

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARININ PEYZAJ
ONARIMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ;
GAYBERLİ, HACI BAYRAM VELİ, MALİK EJDER
MAHALLELERİ ÖRNEĞİ**

ŞEYMA KARPUZ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

KAHRAMANMARAŞ 2019

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARININ PEYZAJ
ONARIMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ;
GAYBERLİ, HACI BAYRAM VELİ, MALİK EJDER
MAHALLELERİ ÖRNEĞİ

ŞEYMA KARPUZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

KAHRAMANMARAŞ 2019

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Şeyma KARPUZ tarafından hazırlanan “Kentsel Dönüşüm Alanlarının Peyzaj Onarımı Açısından Değerlendirilmesi; Gayberli, Hacı Bayram Veli, Malik Ejder Mahalleleri Örneği” adlı bu tez, jürimiz tarafından 03/08/2019 tarihinde oy birliği ile Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Şule KISAKÜREK (DANIŞMAN)

Peyzaj Mimarlığı

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Doç. Dr. Hakan OĞUZ (ÜYE)

Peyzaj Mimarlığı

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Emel BAYLAN (ÜYE)

Peyzaj Mimarlığı

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mustafa YAZICI

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, alıntı yapılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Şeyma KARPUZ

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

**KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARININ PEYZAJ ONARIMI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ; GAYBERLİ, HACI BAYRAM VELİ, MALİK EJDER
MAHALLELERİ ÖRNEĞİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

ŞEYMA KARPUZ

ÖZET

Kentler hızlı nüfus artışı ve sanayileşme nedeni ile plansız yapılaşma gibi birçok sorunla mücadele etmektedir. Kent ekosisteminde plansız yapılaşmalar heyelan, deprem gibi doğal olaylar ile peyzajların bozulmasına neden olmaktadır. Peyzaj bozulmaları kentsel dönüşüm kapsamında onarım çalışmaları ile peyzajların iyileştirilmesi veya başka bir alan kullanımına dönüştürülmesi ile gerçekleştirilebilmektedir. Kahramanmaraş Gayberli, Hacı Bayram Veli ve Malik Ejder Mahalleleri hem deprem kuşağında olması hem de heyelan riski taşıması nedeni ile kentsel dönüşüm kapsamına alınmıştır. Kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında Riskli bölge kamulaştırılarak yeşil alan olarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada kentsel dönüşüm kapsamına alınan mahallelerde yapılan uygulamalar, peyzaj onarımı açısından değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırma alanı peyzaj onarımını yeşil alan yeterliliği, planlama tasarım ve plantasyon açısından değerlendirilmiştir.

Çalışma sonucunda araştırma alanı olarak seçilen mahallelerin yeşil alan varlığının yetersiz olduğu, yerleşime uygun olmayan yerlerde konut yerleşimlerinin bulunduğu ve yeşil alan olarak değerlendirilen alanın heyelan riskini önleyici bir planlama ve plantasyon yapılmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonucunda deprem ve heyelan riskini dikkate alan öneri proje geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Açık ve Yeşil Alan, Riskli Alan, Deprem, Peyzaj Onarım, Heyelan, Kahramanmaraş.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Ağustos / 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şule KISAKÜREK

Sayfa sayısı: 97

**EVALUATION OF URBAN TRANSFORMATION AREAS IN TERMS OF
LANDSCAPE RENOVATION; SAMPLE OF GAYBERLİ, HACI BAYRAM VELİ
AND MALİK EJDER DISTRICTS
(M. Sc. THESIS)**

ŞEYMA KARPUZ

ABSTRACT

Cities struggle with many issues like unplanned settlement because of rapid population growth and industrialization. Unplanned settlements and construction in the urban ecosystem cause landscape degradation with the effect of some natural disasters such as earthquake and landslide. Landscape degradation can be reformed through landscape improvement under urban renewal works or converting another area to use. Gayberli, Hacı Bayram Veli and Malik Ejder districts of Kahramanmaraş city have been included in urban renovation process due to both being in the earthquake zone and carrying the risk of landslides. The risky zone has been nationalized and evaluated as a green area under urban renewal works.

The aim of this study is to evaluate the implementations carried through the neighborhoods covered by urban transformation in terms of landscape restoration. Under this purpose, landscape area has been evaluated in terms of landscape renovation, green area sufficiency, planning, designing and the plantation.

As a result of this study, it has been identified that the green areas of the neighborhoods selected as research areas are insufficient, residential settlements take place in the unsuitable places, the area considered to be a green area has no planning and plantation to prevent landslide risk. As a result of research, a proposal project has been developed considering earthquake and landslide risk.

Key Words: Urban transformation, Open and Green Area, Risky Area, Earthquake, Landscape Renovation, Landslide, Kahramanmaraş.

University of Kahramanmaraş Sütçü İmam
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture
August / 2019

Supervisor: Asts. Prof. Şule KISAKÜREK

Page Numbers: 97

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışması süresince engin bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım ve çalışmamın her aşamasında sağladığı bilimsel katkılardan dolayı danışman hocam Dr. Şule KISAKÜREK'e ve bölüm hocalarıma sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmalarım süresince değerli görüş ve fikirlerini benimle paylaşan çok kıymetli meslektaşlarım Merve ERİKLİ, Burcu ADIYAMAN ve Fatma Nur TEKİN'e teşekkür ederim.

Araştırmada alanı için her türlü veriyi temin etmemde yardımcı olan Onikişubat Belediyesi memuru Ekrem BÜYÜKMEHMETOĞLU'na ve değerli meslektaşım Büyükşehir Belediyesi Park Bahçeler Dairesinde görev yapan Peyzaj Mimarı Ahmet Selçuk ZABUN'a teşekkür ederim.

Son olarak, bu günlere gelmemde her türlü maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili annem ve babama tez çalışmalarım sırasında manevi olarak desteklerini eksik etmeyen bütün aile üyelerime ayrıca her koşulda yanımda olan ablam Ebru KÜTÜKÇÜ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ŞEYMA KARPUZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL KAVRAMLAR	4
2.1. Peyzaj Onarımı	4
2.2. Peyzaj onarım kategorileri	6
2.3. Peyzaj Onarım Teknikleri	6
2.4. Kentsel Dönüşümün Tanımı	10
2.5. Dünyada Kentsel Dönüşümün Gelişimi	11
2.6. Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Gelişimi	12
2.7. Kentsel Dönüşüm Uygulama Yöntemleri (Stratejileri)	17
2.8. Açık ve Yeşil Alan Kavramı	18
2.9. Açık ve Yeşil Alanların İşlevleri	20
2.10. Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Önemi	23
2.11. Açık ve Yeşil Alan Normu (Standartları)	24
2.12. Doğal Afet Riski Olan Alanlarda Tasarım İlkeleri	27
2.13. Kentsel Dönüşüm Örnekleri	29
2.13.1. Dünya’da Kentsel Dönüşümün Örnekleri	29
2.13.1.1. Hiroşima – Danbara Kenti Kentsel Dönüşüm Projesi (Japonya)..	29
2.13.1.2. Trafalgar Meydanı Kentsel Dönüşüm Projesi (İngiltere)	30
2.13.1.3. Postdam Meydanı Kentsel Dönüşüm Projesi (Almanya)	31
2.13.1.4. Solidere (Beyrut Tarihi Kent Merkezi) Kentsel Dönüşüm	
Projesi (Lübnan)	32
2.13.2. Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Örnekleri	33
2.13.2.1. Portakal Çiçeği Vadisi Projesi (Ankara)	33
2.13.2.2. Dikmen Vadisi Projesi (Ankara)	33
2.13.2.3. Zağnos Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi (Trabzon)	34
2.13.2.4. Zafer Meydanı Projesi (Bursa)	35
2.13.2.5. Kuştepe Kentsel Dönüşüm Projesi (İstanbul)	35
2.14. Kaynak Özetleri	36
3. MATERYAL ve METOT	46
3.1. Materyal	46

3.2. Araştırma Alanı.....	46
3.3. Metot.....	56
4. ARAşTIRMA BULGULARI	59
4.1. Kentsel Dönüşüm Alanlarının Peyzaj Onarımı Açısından Değerlendirilmesi	59
5. TARTIşMA ve SONUÇ	83
5.1. Öneriler	85
KAYNAKLAR.....	91
ÖZGEÇMİş.....	97

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 2.1. 6306 Sayılı Kanun'un Uygulanma Süreci.....	16
Şekil 2.2. Açık ve Yeşil Alanların Kentlerde Bulunuş Şekilleri (Pamay, 1978'den değiştirilerek)	19
Şekil 2.3. Acil Durum Planlamasında Kullanılan Alanlar İçin Öneriler	28
Şekil 2.4. Hiroşima Kenti Atom Bombası Atıldıktan Bir Gün Sonraki ve Günümüzdeki Görüntüleri.	30
Şekil 2.5. Ankara Portakal Çiçeği Vadisi Kentsel Dönüşüm Proje Alanı.....	33
Şekil 2.6. Ankara Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm Proje Alanı.....	34
Şekil 2.7. Trabzon Zağnos Vadisi Kentsel Dönüşüm Proje Alanı	35
Şekil 3.1. Araştırma Alanları Konumu.....	47
Şekil 3.2. Araştırma Alan Sınırları	48
Şekil 3.3. Toprak Haritası.....	49
Şekil 3.4. Eğim-Yükselti Haritası.....	50
Şekil 3.5. Kahramanmaraş İli Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri	51
Şekil 3.6. Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri	51
Şekil 3.7. Kahramanmaraş İli Deprem Haritası.....	52
Şekil 3.8. Riskli Alan 1 ve Riskli Alan 2 Bölgesi ve Çevresi Yerleşime Uygunluk Haritası	53
Şekil 3.9. Riskli Alan 1 ve Riskli Alan 2 Bölgesi ve Çevresi Eğim Haritası	54
Şekil 3.10. Kahramanmaraş İli Yıllara Göre Yıllık Nüfus Artış Hızı	55
Şekil 3.11. Onikişubat Nüfusu 2013-2018 Yılları Arası Nüfus Verileri.....	55
Şekil 3.12. Yöntem Akış Şeması.....	58
Şekil 4.1. Gayberli Mahallesi Açık Yeşil Alan Varlığı.....	61
Şekil 4.2. Gayberli Mahallesi Alan Kullanımlarının Yerleşime Uygunluk Durumu Haritası	63
Şekil 4.3. Yıkımı Tamamlanan Rekreasyon, Otopark ve Spor Alanlarının Yapım Aşaması.....	64

Şekil 4.4. Yapımı Tamamlanan Otopark ve Spor Alanı.....	64
Şekil 4.5. Gayberli Mahallesi Mevcut Açık ve Yeşil Alanlardan Görünüm	65
Şekil 4.6. Gayberli Mahallesinde Yerleşime Uygun Olmayan Alanda Bulunan Bazı Mevcut Yapılardan Görünüm	65
Şekil 4.7. Gayberli Mahallesi Yerleşime Uygun Olmayan Alanlarda Bulunan Bazı Ev Bahçelerinden Görünüm	65
Şekil 4.8. Hacı Bayram Veli Mahallesinde Mevcut Açık ve Yeşil Alanlardan Görünüm ..	67
Şekil 4.9. Hacı Bayram Veli Mahallesi Açık Yeşil Alan Varlığı.....	68
Şekil 4.10. Hacı Bayram Veli Mahallesi Alan Kullanımlarının Yerleşime Uygunluk Durumu Haritası.....	70
Şekil 4.11. Millet Bahçesinde Toprak Kayması	73
Şekil 4.12. Hacı Bayram Veli Mahallesi 15 Temmuz Millet Bahçesi	74
Şekil 4.13. Hacı Bayram Veli Mahallesi Sorunlu Yerleşim Yerinde Bulunan Konutlardan Görünüm	75
Şekil 4.14. Malik Ejder Mahallesi Açık Yeşil Alan Varlığı.....	77
Şekil 4.15. Malik Ejder Mahallesi Mevcut Açık ve Yeşil Alanlardan Görünüm.....	78
Şekil 4.16. Malik Ejder Mahallesi Alan Kullanımlarının Yerleşime Uygunluk Durumu Haritası	79
Şekil 4.17. Malik Ejder Mahallesi Sorunlu Alanlarda Bulunan Ev Bahçelerinden Görünüm	81
Şekil 4.18. Malik Ejder Mahallesinde Riskli ve Yerleşime Uygun Olmayan Bölgede Mevcut Yapılardan Görünüm	81
Şekil 4.19. Malik Ejder Mahallesindeki Riskli ve Yerleşime Uygun Olmayan Bölgede Bulunan Mevcut Yerleşimler	82
Şekil 5.1. 15 Temmuz Millet Bahçesi Alanı için Öneri Peyzaj Leke Projesi.....	88
Şekil 5.2. Malik Ejder Mahallesi için Öneri Peyzaj Leke Projesi	88
Şekil 5.3. Risk Teşkil Eden Alanlarda Öneri Leke Paftası Peyzaj Projesi	90

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 2.1. Peyzaj Onarımın Çeşitli Yıllarda Yapılan Tanımlamaları	4
Çizelge 2.2. Şahin ve Ark. (2014)'e Göre Peyzaj Onarım Kategorileri Tablosu	6
Çizelge 2.3. Kentsel Dönüşümün Uluslararası Süreci.....	12
Çizelge 2.4. Türkiye'deki Kentsel Dönüşümün Ortaya Çıkış Aşamaları	13
Çizelge 2.5. Açık ve Yeşil Alan Ölçüleri	25
Çizelge 2.6. Minimum Açık Yeşil Alan Standartları	25
Çizelge 2.7. Türkiye İçin Önerilen Kişi Başına Yeşil Alan Miktarı (m ²)	26
Çizelge 2.8. Avrupa Birliği Kentleri Kişi Başına Düşen Açık-Yeşil Alan Standartları)	26
Çizelge 3.1. Araştırma Alanında Yer Alan Mahallelerin 2013-2018 Yılları Arası Nüfus Verileri.....	56
Çizelge 4.1. Gayberli Mahallesi 2013-2018 Yılları Arasında Nüfus Durumu.....	59
Çizelge 4.2. Gayberli Mahallesi Kişi Başına Düşen Açık Yeşil Alan Miktarı	62
Çizelge 4.3. Hacı Bayram Veli Mahallesi 2013-2019 Yılları Arasında Nüfus Durumu.....	66
Çizelge 4.4. Hacı Bayram Veli Mahallesi Kişi Başına Düşen Açık Yeşil Alan Miktarı	67
Çizelge 4.5. 15 Temmuz Millet Bahçesinde Bulunan Ağaç ve Çalı Türleri	71
Çizelge 4.6. 15 Temmuz Millet Bahçesinde Şelale ve Gölet Çevresinde Yer Alan Bitkiler	73
Çizelge 4.7. Malik Ejder Mahallesi 2013-2018 Yılları Arasında Nüfus Durumu.....	76
Çizelge 4.8. Malik Ejder Mahallesi Kişi Başına Düşen Açık Yeşil Alan Miktarı	78
Çizelge 5.1. Mahalle Bazında Kişi Başına Düşen Açık Yeşil Alan Miktarı	84

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
yy	: Yüzyıl

1. GİRİŞ

Şehirler, canlıların ve yapıların ortak yaşam alanlarıdır. Bu nedenle; yaşam ortamlarının kalitesini iyileştirmek, çalışma alanlarını düzenlemek, tüm kentsel bağlantıları kurmak, vatandaşın yaşam hakkı için fırsatlar yaratmak, doğal kaynakları doğru kullanmak ve yönetmek, sürdürülebilir kentsel tasarım kararlarıyla mekân organizasyonu sağlamak, kentsel planlama yaklaşımları ile mümkün olabilir (Demircan, 2010).

Günümüzde şehirlerde, aşırı kalabalık, ekonomik koşullar, sosyal bilinçsizlik, koşulsuz ve yanlış yer seçimi, arz-talep eğilimleri gibi çeşitli nedenlerle peyzajda bozulmalar meydana gelmektedir. Peyzajdaki bozulmaların ketlerdeki yaşam kalitesi de düşmektedir. Özellikle yanlış yer seçimi gibi hızlı kentleşme ve gece konu yapılaşma sonuçları teknolojinin ilerlemesi ile ya da doğal afetler ile kentlerin çöküşüne neden olmaktadır. Bütün bunlara çözüm arayışı, “Kentsel Dönüşüm” kavramını ortaya çıkarmıştır (Çetinkaya, 2005; Kocamemi, 2006).

Peyzajdaki bozulmalar peyzaj onarımını gerektirmektedir. Peyzaj onarım; ekosistemlerin bir parçasında yada tamamında görülen, peyzaj içinde olağan olarak gerçekleşen doğal süreçlerin (su, erozyon, habitat, biyoçeşitlilik vb.) insan yada doğal müdahalelerle aksamasına neden olan sorunlu peyzaj birimlerinin, peyzajın mevcut haline göre değerlendirilerek gereken birimler onarım ilkeleri çerçevesinde “eski haline getirilmesi, iyileştirilmesi ve başka bir alan kullanımına dönüştürülmesi” hedeflerini gerçekleştirmek üzere biyolojik, teknik ya da biyoteknik yöntemleri inceleyen, planlayan, uygulayan, bakım, onarımı, kontrol ve izlenmesine gerçekleştiren bir disiplindir (Kalaycı, 2016).

Dünyanın çeşitli ülkelerinde çevrenin korunması, peyzajın onarılması ve insanların yaşama koşulları sağlama çabaları, ekonomik koşullar çerçevesinde sürdürülmektedir. Sorunların giderilmesi amacıyla, doğal nitelikleri bozulan ekosistemlerin onarımı, geliştirilmesi ve olumsuz etkilerin azaltılması için farklı yöntemler kullanılarak peyzaj onarımı çalışmaları yapılmaktadır. XIX. yüzyılın ikinci yarısında başlayan Peyzaj onarımı çalışmaları kapsamında karayolu ve demiryollarında şevlerin stabilizasyonu ve bozulan ekosistemin yeniden kazanılması, ayrıca can ve mal kayıplarına yol açan taş ve kaya yuvarlanmalarına toprak kaymalarına, çığlara, sel ve taşkınlara, havzalardaki ve akarsu yataklarındaki erozyon ve sedimantasyona karşı aktif ve pasif önlemler alınması gibi geniş çaplı uygulamalar yapılmıştır (Görcelioğlu, 2002).

Can ve mal kaybına neden olan afet riskini önleme çalışmaları da peyzaj onarımı kapsamında değerlendirilebilecek çalışmalardır. Risk taşıyan alanlar deprem yaratacak fay koruma alanları, zeminin hızlanmasını artıracak eski ve gizli kırılma sistemleri ve heyelan alanlarıdır (Ercan, 2011). Heyelan potansiyelim olan alanları belirlemek birincil öneme sahip iken bu alanların onarılması aktif ve pasif önlemlerin alınması önemlidir.

2004 yılında Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Mevzuat Komisyonu'nda "Kentsel açık alanlara ilişkin standartların afet sonrası barınma ve hizmet alanları, bu amaçla kullanılabilecek donatı elemanları gereksinimlerini de göz önüne alarak yeniden düzenlenmesi" konusu karar altına alınmıştır (Anonim 1, 2004; Çavuş, 2013).

Afet riski altında bulunan Türkiye 'de her yıl doğal afetler sebebiyle çok sayıda can kaybı yaşanmaktadır. Toprak, moloz veya kaya kütlelerinin yamaç aşağı hareketi olarak tanımlanan heyelan jeolojik, iklimik, coğrafik özellikleri ve yanlış arazi kullanımı gibi nedenlerle sıkça yaşanmaktadır. Türkiye'de doğal afetlerden etkilenen yapılar dikkate alındığın da heyelanlardan kaynaklanan kayıplar %27 ile depremlerden sonra ikinci sırayı almaktadır (Anonim 2, 2016). Deprem ve heyelan bölgelerinin planlamada dikkate alınmasının önemini ortaya koymaktadır. Yanlış uygulamalar can ve mal kaybına neden olarak afet riskini artırmaktadır.

Bu noktadan hareketle deprem ve heyelan bölgelerinde yapılan yanlış uygulamalara kentsel dönüşüm kapsamına alınarak peyzaj onarımı kapsamında değerlendirilmesi önemlidir.

Bu kapsamda Açık-yeşil alanlar, insan ile doğa arasındaki bozulan ilişkiyi dengelemede ve kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Gül ve Küçük, 2001). Peyzaj onarımı ve kentsel dönüşüm uygulamalarının bu kapsamda değerlendirilmesi kentlerin açık yeşil alan sistemlerinin oluşturulması ve yaşam koşullarının iyileştirilmesinde kullanılmalıdır.

Çalışma alanı olarak seçilen Kahramanmaraş Onikişubat ilçesinde yer alan Gayberli, Hacı Bayram Veli ve Malik Ejder Mahallerinde toplamda 300.000 m²'lik alanın riskli olduğu saptanmıştır. 06/02/2013 tarih ve 28551 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 28/01/2013 tarih ve 2013/4252 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında "Riskli Alan" ilan edilmesi kararı verilmiştir. 6306 yasa kapsamına alınan mahallerin fay hattı üzerinde olması ve toprak yapısının yerleşime uygun olmadığı bilimsel çalışmalar ile belirlenmiş ve

yasa kapsamında kentsel dönüşüm alanı ilan edilmiştir. Araştırma alanı kentsel dönüşüm kapsamında konut alanları kamulaştırılarak risk taşıyan bölgeler yeşil alan olarak değerlendirilmiştir. Kentsel dönüşüm yaşam koşullarını iyileştirme amacı ile peyzaj onarımına hizmet etmesi gereken uygulamalardır. Bu kapsamda kentsel dönüşüm alanlarının peyzaj onarımı açısından değerlendirmek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

2. KURAMSAL KAVRAMLAR

2.1. Peyzaj Onarımı

Köseoğlu ve Özkan (1984)'a göre peyzaj onarımı; peyzajın çeşitli kültürel etkinlikler için geliştirilmesi ve bozulan kısımlarının onarılması ile doğal ve kültürel aktivitelerin karşılıklı olumsuz etkilerinin azaltılmasına ilişkin önlemlerin planlı bir şekilde uygulanması olarak açıklanmaktadır. Bu tanımla yalnız kırsal kesime önem verildiği görülmektedir. Ancak günümüzde kırsal ve kentsel kesimde peyzaj onarımı ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır (Yavuzşefik ve Uzun, 2005; Çetinkaya, 2005).

Çizelge 2.1. Peyzaj Onarımın Çeşitli Yıllarda Yapılan Tanımlamaları (Kalaycı 2016)

Araştırmacılar	Çalışmanın Yapıldığı Yıl	Tanımlamalar ve Araştırmacıların Bakış Açısı
Altan, Çelem	1987,1988	Yavuzşefik ve Uzun (2005)' te belirtildiği gibi peyzaj onarımı birçok kişi tarafından birçok farklı şekilde tanımlanmıştır. Buchwald (1968)'e göre; Peyzaj Mimarlığı' nın hedeflerine ve amaçlarına ulaşmak için, canlı materyalleri onarım elemanı olarak kullanmasına denilmektedir.
Wells	1994	Mekanik, biyolojik, ekolojik yaklaşımları uygulama yoluyla eğim sorunu olan arazilerin dinamik yapısını ortadan kaldırmak için canlı yapıyı kullanmayı amaçlayan uygulamacı bir bilim dalıdır.
Köseoğlu, Özkan	1984	Peyzajın bozulan kısımlarının onarılması ve doğal-kültürel aktivitelerin negatif etkilerinin azaltılmasına yönelik önlemlerin plan dahilinde uygulanmasına denir.
Akpınar	1993	Peyzaj onarımı; alan kullanım planlaması/peyzaj planlaması, yeniden kazanma, biyolojik ıslah, izleme ve bakım adımlarından oluşan bir süreçtir.
Şahin	2011	Peyzaj onarımı; arazi biçimlendirme, drenajın sağlanması, verimli üst toprağın alana serilmesi, yeniden bitkilendirilerek onarma olarak tanımlanmıştır.

Yavuzşefik ve Uzun (2005)' a göre peyzaj onarımında dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır;

1. Kırsal ve kentsel peyzaj bozulmalarından kaynaklanan olumsuz etkiler,
2. Peyzaj onarımında kullanılması düşünülen biyolojik ve teknik yöntemler veya kombinasyonları,
3. Peyzaj bozulmalarına neden olan faktörler,
4. Bozulmuş alanların yeniden düzeltilmesi (restorasyon), alanda yeni koşulların yaratılması (rehabilitasyon), alanı farklı kullanımlara uygun duruma getirmek (reklamasyon) ve kullanımla beraber iyileştirme ve bakım işlerinin yapılması,
5. Belirtilen hususları yerine getirirken bir planlamaya dayandırmaktır.

Peyzaj onarım planlamalarında çalışmalar biyotik (bitki ve hayvan) ve abiyotik (su, toprak vb.) elemanlardan oluşan peyzaj elemanları üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Peyzaj onarımının temel hedefi, bozulan alanların ekonomik, ekolojik ve estetik değerlerine yeniden oluşturulmasıdır. Bu çalışmaların özünde alana yeni bir kullanım kazandırılması ya da faaliyet öncesi alan kullanımının canlandırılma yapılması kapsamaktadır (Akpınar ve Çelem 2000).

Uzun (2014)'a göre peyzaj onarım süreci 4 aşamadan oluşmaktadır;

Hedeflerin belirlenmesi; Peyzaj onarımının restorasyon, rehabilitasyon ya da reklamasyonun hangisinin yapılacağı belirlenmesi,

Biyolojik Onarım ve Teknik Onarım Alternatiflerinin Planlanması: Analiz ve peyzaj onarımını etkileyecek faktörlerin belirlenmesi ve daha sonra ki adımda uygun peyzaj onarım yöntemi ve materyallerinin seçimi ve plan geliştirilmesi,

Uygulama: İş programında planlanan program kapsamında yapılan uygulamaya işlemi.

Yönetim Kontrol ve Bakım: Peyzaj onarım çalışmasının uygulama sonrasının nasıl yönetileceğinin, kontrollerinin hangi aralıklarla ve hangi kurallara göre gerçekleştirileceğinin, bakım çalışmalarının aşamalarının ve zamanlamasının ayarlandığı aşamalarıdır.

2.2. Peyzaj onarım kategorileri

Görcelioğlu (2002)'ye göre bozulmuş bir alanın peyzaj onarımı, önem sırasına göre restorasyon, reklamasyon, rehabilitasyon ve bozulmaya yol açan kullanımdan sonra iyileştirme-bakım kavramlarından oluşmaktadır.

Peyzaj Onarım Planı, bozulma ya da insanların müdahalesi sonucu yapı ve fonksiyon özellikleri değişen peyzajlarda gerçekleştirilen eski haline getirme (restorasyon), doğaya yeniden kazandırma (rehabilitasyon) veya yeni kullanımlar oluşturma (reklamasyon) çalışmalarının tamamını içeren planlardır (Şahin vd., 2014).

Çizelge 2.2. Şahin ve Ark. (2014)'e Göre Peyzaj Onarım Kategorileri Tablosu (Kalaycı 2016)

Peyzaj Onarım	Peyzaj Onarım Kategorisi	Tanım
	Peyzaj Restorasyonu	Risklerin minimum, potansiyellerin maksimum seviyeye taşınması temelli, iyileştirme ve güçlendirme amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerin tamamıdır. Bozulmaya uğramış ya da müdahale görmüş alanın yapı ve fonksiyonlarının mümkün olduğunca eski haline yeniden getirilmesi için yapılan çalışmaları kapsamaktadır.
	Peyzaj Rehabilitasyonu	Eski haline peyzaj onarım çalışmaları ile getirilmesi mümkün olmayan alanlarda, bozulma öncesine yakın peyzaj yapı ve fonksiyonlarını kazandırmak amacıyla yapılan çalışmaların tümüdür. Müdahale öncesine tamamen dönülmesi gerekmemektedir. Yalnızca yüklenen fonksiyonların devamlılığı sağlanması koşulu bulunmaktadır.
	Peyzaj Reklamasyonu	Bozunuma uğramış bir peyzaja yeni bir kimlik, karakter kazandırmak amacıyla doğal ve kültürel öğelerin kullanımıyla yapılan onarım çalışmalarıdır. Bu tercih ancak geri kazanımın ya da eski haline döndürmenin mümkün olmaması durumunda olabilir.

2.3. Peyzaj Onarım Teknikleri

Peyzaj onarım tekniği; “Mekanik, biyolojik ve ekolojik uygulamaların hedeflediği amaçlarına ulaşmak için bitki kısımlarını, bitki topluluklarını canlı onarım ve düzenleme

materyali olarak kullanıp insanın içinde yaşadığı çevrenin daha uygun duruma getirilmesine denir” (Yavuzşefik 2000).

İyileştirme çalışmaları, onarım sırasında bozulmaya karşı toprakların korunması için en yaygın kabul gören, faydalı bir yol olarak seçilmiştir. Aşınmış ekosistemlerin yeniden canlandırılarak hayatta kalma ve yenilenme yeteneklerine göre seçilen bitkiler ya da alana sonradan getirilen toprak malzemesinin doğası/özellikleri, döküntü yüzeyindeki maruz kalınan durum ve toprak yapısını stabilize etme yetenekleri ile ağır koşul şartlarında bile hayatta kalabilen bitkiler ile yapılmalıdır (Sheoran vd., 2010).

Peyzaj onarım yöntemleri kullanılan materyalin türüne göre üç şekilde oluşturulur (Güney 2002, Yavuzşefik ve Uzun 2005):

1. Canlı materyal ile onarım (Bitkisel örtüleme) (Biyolojik onarım),
2. Cansız materyal ile onarım (Teknik onarım); teknik materyallerle, kaya, beton vb.
3. Kombine onarım (Canlı ve cansız malzemelerin birlikte kullanılması)

Bitkisel örtüyle peyzaj onarım özellikle durağan olmayan şevlerde, su erozyonunda, toprak kaymalarında ve taş yuvarlanmalarına karşı korumada yeniden bitkilendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Bitkisel örtülemenin çalışma alanları;

- Durağan olmayan şevlerin su erozyonuna, toprak kaymalarına ve taş yuvarlanmalarına karşı korunması, ekstrem alanların yeniden bitkilendirme çalışmaları,
- Doğal gaz ya da petrol nakil hatlarının eski haline getirilmesi
- Sahillerde biyolojik toprak kazanma çalışmaları,
- Kumulların stabilizasyonu ve yararlı alan elde edilmesi,
- Azgın derelerin, durgun ve akarsularda kıyı koruması düzenlemesi,
- Tarım arazilerinde rüzgâr faktörüne karşı koruyucu önlemlerin alınması için gerekli çalışmalar,
- Biyolojik, estetik ve düzenleyici nedenlerle tarım arazilerinin ağaçlandırılma çalışmaları,
- Çılgı tehlikesi olan alanlarda kara ve demiryollarını vb. tesisleri koruma çalışmaları,
- Estetik ve düzenleyici açılardan ulaşım yollarında ve yerleşim alanlarında göz kamaşmasına, gürültüye ve toza karşı koruyucu önlemlerin alınması çalışmaları,
- Sahil setlerinin yapımı ve bakımı, çalışmaları olarak sıralanabilir (Çelem,1988).

Altınçekiç (1999)'e göre Kazı ve dolgu şevleri ile materyal alma yerlerinde, arazinin şekillendirilmesi işlemi sonrasında bitkilerle yapılacak toprak stabilizasyonu çalışmaları arazinin toprak yapısına göre değişiklik göstermektedir. Şöyle ki;

- Kireçli alanlarda, kirece dayanıklı bitki türleri, dikimden çok ekim yoluyla getirilerek sık bir bitki örtüsü oluşturulmalıdır.
- Killi alanlarda ise derin kök yapan, sürünücü ve alçak boylu bitkiler seçilmelidir.
- Kumlu alanlarda özellikle çayır bitkilerinden yararlanılmalıdır. Bitkilendirme de ağaç ve çalılar da kullanılmalıdır.
- Şist alanlarda üst toprak bulunan ya da getirilen yerler, tohumdan kolaylıkla çoğalabilen türlerle bitkilendirilmelidir.
- Kayalık alanlarda erozyon tehlikesinin bulunduğu yerlerde, yoğun bitkilendirme yapılması gerekliliğine karşın, bunun dışında kalan güzel görünümlü kayalık alanlarda sarılıcı, tırmanıcı ve yer örtücü bitkilerle seçilmelidir.
- Ayrıca böyle sorunlu alanlarda yakın bir geçmişte geliştirilen malzeme ve yöntemlerle (plastik örtü tekniği, hydroseeding v.b.) çalışılması uygun olacaktır.

Şevlerde yaşanan sorunların başında gelen kayma veya göçme problemleri için toprağın durağanizasyonunu sağlamak amacıyla Pittosporum Teuifolium ve Juniperus Horizontalis bitkileri ele alınmış ve bu bitkilerle yapılan güçlendirmeler üzerinde durulmuştur. Şev stabilizasyonunun sağlanmasında kazık kök ve yayvan kök yapan iki farklı bitki seçilmiştir. Buradaki amaç şevlerin güçlendirilmesinde hangi tür bitkinin daha kuvvetli olduğunun vurgulanmasıdır. Bu amaçla seçilen bitkilerin kök yapısı yapılan çalışma içinde bitki seçimini etkileyen en önemli etmen olarak değerlendirilmiştir (Arkun ve ark., 2014).

Çelem (1988)' e göre peyzaj onarımında kapsamında canlı ve cansız peyzaj onarım yapılmaktadır. Bunlardan canlı onarım olan bitkisel örtüleme dokuz şeklide yapılmaktadır;

1. Canlı çitler,
2. Örgü çiti,
3. Canlı çalı demeti
4. Dal örüntüsü,
5. Fidan dikimi,
6. Saman örtüsü ile korunmuş çayır ekimi,

7. Hazır çimler,
8. Kimyevi maddelerle tahkimat,
9. Şevlerde eğimli taş duvarların bitkilendirilmesi.

Çelem (1988)'e göre canlı çit oluşturmada kuvvetli kök gelişimi gösteren bitki türlerin seçimi yapılacak peyzaj onarımında etki gösterecektir. Kuvvetli kök gelişimi gösteren türlerden bazıları:

- *Acer campestre*
- *Acer negundo*
- *Aesculus hippocastanum*
- *Alnus incana*
- *Alnus glutinosa*
- *Berberis vulgaris*
- *Betula pendula*
- *Caragana arborescens*
- *Carpinus betulus*
- *Castanea sativa*
- *Cornus alba*
- *Cornus sanguinea*
- *Corylus avellana*
- *Cornus mas*
- *Crataegus monogyna*
- *Cotoneaster acutifolius*
- *Cotoneaster multiflorus*
- *Evonymus europaeus*
- *Fraxinus excelsior*
- *Fraxinus ornus*
- *Ligustrum vulgare*
- *Lonicera caprifolium*
- *Lonicera xylosteum*
- *Populus canescens*
- *Populus alba*

- *Populus nigra*
- *Pururus cerasifera*
- *Salix aurita*
- *Salix caprea*
- *Salix cinerea*
- *Salix daphnoides*
- *Salix viminalis*
- *Sarracenia purpurea*
- *Shorea smithiana*
- *Sorbus aucuparia*
- *Sprirea vanhouttei*
- *Symphoricarpus albus*
- *Syringa vulgaris*
- *Viburnum lantana*

Teraslama Yöntemi; sorunlu alanlarda ağaç, çalı vb. canlı materyalin dikimini kolaylaştırmak amacıyla arazi morfolojisinde yapılan değişiklikleri kapsamaktadır. Eğimli arazide, tesviye eğrileri boyunca ve paralel olarak yamaç tarafından kazılarak, çıkan toprağın alt kısma yığılmasıyla oluşan sekilerdir. Teraslar arazi eğimini değiştirmek, yüzeysel akışları kontrol altına almak ve dik eğimlerde bile tarımsal işlemlerin yapılmasına olanak sağlar (Ürgenç 1998).

2.4. Kentsel Dönüşümün Tanımı

Kentsel Dönüşüm Kavramı; Kentsel sorunların çözümünü sağlayan ve değişime uğrayan bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel koşullarına kalıcı çözüm sağlamayı amaçlayan "Kapsamlı bir Vizyon ve Eylem" olarak tanımlanmaktadır (Thomas,2003).

Turok (2007) ise Kentsel Dönüşüm kavramını sürdürülebilir, yaşanabilir, sağlıklı ve çağdaş, kentlerin planlanması hedefidir diye tanımlamaktadır, kentsel dönüşümün içeriğini ise aşağıdaki başlıklarda belirlemiştir.

- İşlevini yitirmiş mekanların yeni fonksiyonlarla dönüştürülmesi,
- Kent içindeki niteliksiz sağlıksız ve kaçak yapıların yenilenmesi,

- Doğal afetlerden etkilenecek yapıların farklı kullanım alanlarına dönüştürülmesi,
- Kentsel işlevlerin doğru tanımlanarak bir plan çerçevesinde dönüştürülmesi;
- Kentsel alt yapının bu gelişim süreci içinde yenilenmesi

Ivan Turok’a göre Kentsel Dönüşümün üç ayırt edici özelliği;

- Bir ‘yer ’in (mekânın) doğasını değiştirmeyi ve yerleşik halk ile söz konusu yerin geleceğinde söz hakkı bulunan diğer aktörleri sürece dahil etmeyi amaçlar.
- Bölgenin özel sorunlarına ve potansiyeline bağlı olarak devletin temel işlevsel sorumlulukları ile kesişen çok çeşitli hedefleri ve faaliyetleri,
- Ortaklığın özel kurumsal yapısı değişkenlik gösterse de genellikle, farklı paydaşlar (ortaklar) arasında işleyen bir ortaklık yapısı içerir (Turok,2004).

2.5. Dünyada Kentsel Dönüşümün Gelişimi

Kentsel dönüşüm kavramı, kentsel gelişim çabalarının başlaması ile ortaya çıkmıştır. Avrupa'da kentsel dönüşüm ilk olarak, II. Dünya Savaşı'nda zarar gören kentlerde sanayi devrimi sonrasında Baron Haussmann'ın Paris'te gerçekleştirdiği kentsel dönüşüm projesi ile başlamıştır. Bu uygulama, ilk büyük ölçekli kentsel dönüşüm projesi olmasına rağmen Amerika Birleşik Devletleri (ABD), yerel kamu kurumları tarafından oluşturulan 1949 Konut Yasası ile belirli ulusal programlar geliştiren ilk ülkelerden birisi olmuştur (Scheuer et al., 1962; Briavel ve Beauregard, 1981; Nelson, 1988; Davis, 2006; Yazgı, 2013).

ABD'de ilk olarak büyük ölçekli kentsel dönüşüm çalışmaları 19. yy'da kentleşme ve sanayileşmenin beraberinde getirdiği çevresel bozulmaya karşılık yanıt olarak Park Hareketi (*American park movement*) ve Güzel Kent Hareketi (*citybeautifulmovement*) ile ortaya çıkmıştır. Her iki harekette de kent parklarının ve kamu yapılarının kent merkezine doğru gelişmesini sağlayarak kent merkezlerinin dönüşümünü vurgulamıştır (Scheuer et al., 1962; Briavel ve Beauregard, 1981; Nelson, 1988; Davis, 2006; Yazgı, 2013).

Robert ve Sykes tarafından yayınlanan “Kentsel Dönüşümün Varlığındaki Tanımlar ve Amaçlar Kentsel Dönüşüm El Kitabında” tarif edilmiştir. Roberts ve Sykes, tarihsel dönüşümdeki kentsel dönüşümün gelişimini 10 yıllık periyotlarda değerlendirdi ve her 10 yıllık periyodu, o dönemde yapılan uygulamalarla adlandırdı ve bu dönemlerde hedeflenen ve uygulanmaya çalışılan konuların neler olduğunu belirtmiştir (Kocabaş,2006).

Çizelge 2.3. Kentsel Dönüşümün Uluslararası Süreci (Demirsoy, 2006)

Dönem	Süreç
1950-1960 Yeniden İnşa (Reconstruction)	Eski alanların yeniden inşası ve banliyölerin oluşumu; Özel teşebbüsün merkezi ve yerel yönetime katılımı ile yerleşik alanların geliştirilmesi ve kamu sektörünün yaşam standartlarının yükseltilmesi ve kent merkezlerine yakın alanların önemi.
1960-1970 Canlandırma (Revitalisation)	Banliyölerin büyümesi; kamu ve özel sektör arasındaki denge; Bölgesel alandaki eylemlerle özel sektörün önemini, sosyal fırsatların gelişmesini ve ferah, yaşanabilir alanların oluşmasını artırmak.
1970-1980 Yenileme (Renewal)	Yenileme zorluğu ve sağlam projeler; özel sektörün öneminin gelişimi, yerel yönetimin önemi, kamu ve özel sektör kaynaklarının gelişimi, sosyal temelli eylemler, çevrenin önemi.
1980-1990 Yeniden Geliştirme (Redevelopment)	Yeniden geliştirme projeleri, uydu kent projeleri, özel sektöre önem verme, geniş açılı çevresel yaklaşım.
1990-2000 Yeniden Oluşum (Regeneration)	Uygulama ve politikalara detaylı yaklaşım eğilimi, bölgesel eylemlerin gelişimi, kamu ve özel sektör kuruluşları arasındaki denge, toplumun önem kazanması ve sürdürülebilir çevre.

Sonuçta: Kentsel dönüşümün bir zorunluluk olarak öne çıktığı ve dünyanın yaşadığı değişim sürecinin sonunda; Dönüşüm olgusu, kentin geçmişinin sürdürülebilirlik çerçevesinden bugünkü şartlar ve bakış açısıyla yeni üretim ve gereksinimler yorumlanarak yeniden yorumlanmasıdır (Demirsoy,2006).

2.6. Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Gelişimi

Kentleşme planlamasının ilk girişi Türkiye’de kentsel dönüşüm kavramını uygulayarak ve genişletir. 1970’lere rağmen, planlamanın bir uygulama aracı olarak kullanılması 1980’lerin başlarını bulur. Bu dönemde uygulamaya konulan liberal ekonomik politikalar, tüm alanlarda olduğu gibi kentleşme ve planlama süreçlerinde de yeniden yapılanma ihtiyacını yeniden yapılandırmıştır. Bu çerçevede, serbest piyasa ekonomisi şehirleri şekillendirmeye başlamış ve özellikle kentsel alanlarda olmak üzere birçok kentsel alanda dönüşüm süreci başlamıştır (Özdemir Sönmez, 2006).

Yılmaz (2015)'e göre Türkiye'deki kentsel dönüşümün ortaya çıkışını dört döneme ayırabiliriz. Bunlar çizelge 2.4'de verilmiştir;

Çizelge 2.4. Türkiye'deki Kentsel Dönüşümün Ortaya Çıkış Aşamaları (Yılmaz ,2015)

1920-1950 Arası Dönem	Cumhuriyet rejimine geçilmekle birlikte kabul edilen yeni kanun ve yönetmelikler neticesinde kentlerimizin planlanma süreçlerinde değişiklikler ortaya çıkmaya başlamıştır. “Bu dönemde Cumhuriyet rejimi ile birlikte, kentsel alanlarda arazi kullanım değişiklikleri, kamulaştırma, yıkım ve imar faaliyetleri gerçekleştirildi.”
1950-1980 Arası Dönem	Dönemin kentler üzerindeki en önemli etkisi sanayileşme neticesinde ortaya çıkan yoğun ve plansız göçün doğurduğu gecekondulaşmadır. Özellikle ülkemizin batısına doğru yaşanan bu göç hareketleri çok hızlı çöküntü alanlarının kentlerde oluşmasına sebebiyet vermiştir.
1980-2000 Arası Dönem	1980'lerden sonra hem gecekondular hem de şehir merkezindeki eski yerleşim yerleri apartman haline geldi. Kentte küçük üretim birimleri işleten alandaki iş yerlerine yakın yerleşim yerlerinde yaşamaya devam ettiler ve zamanla bu bölgeler depresyona girdi. Ayrıca, bu dönemde yasadışı mahallelerde ihtiyaç duyanlara sosyal konut sağlayamayan devlet, yasadışı inşaatlar için af yasaları çıkardı. 1980 sonrası yenilenme, tüm Türkiye'de yüceltme gibi koruma, iyileştirme ve dönüşüm uygulamaları yapıldı.
2000 ve Sonrası Dönem	Özellikle 1999 yılında yaşanan büyük deprem sonrasında kentlerin çok tehlikeli boyutlarda deprem felaketiyle karşı karşıya olduğunun anlaşılması, 2000 yılından günümüze hala devam etmekte olan kentsel dönüşüm çalışmalarını şekillendirmiştir. Depremin olası risklerini en aza indirmek için, kentsel dönüşüm en önemli çözüm önerisi olarak görülmüş ve bunun da kanunlarda yer alması sağlanarak, kentsel dönüşüm uygulamalarının önü açılmıştır. 2000 sonrası dönemdeki en önemli gelişme kentsel dönüşümün yasalarda yer almasıdır.

1980 yıllarından sonra Türkiye'de kentsel dönüşümü gerçekleştirmek üzere birçok yasal düzenleme geliştirilmiştir. Türkiye'de kentsel dönüşüm projeleri planlama ve uygulama aşamalarında kullanılan yasal dayanaklar;

- 3194 sayılı İmar Kanunu, "Arsa ve Arazi Düzenlemesi" başlığının 18. maddesi
- 5104 sayılı, "Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi" Kanunu,
- 5366 sayılı, ‘Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması" Kanunu,
- 5393 sayılı, "Belediye Kanunu"nun 73. maddesi,

- 6306 sayılı, "Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi" Kanunu olarak sıralanmaktadır (Daşkiran ve Ak, 2015; Yıkılmaz, 2018).

Bilindiği gibi ülkemiz deprem ülkesidir; İnsanların can ve mülk güvenliğinin olmadığı bölgelerdeki konutların varlığı ve yaşam için elverişsiz koşullar depremlerle açıklığa kavuşturulmaktadır. Türkiye'de 17 Ağustos ve 12 Kasım tarihlerinde Düzce Marmara (1999) depremleri, son zamanlarda kentsel dönüşüm kavramının artan öneminin ana nedenidir. Yaşanılan depremler bize şehirlerde yasadışı ve sağlıklı konutlar varlığının fazla olduğunu göstermiştir.

Türkiye'de kentsel dönüşüm uygulamalarında ilk kullanılan yasal düzenleme 09 Mayıs 1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesidir (Yaman, 2012; Daşkiran ve Ak, 2015; Yıkılmaz, 2018). Bu maddeye göre:

"İmar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakat aranmaksızın, birbirleri ile yol fazlaları ile kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtmaya ve re 'sen tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtımı sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında "düzenleme ortaklık payı" olarak düşülebilir. Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tâbi tutulan yerlerin ihtiyacı olan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol gibi umumî hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz."

Yılmaz (2015)' a göre kentsel dönüşüm çalışmaları tüm Türkiye genelinde şu üç şekilde uygulamaya konulmaktadır;

1. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73. maddesi uyarınca belediyenin bir alanı meclis kararı ile riskli alan ilan etmesi
2. 6306 sayılı kanun uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın bir gölgeyi riskli alan ilan etmesi
3. 6306 sayılı kanun uyarınca kat maliklerinin bulundukları yapıya risk analizi yaptırarak mülklerini kentsel dönüşüm sürecine dâhil etmeleri, şeklindedir. Kentsel dönüşümün bu 3 aşaması da en büyük ölçekli olarak İstanbul'da gerçekleştirilmekle

birlikte, en büyük çaplı bütçeler ve planlamalar da bu kente yönelik olarak ortaya konulmaktadır (Yılmaz, 2015)

6306 sayılı "Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği", 15 Aralık 2012 tarihinde, 28498 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. (Anonim 3, 2012).

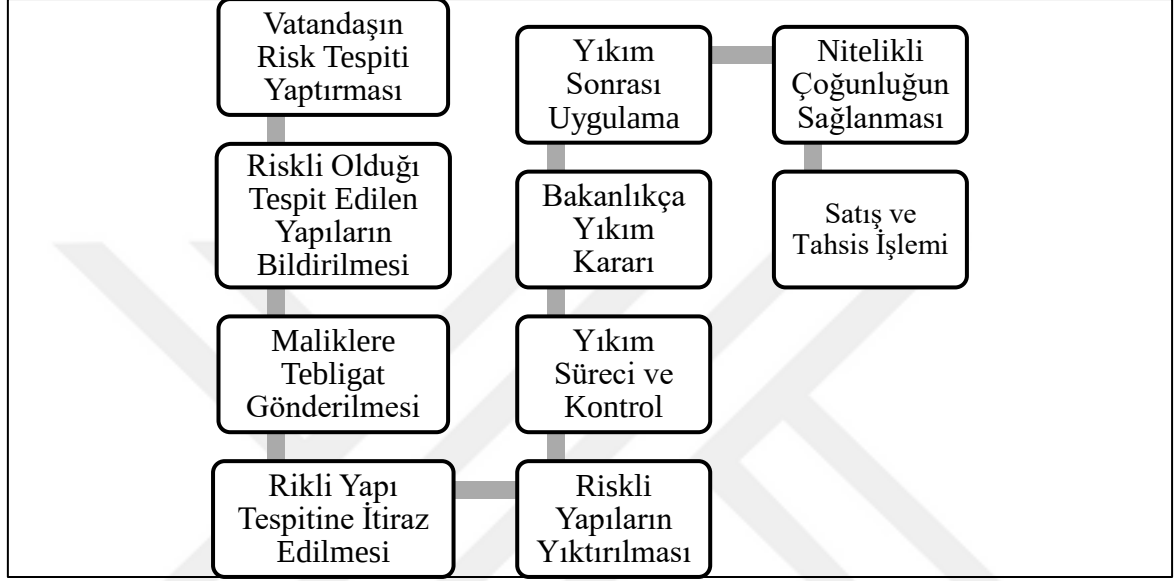
6306 Yönetmeliğin amacı; Afet Riski Altındaki Alanların Dönüşümüne İlişkin 16/5/2012 tarih ve 6306 sayılı Kanun uyarınca, riskli yapıların belirlenmesi, riskli alan ve rezerv yapı alanları, riskli yapıların yıkılması, inşaatın planlanması, değerinin belirlenmesi 6306 sayılı Kanun kapsamında dönüştürülecek taşınmaz mallar, hak sahibi olanlarla yapılacak anlaşma ve hak kazanacaklar, yeniden yapılanmalar ve diğer uygulamalar.

Kanunda 2. riskli alanın tanımı “zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıyan...” şeklinde yapılırken; aynı maddenin (d) bendinde riskli yapının tanımı “Riskli alan içinde veya dışında olup ekonomik ömrünü tamamlamış olan ya da yıkılma veya ağır hasar görme riski taşıdığı ilmî ve teknik verilere dayanılarak tespit edilen...” olarak tanımlanmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının internet sitesinde yer alan bilgilere göre 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanununun getirdiği birtakım yenilikler vardır. Bunlar şu şekilde belirtilmiştir; (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, “Yaşanabilir Çevre ve Marka Şehirler”, (Anonim 4, 2014.)

- Kanunun temelinde can güvenliği olması nedeniyle riskli olduğu bilimsel verilere göre belirlenecek yapılar her ne olursa olsun mutlaka yıkılacaktır.
- Kanun’un özü anlaşma usulüdür ve anlaşma yolu ile riskli yapısını yıktıranlara kredi, konut ve işyeri tahsis, konut sertifikası gibi destekler verilecektir.
- Uygulamanın temelde vatandaşlarca yürütülmesi amaçlanmış, devletin yardım ve destekler dışında mümkün olduğunca az müdahalesi temel alınmıştır.
- Üzerindeki yapı yıkılan parsellerde maliklerin 2/3’ünün anlaşması halinde uygulama bu anlaşmaya göre yapılacak olup bu durumda Bakanlık müdahil olmayacaktır.
- Uygulamanın etkin yürütülebilmesi için kanunun uygulanmasında özellikle yerel yönetimler etkin olarak yetkilendirilmiştir.
- Zorunlu hallerde kamu arazilerinin kanunun amacına uygun olarak kullanılmak üzere tahsis gerçekleştirilebilecektir.

- Bu kanun can ve mal güvenliği temelinde insan odaklı özel bir kanun olup Kanun'un uygulanmasında zorunlu hallerde kanunun gereklerine uygun iş ve işlemlerde bu kanunun uygulamasının ilgili diğer kanunlarla çeliştiği hallerde bu kanunun uygulanacağı.
- Bu kanun bu alanda çıkmış en güçlü ve kapsamlı bir kanundur.

6306 Sayılı Kanun'un Uygulanma Süreci şekil 2.1'de açıklanmıştır (Anonim 5, 2014)

Şekil 2.1. 6306 Sayılı Kanun'un Uygulanma Süreci

6306 sayılı kanun kapsamında riskli olduğu tespit edilen yapı yıkılarak, yeni yapının olduğu yerde deprem yönetmeliklerine uygun olarak yapılmasına yerinde kentsel dönüşüm denilmektedir. Yani bu kanun kapsamında gerçekleştirilen uygulamalarda, eğer Çevre ve Şehircilik Bakanlığı doğrudan bir alanı dönüşüm rezerv alanı ilan etmemiş ise, yapılar üzerinde çalışmalar tek tek yürütülmektedir (Yılmaz 2015).

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kurulmasıyla kentleşme bireysel politika alanı olarak tanımlanmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kentleşme ve imar politikaları itibariyle; Mekansal planlama, imar ve kentsel altyapı, kentsel dönüşüm ve coğrafi bilgi sistemleri. Bakanlığın bu alandaki görev ve sorumlulukları, kentsel dönüşümle ilgili olarak 31.05.2012 tarih ve 6306 sayılı Afet Risk Alanlarının Dönüşümü Hakkında Kanun ile belirlenmiştir. Kanun, felaket riski altındaki alanlarda ve bu alanların dışındaki alanlarda ve alanlarda, bilim ve sanatın norm ve standartlarına uygun olarak sağlıklı olmak için iyileştirme, tasfiye ve yenilenme esas ve usullerini belirlemeyi amaçlar (Anonim 6,2018).

2.7.Kentsel Dönüşüm Uygulama Yöntemleri (Stratejileri)

Bugün dünyada geliştirilen planlama teorileri ve uygulamaları, kentsel planlama, kentsel koruma ve kentsel tasarım yaklaşımlarının iç içe geçtiğini ve birbirlerinden katı sınırlarla ayrılmadığını göstermektedir. (Erden, 2004).

Uygulanan kentsel dönüşüm stratejileri 6 başlık altında değerlendirilir;

Kentsel koruma (Conservation)

“Koruma” ve “Kentsel Yenileme” özellikle dönüşüm içindeki tarihi kent çevrelerinin sürekliliğini sağlayan modellerdir. Genel olarak koruma, taşınmaz kültürel ve doğal varlıkların, yasal mevzuat çerçevesinde özelliklerinin muhafaza edilmesidir. Tarihi çevre korumanın amacı tarihi dokuyu yok olmaktan koruma, kültür mirasını günümüz yaşamıyla bütünleştirmektir (Sayan ve Çavdar, 2003).

Kentsel İyileştirme (Rehabilitation)

Kentsel gelişim, bir yerleşimin tamamını veya bir kısmını, uygun bir şekilde yerine getirilemeyen işlevlerinden kurtarmak ve özellikle de yaşam alanlarını kaybetmiş eski yerleşim alanlarını restore etmek ve üstün vizyon kriterlerini yerine getirmek için makuldür”. Kentsel bölgenin orijinal kalitesine zarar veren tüm çelişkili oluşumların ortadan kaldırılması, kentsel gelişim hedefleri arasındadır (Özden, 2004).

Kentsel Yenileme (Renewal)

“Kentsel Yenileme”; Günün sosyal, ekonomik ve fiziksel bileşenleri / zaman içindeki değişiklikler, zamanın kullanıcı ihtiyaçları ve ihtiyaçları doğrultusunda değer, işlev ve kalite kaybı, kent yaşamına getirilmesi (mekânın yeniden üretimi-organizasyonu) nedeniyle kentsel dokuların yeniden yorumlanması (Alp, 2005).

Kentsel Yeniden Canlandırma (Revitalization)

Yeniden canlandırma terimi çoğunlukla bütün bir kentsel bölge için kullanılan ve kentsel fonksiyonlardaki değişmelere cevap vermek üzere bir paket olarak yürütülmektedir. Çok çeşitli faaliyetleri içeren güçlendirmek, canlandırmak amacıyla “Revitalization” terimi ile eş anlamda kullanılmaktadır (Karaarslan, 2000).

Kentsel Yenileşme (Renaissance- Regeneration)

Kentsel yenileme yerine uygulanması önerilen “kentsel yenileşme” (Urban Renaissance) stratejileri kentli insanın kent mekânı ile birlikte ele alınması, kentin yerleşik

değerleri ölçü ve oranları ile korunması, mekansal tanım ve anlamları ile saklı tutulması, kent kültürü ve kentsel yaşamın yeniden canlandırılması amaçlanmaktadır (Demirsoy, 2006).

Soylulaştırma (Gentification)

Üst gelir gruplarının şehir merkezindeki fakir mahallelere yerleşmesidir. Soylulaştırma dediğimiz bu sürecin en yaygın biçiminde, şehir merkezlerinin mevcut kullanıcıları ve yakın bölgedeki tarihi konutların yerini daha iyi eğitilmiş ve yüksek gelirli bir grup alıyor ve bina stoğu rehabilite ediliyor. Sürecin sonunda, çoğu zaman yerleşim bölgeleri elit ve yenilenmiş bölgelere dönüştürülür (İslam, 2003).

2.8.Açık ve Yeşil Alan Kavramı

Açık ve yeşil alanlar, günümüze kadar birçok bilim insanı tarafından araştırılmış; bu alanlar için çeşitli tanımlamalarda bulunulmuş, büyüklükleri (ölçüleri), işlevleri, rekreasyonel kullanımları, oluşumları, vb. başlıklar altında birçok sınıflandırma yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır;

Açık ve yeşil alanlar insan yaşamı ve gereksinimleri açısından önemli yer tutan kavramlardan biridir. Kentin rahatlama, nefes alma ve daha pek çok işlevini yerine getiren açıklıklar fiziksel mekâna "açık ve yeşil alanlar" olarak yansımaktadır. Kent planlarında yer alan konut alanları, ticaret merkezleri, sosyal donatı alanları ve diğer kullanımlar gibi açık ve yeşil alanlar da mekânın fiziksel, sosyal ve ekonomik olarak tasarlanması ile ortaya çıkmaktadır. Açık ve yeşil alanlar kent içinde görsel ve fiziksel olarak doluluk-boşluk dengesini sağlayan önemli bir unsurdur (Değirmencioğlu, 1998; Küzeci, 2008).

Gold (1980) 'a göre açık alanlar, Kentsel bir alandaki araçlar ve yapılar tarafından kapsanmayan arsalar ve su yüzeyleri veya parklar ve rekreasyon, doğal kaynaklar, tarihi ve peyzaj özellikleri, gelişmiş olmayan arsalar olarak tanımlanmaktadır (Kutay, 2006).

Açık'ın bir şehir yapısındaki çeşitli kullanımlar için uzun vadeli bir denge olduğunu; Aynı zamanda çok yönlü dış mekân kullanımı için çeşitli olasılıklar yaratan, yaşayan ve koruyan bir organizmadır. "Bu organizma, gelecek dönem için olduğu gibi gelecek için de uzun vadeli etkinlik ve geçerliliğe sahip (Öztan, 1999).

Açık alan kavramı geniş bir içeriğe sahip olmakla beraber ister kentsel ister kırsal alanda olsun, açık alanların yorumlanmasında km²'ye düşen insan sayısı, başka bir deyişle nüfus yoğunluğu en önemli etkidir. Planlamacılar tarafından tiplerine ve fonksiyonlarına

göre değişik şekillerde tanımlanan açık-yeşil alan kavramı peyzaj mimarlığı açısından, kentsel alanlarda hava akımını sağlayan kanallar olarak açıklanabilir. Özetle iyi bir kent dokusunun, “Yapılar, sirkülasyon şeması ve yeşillendirme için gerekli açık alanlar arasında kurulacak dengenin iyi bir sonucu” olduğu söylenebilir (Erduran, 1992; Çavuş, 2013).

Şekil 2.2. Açık ve Yeşil Alanların Kentlerde Bulunuş Şekilleri (Pamay, 1978’den değiştirilerek)

Tüm bu tanımlara dayanarak açık ve yeşil alanlar; mimari yapılar (blok yığınları, binalar, sert yüzeyler), kütle ve parçalanmış yeşiller, kentsel doku içindeki su yüzeyleri dışındaki açıklıkları içerir ve kentin kent içindeki gelişimini kontrol eder; birleştirme ve ayırma işlevlerini üstlenmek; Genel olarak kentin bütünlüğünü sağlayan ve bütün bunlardan ayrı olarak şehre ekolojik, estetik, rekreasyonel ve ekonomik özellikler gibi belirli özellikler veren sistemlerin tümü olarak adlandırılabilir (Yerli, 2007).

Lynch (1981)’e göre, açık alanların dağılımı ile ilgili iki temel görüş vardır. Birinci görüş, açık alanların bir kente form verebilmesi için yoğun ve sürekli olması gerektiğidir. Bu görüşün temelinde açık alanların kent yaşamına karşıt ve özel niteliğı olan alanlar olarak ele alınması fikri vardır. Bu nedenle kent yaşamından tam anlamıyla kopuş sağlayabilmek üzere büyük açık alanların oluşturulması bu alanların birbiriyle bağlanması öngörülmektedir. Diğer görüşte ise açık alanlara kolay ulaşılabilirlik amaçlanmakta, açık alanların küçük olması ve kent dokusuna tümüyle dağılmasını öngörmektedir. Bu görüşe göre, açık alanlar günlük yaşamın bir bileşeni ve normal eylemlerin (sohbet etmek, top oynamak, vb.) yürütüldüğü yerler olarak ele alınmalıdır. Bu iki görüş birbirini tamamlamaktadır.

2.9.Açık ve Yeşil Alanların İşlevleri

Açık ve yeşil alanlar çeşitli yönlerden işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevler açık ve yeşil alanların insanlar üzerindeki etkilerinin kişi sayısı ve yapıların hacim yoğunluğunun karşılaştırması yapılarak ulaşılabilir. Sürekli artan nüfus ve yapı sayısı aynı oranlamayla artış olmayan açık yeşil alanların sayısı ve işlevleri gün geçtikçe azaldığı görülmektedir. Diğer önemli olan bir husus ise; açık ve yeşil alanlardan beklenen işlevlerin elde edebilmesinin, onlar için isabetli bir yer seçimi yapmakla mümkün olduğu gerçeğidir (Yerli, 2007).

Açık ve yeşil alanlar, çok amaçlı ve sistemli bir planlama ile kendilerinden beklenen işlevleri yerine getirebilirler. Bu bağlamda kentsel açık ve yeşil alanların tek başlarına veya toplu halde yerine getirdikleri kent ve kentli sağlığı açısından pek çok işlevleri vardır.

Bu işlevleri Richter (1981) şöyle açıklamıştır:

- Sınıflama işlevi: Kentsel yeşil alanlar ve ara yollar gibi bağlayıcı unsurlar kent içinde kenti bölümlere ayıran bir işlev taşırlar. Bunlar kentteki yapılaşmada ve gelişmede bağlayıcı unsurdurlar.
- Bağlantı işlevi: Kentsel elementler ve işaretli trafik yolları ile birlikte kentsel açık alanlar, kentsel ve sanayi alanları arasında bir bağlantı kurulması işlevini üstlenirler. Bu bağlantı hem bu alanlar arasında hem de bu alanlarla kent arasındadır. Bu bağlamda bağlantı elementleri olarak otoyolların yanı sıra yaya ve bisiklet yolları gibi daha dar bağlantılar da söz konusudur.
- Bioklimatik-hijyenik işlevler: Yerleşim alanlarının yeşillendirilmesi, geniş yeşil alanlardan evlerin bahçelerine dek kentin havasında, havanın çevirimi gibi olumlu düzenleyici bir etki gösterir. Asimilasyon yetisi bulunan bu biyolojik yığınların etkileri havadaki nemlilik oranının artmasında, hava değişimlerindeki düzenin artmasında, hava akımlarının yumuşatılmasında, yeterli O₂ ve CO₂ sağlanmasında ve havadaki ağır metal etkilerinin azaltılmasında etkileri yükündür.
- Koruma işlevi: Geniş yeşil alanlardan küçük bitki gruplarına kadar bir kentin yeşil yapısı daha önce sayılan işlevlerden de yola çıkılarak havanın hijyenik korunması, gürültülü, toz ve gaz halindeki zararlı maddelere karşı koruma işlevini yerine getirir. Yeşillendirme ile aynı zamanda sert rüzgar akımları engellenir ve hava kitleleri termik akımlara dönüşür.

- Kentin yapısındaki estetik işlevi: Büyük parklardan, küçük yeşil alanlara dek her tür açık alan hoşla gitmeyen merkezlerin oluşumunu engeller, alansal yapılarının amaca uygun kullanımıyla kentsel yapıda etkili olur. Kentin boğulma tehlikesine maruz kalan bölgelerindeki gösterişli boş alanlar görsel açıdan iyileştirme sağlarlar.
- Günlük yaşamsal işlevleri: Kentsel yeşil alanlar, açık alanların kullanıcılarının gözünde yaşamsal öneme sahiptir. Bu durum alansal ve yapısal değer, görsel güzelliğin artması, biyotoplar ve çevre kalitesinin artışıyla (Örneğin mevsim değişimlerinin algılanması gibi olaylar) ortaya çıkar.
- Rekreatyon işlevi: Konut yakınlarında veya kentin çeşitli bölümlerindeki çok farklı alanlar tatillerde ve hafta sonu rekreatyonel faaliyetlerde pasif katılımlardan aktif katılımlara kadar çeşitli biçimlerde hizmet verirler.
- Alansal koruma işlevi: Kentlerin gelişmelerinde, alanların kullanım biçimi gelecek için ve toplumsallık açısından önemlidir.

Öztan (1968), Gürses (1970) ve Yazgan (1999)'a göre ise açık ve yeşil alanların işlevleri şu maddelerle açıklanabilmektedir:

- Açık ve yeşil alanlar, bir kentin fiziksel yönden dengesini sağlarlar.
- Açık ve yeşil alanlar kentlerin yapısına önemli ölçüde etkide bulunarak, konut, ticaret ve endüstri karakterleri yönünden uyumsuzluk gösteren farklı mekânlar arasında bir tampon görevi görmektedir.
- Aynı zamanda, kent içinde yapı ve insan kitlelerinin yoğunluğunu hafifleten veya çevresel kuşağa doğru yayılan imarı kontrol altına alan bir denge unsurudurlar.
- Açık ve yeşil alanların ıfık, hava, gürültü ve yaya güvenliği için önemli rolleri vardır.

Kent içindeki açık ve yeşil alanların düşünülen ilk işlevi, kent için ıfık ve hava sağlamasıdır. Simonds (1961)'a göre, gök, gün ıfığı ile açık ve yeşil alanlar insanın çok fazla arzu ettiği görünüşlerdir. Bu yönden dağılıfları ve tasarımları kapladıkları alan kadar önemlidir. Written (1954), yerleşmelere ait yapıların çevresindeki açık ve yeşil alanların işlevlerini üç madde içinde toplamaktadır (Öztan, 1968):

1. ıfık ve hava için giriş yeri,
2. Bitkiler için barınma mekânı,
3. Kısa süreli açık hava rekreatyonuna uygun bir yerdir.

Kent içinde açık ve yeşil alanlar, araç trafiğini; yaya, rekreasyon ve ikamet alanlarından ayırmakla, insanlar için trafik yönünden gereken güvenliği sağlamaktadırlar.

Konut alanları arasındaki geniş açık ve yeşil alanlar ve endüstri bölgeleri çevresindeki tampon durumunda olan şeritler, çeşitli aktiviteleri birbirlerinden ayırmaya hizmet etmekte ve gürültüye karşı barikat görevi görmektedir. Bu alanlar içinde yer alan büyük ağaçlar ise gürültüyü emmektedirler. Ayrıca açık ve yeşil alanlar, kente mikroklimatik özellikler kazandırır.

Kent içindeki açık ve yeşil alanların sağlık açısından da zararlı gazların etkisini azaltıcı özellikleri bulunmaktadır. Kentlerde yer alan açık ve yeşil alanlar kendi başlarına atmosfer kirlenmeleriyle mücadele edememektedirler. Bünyelerinde büyük ağaçlar, çim alanlar ve su yüzeyleri barındıran açık ve yeşil alanlar bu kirlenmeyle mücadelede daha fazla etkiye sahiptirler (Yerli, 2007).

Yeşil alanlar yapı yığınlarının bünyesine çektiği sıcaklığı azaltmaktadır. Bu etki, en dar yeşil alan şeritlerinin bulunduğu, kent merkezleri ve yolları için de söylenebilmektedir.

- Açık ve yeşil alanlar, sirkülasyon için kolaylık sağlarlar.
- Araç ve yaya trafiği için kentin her tarafına giriş ve kent içinde kolay hareketin sağlanmasına, sirkülasyona olanak yaratmaktadır.
- Açık ve yeşil alanlar, havanın nemini düzenler.
- Açık ve yeşil alanlar, rekreasyonel amaçlar için olanak yaratırlar.

Yılın belirli zamanlarında özel etkinlikler için fiziksel yönden organize edilmiş alanları sağlamaktadırlar. Bu gibi yerler insanların aktif ve pasif rekreasyonlara katılımı için bütün olanakları hazırlamaktadır.

Açık ve yeşil alanlar doğal yaşamla ilişkilendirilse de sosyal ve ekonomik değere sahip alanlar yaratırlar. Çevresindeki yerleşimlere belirli hizmet mesafeleri içerisinde hizmet vermek amaçlanmaktadır. Servis mesafeleri boyuta, ekipmana, lokasyonlara, fonksiyonlara ve erişime göre değişir. Gündelik ihtiyaçlar için tasarlanan yeşil yeşil alandan, kentsel ekoloji kavramı içinde doğal ve sosyo-kültürel yaşamı barındıran büyük parklara, açık ve yeşil alanlar, eğlence amaçlı yaya koridorları olarak adlandırabileceğimiz yol kenarındaki parklar olarak görülüyor (Emür ve Onsekiz, 2007).

Tüm bu olumlu işlevlerine rağmen kentleşme süreci içinde çeşitli kullanımlar için alan elde etmek amacıyla çoğu kez yeşil alanlar gözden çıkarılmakta ve bunun yanında çok

hızla artan nüfusa karşı yeşil alanların miktarlarında artış sağlanamamakta, kişi başına düşen yeşil alan miktarı günden güne azalmaktadır (Önder, 1997).

2.10. Kentsel Açık ve Yeşil Alanların Önemi

Açık ve yeşil alan kavramlarını özellikle uygulama aşamasında kesin çizgilerle ayırmak mümkün olmayabilir. Bu nedenle bu iki kavramın ayrı ayrı kullanılması yerine açık yeşil alanlar olarak birlikte kullanılması daha uygundur (Gül ve Küçük, 2001).

Manavoğlu (2013)'na göre, açık yeşil alanlar kentin fiziksel yapısını ortaya koyan ve biçimlendiren temel alan kullanımlarından birisi olup kent planlamasında ve tasarımında diğer alan kullanımlarını bütünleştiren bir denge unsuru görevini görür. Kentsel açık yeşil alanlar kentin fiziksel yapısı içinde kentte yaşayan insanların günlük yaşamı ve gereksinimleri açısından önemli yer tutan öğelerdir.

Kentsel açık-yeşil alanlar, Peyzaj Mimarlığı açısından gerek estetik gerekse işlevsel birçok öneme sahiptir (Gül, 2001). Bunlar;

- Açık yeşil alanlarda kullanılan bitki ve yapı malzemeleri; form, büyüklük, doku, renk ve çizgi gibi özellikleri ile şehir mekanına fiziksel ve estetik değer sağlar.
- Monoton geometrik yapının sert dokularını veya şehir kütlelerini hafifletir, keskin çizgileri yumuşatır ve onlara canlılık kazandırır. İnsan ve çevre, yapı ve yapı, yapı kütleleri ve boşluklar arasında denge kurar ve organik bir ilişki kurarlar.
- Mikro klimayı kontrol eder ve düzenler. Örneğin, kentsel ortamdaki havayı temizler, oksijen miktarını artırır, toz veya kirli malzemeleri havada tutar, hava sirkülasyonu sağlar, hava akışını ve nemi düzenler, ısı yükselmesini önler, havayı soğutur, rüzgâr hızını düşürür ve yönlendirir İsteddiğiniz yöne
- Kenarlıklar, engeller ve perdeler oluşturur; Araç ve yaya trafiğini yönlendirir ve kolaylaştırır. Kentsel dolaşımda kolaylık sağlar. Gizlilik ve mahremiyet yaratır. Yansıyan veya göz kamaştırıcı ışığı ortadan kaldırır.
- Bireyin ve toplumun aktif ve pasif rekreasyon ihtiyaçlarını karşılama fırsatı sunar.
- İnsan psikolojisine olumlu katkı yapmak; Kentsel çevre stresinin olumsuz etkilerini azaltır. Kentsel alanda daha insancıl bir ölçek sağlayarak morarmaları azaltır veya azaltır. İnsan psikolojisini renk, şekil, doku ve büyüklük gibi bitkilerin özellikleri ile rahatlatarak insan hayatını kolaylaştırır ve anlam kazandırır.

- İnsan ilişkilerini olumlu yönde etkileyerek bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olur. Doğa ve çevre kavramları hakkında farkındalık ve farkındalık yaratmada önemli rol oynar.
- Gürültüyü emer veya azaltır.
- İstenmeyen nesneleri veya görüntüleri kamufle eder.
- Toprağın üst kısmını örterek toprağa ve suya karşı koruma sağlar ve toprağın verimliliğini artırır.
- Ekonomik fayda sağlar; Yaşam sevinci sağlayarak işgücü ve üretkenliği artırır, beslenmeye ve diğer kullanımlara sağlığa ekonomik katkı sağlar, bitki üretimi ve pazarlaması ile ilgili sektörlerin peyzaj amaçlı gelişmesine katkıda bulunur.

Kentsel yaşam kalitesini artırmak ve kentlerde fiziksel-sosyal etkinliklerin yapılabileceği insan ruhu üzerinde olumlu etki yapan açık yeşil alan varlığı kentler bütününde önemini ortaya koymaktadır. Gül (2001)' inde kentsel açık yeşil alanların işlevsel ve estetik açısından bakıldığında kentsel açık yeşil alanların önemini net olarak ortaya koymaktadır.

2.11. Açık ve Yeşil Alan Normu (Standartları)

Açık-yeşil alan standardı, genellikle kişi başına düşen açık-yeşil alanların, m² miktarı olarak ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Ancak, bu ifade sadece nicel bir yaklaşımdır. Açık yeşil alanların yanı sıra, kullandığı ekipmanın da işlevsel ve estetik özelliklere erişilebilir olması önemlidir. Açık yeşil standart, ülkedeki ve ülkedeki şehirler arasında değişebilen bir olgudur. Kent halkının yaşı, kültürü, mesleği ve ekonomik koşulları farklı olacağından yeşil alan gereksinimleri de farklılık gösterir. Açık, yeşil alan standartlarının yanı sıra kentin fiziki çevresel özelliklerinin (iklim, topoğrafya, kentin konumu gibi) belirlenmesinde sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin yanı sıra kullanım yoğunluğu önemli rol oynamaktadır (Çavuş, 2013).

ABD'de Sessoms'un 1964 yılında yaptığı araştırmada açık alanlarla ilgili standartların tayininde: 1.Nüfus yoğunluğu 2.Nüfus dağılımı 3.Nüfus özellikleri 4.Rekreasyon tipinin etkili olduğunu söylemektedir (Pamay, 1978; Çinçinoğlu, 2001).

Açık yeşil alanların varlığının oluşum ve özelliklerinin nüfusun en çok etkili rol oynadığını gösteren çalışmalar yeşil alan gereksiniminin farklarını ortaya koymaktadır. Açık

yeşil alanlara ait belirli bir standartın dışında kentlere ait planlamalarda nüfusa bağlı bir standart belirlenmelidir.

Pamay (1978)'ın Türkiye koşulları için önerdiği açık ve yeşil alan standartları çizelge 2.5.'de verilmiştir.

Çizelge 2.5. Açık ve Yeşil Alan Ölçüleri (Çinçinoğlu, 2001)

Alan türü	Nüfus ölçütü	Alan büyüklüğü
Çocuk bahçesi	5 da./1000 kişi	20-40 da.
Mahalle, Semt ve Kent Parkları	4 da./1000 kişi	8 da. Veya daha fazla
Rekreasyon Merkezleri	5 da./1000 kişi	60-80 da.
Spor Alanları	5 da./1000 kişi	40-120 da.
Toplam	19 da./1000 kişi	

Açık-yeşil alan standardı, genelde kişi başına düşen açık-yeşil alanların m² miktarı olarak, yani kent üzerindeki yeşil doku barındıran alanların tümünün, kentin genel nüfusuna bölünmesi biçiminde ifade edilmektedir. Ancak bu ifade sadece niceliksel bir yaklaşımdır. Açık-yeşil alanların, kapladığı alan kadar sahip olduğu donanımlar, işlevsellik ve estetik özellikleri de önemlilik göstermektedir (Gül ve Küçük, 2001).

Gürses (1968)'e göre minimum açık-yeşil alan standartları (Çizelge 2.6.)

Çizelge 2.6. Minimum Açık Yeşil Alan Standartları (Gürses 1968)

Yeşil Alan Tipi	Nüfus Başına Düşen Alan (m ²)
Çocuk oyun alanları	1
Oyun ve spor alanları	10
Açık yüzme havuzları	1
Aktif Yeşil Alan Toplamı	12
Merkezi mahalle birliği parkları	8
Trafik yeşillikleri	1
Sınır ve endüstri yeşillikleri	1
Pasif Yeşil Alan Toplamı	10

Çizelge 2.7. Türkiye İçin Önerilen Kişi Başına Yeşil Alan Miktarı (m²) (Çavuş, 2013)

Park	Hastane Bahçesi	Resmi ve Askeri Bina Bahçeleri	Okul Bahçeleri	Çocuk Bahçesi	Spor Alanı Aktif Yeşil Alanlar	Toplam
4 m ²	3 m ²	2 m ²	2 m ²	1 m ²	2 m ²	14 m ²

Çavuş (2013)'a göre açık yeşil alan kişi başına düşen standart miktarı Belediye mücavir alanı içinde ise 10 m²; dışında 14 m²/ kişi.

Ersoy (1994)' a göre, Avrupa Birliği kentlerinde kişi başına açık-yeşil alan standartları çizelge 2.8 'da gösterilmektedir;

Çizelge 2.8. Avrupa Birliği Kentleri Kişi Başına Düşen Açık-Yeşil Alan Standartları (Özcan, 2006)

Ülke	Kent	Açık-yeşil alan değerleri (m ² /ki)
Norveç	Oslo	45,00
İsveç	Stockholm	56,00
Polonya	Yeni kentler (50,000 nüfus)	10,00
İngiltere	Yeni kentler (10,000 nüfus için)	21,50
	Yeni kentler (15-25,000 nüfus için)	22,00
Fransa	Yeni kentler (6-9,000 nüfus)	17,50
	Yeni kentler (35,000 nüfus)	25,30
Almanya	Hamburg	10,30
	Münih	11,60
Hollanda	Yeni kentler (2,000 nüfus)	20,50
	Lahey	19,90

Çavuş (2013)' a göre Kentlerde yer alan açık-yeşil alanların istenilen fonksiyonları yerine getirebilmeleri için tasarım ve planlama aşamalarında bazı noktalara dikkat edilmelidir. Bunlar, kente ve kentliye ait özellikler incelenmelidir.

Yeşil alan kavramı, ile ilgili tanım 2008 yılında Bayındırlık ve İskân Bakanlığının düzenlemiş olduğu 3030 sayılı kanun kapsamı dışında kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik ile karşımıza çıkmaktadır. Bu yönetmenliğe göre yeşil alanlar; "Toplumsal yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçeleri, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence ve kıyı alanları toplamıdır. Interpol ölçekteki

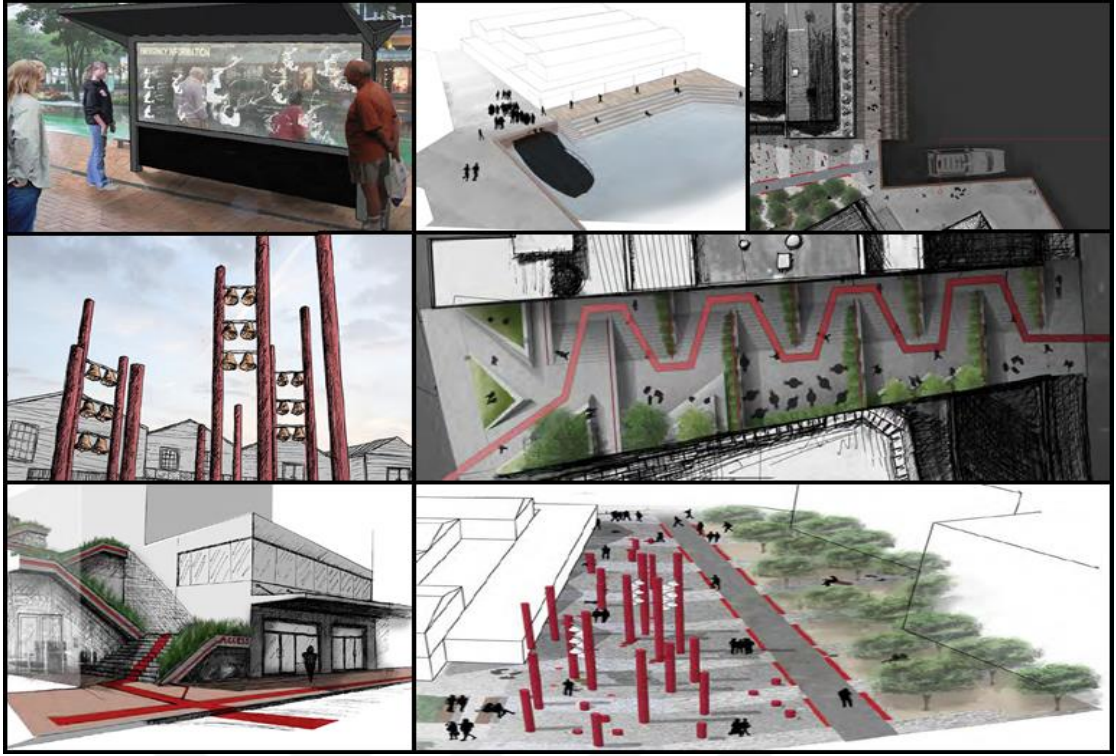
fuar, botanik ve hayvanat bahçeleri ve bölgesel parklar da yeşil alan kapsamındadır" olarak tanımlanmıştır. Aynı yönetmenlikte aktif yeşil alan kavramı; "Park, çocuk bahçesi ve oyun alanları olarak ayrılan sahalardır." şeklinde tanımlanmaktadır. Aktif yeşil alan miktarı ise; belediye olan yerlerde nüfus ne olursa olsun kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı, 10 m² olarak ifade edilmektedir (Ceylan,2007).

Ülkemizde yeşil alan kavramının tanımlandığı en son yönetmenlik ise 2017 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığının düzenlemiş olduğu Planlı Alanlar İmar Yönetmenliğidir. Planlı imar yönetmeliğine göre kişi başına düşen toplam açık -yeşil alan miktarı m²/kişi hesaplamasında 10 m² olarak belirlenmiştir (Ceylan,2007).

2.12. Doğal Afet Riski Olan Alanlarda Tasarım İlkeleri

Fischer (2013)'in doğal afet öncesi yapılacak planlamalarda peyzaj mimarisinin rolü hakkında yapılan çalışmalar referans alınarak ve bazı örnek yurtdışı projeleri incelenerek doğal afet (Deprem, Heyelan, Sel vs.) riski taşıyan alan için peyzaj planlama ve tasarımda dikkat edilebilecek hususlar şu şekilde sıralanabilir;

- Öncelikle alanın afet riski altında olduğu ve olası durumlarda mekân sakinlerini yönlendirecek acil bilgi ekranlarına alanda yer verilmelidir. Bu cihazlar; görme, işitme vb. yetersizliği olan bireyler de dikkate alınarak eşitlikçi kullanım sağlanmalıdır.
- Olası bir afet durumunda tasarımın sade olması büyük önem taşımaktadır. Açık ve yeşil alan planlama aşamasında geniş yollara, güvenli toplanma alanlarına, herkes için kullanılabilir acil erişim rotası tasarlanmalıdır.
- Projede yer alabilecek yapısal alanlar (kafe, çatı bahçesi vb.) depreme dayanıklı olarak tasarlanmalı ve herkes için kullanılabilir acil çıkışlara yer verilmelidir.
- Peyzaj tasarımında deprem uyarısı veren sismograf, sesli uyarı cihazları vb. cisimlere yer verilmelidir.
- Deniz, göl gibi alanların etrafında planlanan açık ve yeşil alanlarda olası afetlere karşı suyu absorbe edebilecek borular, engeller estetik kullanıma olanak sağlayarak tasarlanmalıdır.

Şekil 2.3. Acil Durum Planlamasında Kullanılan Alanlar İçin Öneriler

Ayrıca öneri olarak alanda dikkat edilebilecek ve kullanılabilecek diğer hususlar şöyledir;

1. Acil bilgi ekranı
2. Acil durum aksı
3. Uyarı cihazları
4. Acil durum rotası
5. Sıvı yalıtım boruları
6. Toplanma alanı

Acil durumlarda insanlar panik halinde olduğu göz önüne alınırsa alanın işlevsel olarak kullanılması açısından planlama ve tasarımcıların dikkat etmesi gereken noktadır. Alanda kargaşaya mahal verecek yol veya sosyal alanın kullanımından kaçınılmalıdır. Doğal afet riskinde panik halinde bulunan insanlar için yapılacak planlama ve tasarımlardaki ufaklık bir hata sonucu insanlar çok fazla zarar görebilir ve ölümlerle sonuçlanabilir. Bu sebeple özellikle risk taşıyan alanların planlama ve tasarımlarında uyarıcı ve yönlendirici özellikte yapılmalıdır.

Deprem riski olan bölgelerde açık yeşil alanların planlanması ve tasarımı Afetten Koruyucu Tahliye ve Toplanma Alanına ait bazı kurallara dikkat edilmesi beklenmektedir:

- Afet sonrası açık-yeşil alanların, kentsel alanlardaki, yapılaşmaya elverişli olmayan arazilerde tesis edilmesi,
- Kentsel açık-yeşil alanların kentin farklı işlev bölgeleri arasında tampon oluşturacak biçimde planlanması,
- Karmaşık kent tipi afetlerle baş edebilmek için, kentsel açık-yeşil alanların hizmet kapasiteleri ve çeşitliliklerinin artırılması,
- Mevcut ve yeni tasarlanacak kentsel açık-yeşil alanların hastaneler ve itfaiye merkezleriyle ilişkilendirilmesi,
- Deprem öncesinde veya sonrasında yangına dayanıklı kent oluşturması,
- Afetten korunmak için Kentsel Yenileme ve Dönüşüm Projelerinin hazırlanması,
- Kentsel rehabilitasyon modellerinin oluşturulması ve yapıların güçlendirilmesidir.

Açık alan yetersizliği tespit edilen araştırma alanımız için, uygun şekilde yeni açık yeşil alanlar oluşturulmalıdır. Yeni açık yeşil alan oluşturmak için 3194 Sayılı İmar Kanunu ve/veya 2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu gereğiyle kamulaştırma yoluna gidilebilir. Bu şekilde oluşturulacak açık alanlar deprem anında veya olası bir toplanma merkezi ihtiyacında güvenli tahliye alanları olarak hizmet verebilecektir.

2.13. Kentsel Dönüşüm Örnekleri

2.13.1. Dünya’da Kentsel Dönüşümün Örnekleri

2.13.1.1. Hiroşima – Danbara Kenti Kentsel Dönüşüm Projesi (Japonya)

6 Ağustos 1945'te, dünyanın ilk atom bombası Hiroşima'ya atıldı, 140.000 kişinin ölümüne ve 13 kilometrekarelik bir alanı imha etti. Bu tür bir yıkım, bölgeyi kaçınılmaz bir yeniden yapılanmaya bırakmıştır. Hiroşima kentsel dönüşüm projesi, dünyadaki en güzel ve endüstriyel üretim kentini oluşturmak için uygulanmıştır. Yeşillikleri, nehirleri ve kültürü ile dünya barışına hizmet edecek bir model yerleşim oluşturulması amaçlanmış proje olmuş. Danbara iyileştirme projesi, kentin en eski ilçelerinde iyi planlanmış, yaratıcı ve etkili olan küçük ölçekli bir yeniden doğuş hareketinin başlangıcı olan Danbara

projesinin bölgeye yalnızca fiziksel ve çevresel gelişimi değil, aynı zamanda endüstriyel ve kültürel gelişimi de sağlaması planlanmıştır. Bölgeyi yeniden yaşamak ve çalışmak için çekici hale getirmeyi amaçlanmıştır (Kara, 2013).

Şekil 2.4. Hiroşima Kenti Atom Bombası Atıldıktan Bir Gün Sonraki ve Günümüzdeki Görüntüleri (Anonim 7, 2019).

Danbara bölgesinin temel ihtiyaçlarından biri de gençler ve yetişkinler için dinlenme imkânı sağlayacak mekanlardır. 1995 yılı itibari ile Danbara 5 park alanı (10002500 m²), 2 yeşil alan ve 13 oyun parkına kavuşmuştur. Bütün yeni parklar ve oyun alanları bölgenin geleneksel karakterini yansıtacak şekilde dizayn edilmiştir. Ayrıca proje kapsamında 4.761 metre uzunluğunda ana yol, 10.457 metre uzunluğunda ikinci derecede önemli yol inşaatı gerçekleştirilmiştir (Şişman ve Kibaroglu, 2009; Kara, 2013).

Projeye halk tarafından kurulan örgütler de katılmıştır. 21 örgüt kurulmuş, bunların 12 si yapılan planların karar aşamasında etkin rol oynamışlardır. Kara aşamalarında halk örgütlerinin yer alması, özellikle fakir yerleşim alanlarında yapılan çalışmalara estetik katmıştır. (Şişman ve Kibaroglu, 2009; Kara, 2013).

Yapılan biyolojik savaşların kentlerde çok fazla hasar gösterdiği resimlerde ortaya koyulmuştur. Kentin yeniden canlandırılması oldukça güç fakat yapılan kentsel dönüşüme bakıldığında yıkımın etkisinin ortadan kaldırıldığı ve kenti daha çekici hale getiren tasarım yapıldığı ortadadır. Kentin silüetinin dışında kentlinin konfor ve rahatı dışında rekreasyonel açıdan kentliyi doyuran özelliktedir.

2.13.1.2. Trafalgar Meydanı Kentsel Dönüşüm Projesi (İngiltere)

Trafalgar Meydanı, Londra'nın en hareketli ve tanınmış kamusal alanlarından biridir. 1805 yılında Trafalgar Savaşı anısına inşa edilen meydan, siyasi toplantılar, yeni yıl kutlamaları ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları gibi çeşitli faaliyet ve

organizasyonların yapıldığı bir odak noktası haline geldi. Trafalgar Meydanı'nın trafik yollarıyla çevrili bir ada olarak düzenlenmiş olması, yaya geçitlerini ve meydan ile vatandaş arasındaki ilişkiyi engelleyen bir faktör olmuştur. Bu işgal, meydanın sadece tarihsel önemini ve özelliğini kaybetmesine neden olmakla kalmadı, aynı zamanda vatandaşların ve turistlerin mekânı kullanma eğilimini azalttı. (Kayalar, 2006)

Alanın tüm yayalar tarafından kolayca erişilebilir olmasını sağlamak için, meydanın tüm alanlarının belirli bir dereceye kadar kullanılmasını sağlamak, meydanın yıl boyunca Londralılar ve ziyaretçiler tarafından günlük kullanımlarını sağlamak amacıyla kentsel dönüşüm projesi hazırlanmıştır. Bu işgal hem meydanın tarihi önemini ve özelliğini yitirmesine neden olmuş hem de kentlilerin ve turistlerin mekânı kullanma eğilimini azaltmıştır. (Kayalar, 2006)

Mekânın tüm yayalar tarafından kolay erişilebilir olması, meydanın tüm mekanlarının belli ölçüde kullanılmasının sağlanması, yıl içinde meydanın Londralılar ve ziyaretçiler tarafından günlük kullanımının sağlanması ve meydana gelecekte onun kullanımından çıkarım sağlayacaklar için yeterli mekânın olmasının sağlanması için kentsel dönüşüm projesi hazırlanmıştır (Demirsoy, 2006; Kara, 2013).

Trafalgar meydanındaki araç trafiği ve yay akışı arasındaki sorunların çözülmesiyle, mekânın sosyal amaçlı aktiviteler açısından kullanılabilirliğini arttırmak projenin temel hedefi olmuştur. Proje, yarışma yoluyla edinilmiş, uygulaması kamu tarafından gerçekleştirilmiştir. Projenin uygulanması sürecinde halkın ve sivil toplum örgütlerinin konuya ilgisi de göz ardı edilmemiştir (Şişman ve Kibaroglu, 2009; Kara, 2013).

2.13.1.3. Postdam Meydanı Kentsel Dönüşüm Projesi (Almanya)

Avrupa'nın ünlü meydanlarından biri, Almanya'nın Berlin kentindeki Postdam Meydanı, savaş sırasında tahrip edilmiş ve savaşın sonunda doğu ve batı Almanya sınırındaki ikiye bölünmüştür. Postdam Meydanı, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce önemini hatırlayarak meydanın kaybedilmiş değerini elde etmek için kentsel dönüşüm çalışmalarına konu olmuştur (Kara, 2013).

Postdam Meydanı Projesi, Berlin Senatosu'nun etkisi altındaki savaş öncesi kare yapıya uygun, disiplinli, büyük ölçekli bir kentsel dönüşüm projesidir. Duvarın yıkılmasıyla, Berlin'in kalbindeki sonsuz, düz ve ürkütücü Postdam meydanı, dönüşüm projesinde özel sektörde yer almak için Daimler Benz ve Sony gibi büyük şirketlere

satılmıştır. Postdam Meydanı'na kentsel tasarım yarışması açıldı ve çok amaçlı kullanım, gece gündüz, alışveriş birimleri, kültürel binalar, küçük işyerleri, yerleşim alanları ve ofis alanlarından oluşan bir büyükşehir merkezi oluşturması beklenmiştir. (Demirsoy, 2006).

Postdam Square kentsel dönüşüm projesinde 3500 kişilik bir sinema salonu, mağazalar, restoranlar, kafeler, tiyatrolar ve ekonomik etkinlikler sağlayan oteller bulunuyor. Ayrıca, üst ve orta sınıflar için yerleşim alanları gibi çok işlevli kentsel alanların oluşturulması sağlanmıştır (Kara, 2013)

2.13.1.4. Solidere (Beyrut Tarihi Kent Merkezi) Kentsel Dönüşüm Projesi (Lübnan)

Savaşın sona ermesiyle, Beyrut'un yeniden doğması, başka bir deyişle Lübnan'ın ilk adımı atılmıştır. İnsanları savaşın bittiğine ikna etmek gerekir ve bunu yapmanın yolu, geleneksel olarak Beyrut'un idari, ticari ve kültürel çekirdeği olan Beyrut'un merkezi ilçesinin yenilenmesidir. Bütün bu kaygılar ışığında, 1994 yılında, merkezi bir bölgeyi geliştirmek ve yeniden yapılandırmak için bölgedeki mülk sahipleri ve yatırımcılarla ortaklaşa olarak, Lübnanlı bir anonim şirket olan SOLIDERE (The Lebanese Company for Development and Reconstruction of the Beirut Central Districts) adında bir Lübnan anonim şirketi kurulmuştur (Tadmori, 2004).

Savaş sonrası Beyrut'ta karşılaşılan sorun, yalnızca fiziksel yapı değil, aynı zamanda sosyal yapı da ciddi şekilde tahrip olmuştur. Kentin, kentin geleneksel kimliğine uymayan ve dine dayalı bir ayırım yapan bir şekilde ikiye ayrılması, Lübnan'ın savaş sonrası ulus olma çabalarıyla çelişmekte olduğunu göstermektedir. Bu bağlamdaki ana konulardan biri, kentin sosyal dokusunun bütünleşmesini sağlamak olmalıdır. Bunu başarmanın en iyi yolu olarak, kent merkezini kentin doğu ve batı taraflarını birbirine bağlayarak kent merkezini yenilemek, buradaki bütün vatandaşları sosyal ve kültürel faaliyetlerle merkeze çekmek ve ticaret yapmak amaçlanmaktadır (Eres, 2004)

Solidere kentsel dönüşüm projesi ile tarihi şehir merkezi ve yeni liman bölgesi birbirine bağlanmış ve bu yeni bölgede güçlü bir finansal özellik yaratılmıştır. Bu özellik sayesinde ve örgütsel modelde kullanılan sistem nedeniyle, proje öz-finansman ile kamuya herhangi bir ek yük getirmedi. Proje hem bu özelliği hem de kayıp kimlik değerlerini geri kazanmanın zorluğunu gösterdiği için dünyanın önemli bir örneğidir.

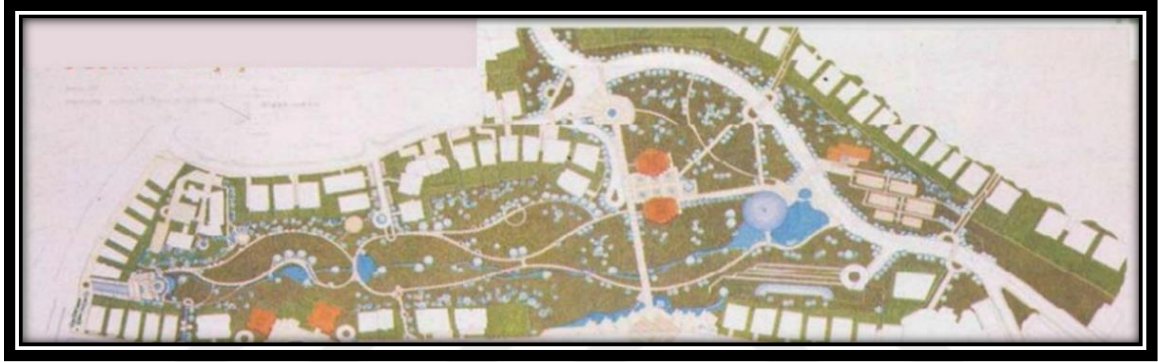
2.13.2. Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Örnekleri

2.13.2.1. Portakal Çiçeği Vadisi Projesi (Ankara)

Portakal Çiçeği Vadisi, mülkiyetinin yarısı kamu ve diğer yarısı şahıs mülkiyetinde bulunan, bir dönem imar hakları verilmiş, bir dönem ise imar hakları kaldırılarak, yeşil alan olarak planlanmış bir proje alanı iken, kamulaştırma maliyetinin fazla olması ve yasal sürecin uzun sürmesi nedeniyle, yeni bir yaklaşımla ele alınması gerekli bir proje alanı olmuştur (Kara, 2013)

Projenin amacı;

- Ankara’ya çağdaş ve kentsel standardı yüksek bir alan kazandırmaktır.

Şekil 2.5. Ankara Portakal Çiçeği Vadisi Kentsel Dönüşüm Proje Alanı (Anonim 8,2019)

2.13.2.2. Dikmen Vadisi Projesi (Ankara)

Dikmen Vadisi Projesi gerek örgütlenme ve planlama gerekse yatırım büyüklüğü ve kaynak sağlama yöntemi açısından önemli bir kentsel dönüşüm projesidir. Proje, Ankara’nın önemli bir kentsel gelişme omurgası olan vadinin, kentsel ölçekte bir rekreasyon alanı ile birlikte ticaret ve kültür açısından halkın ilgisini çeken bir alan haline gelmesini ve bunu gerçekleştirirken de özellikle vadide yaşayan hak sahibi gecekondü sahiplerinin de katılımcı bir yöntemle proje içinde yer almalarını sağlamıştır. Proje, Ankara Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri ve gecekondü sahiplerinin iş birliği ile yapılmıştır. (Kara, 2013)

Projenin amacı;

- Ankara’da rekreasyon alanı ile birlikte bir kültür ve eğlence koridoru oluşturmak,
- Vadinin gecekondudan tamamen uzlaşma yolu ile arındırılmasını sağlamaktır.

Şekil 2.6. Ankara Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm Proje Alanı (Anonim 9, 2019)

2.13.2.3. Zağnos Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi (Trabzon)

Trabzon'un kuzey güney aksında, deniz ile ormanı birbirine bağlayan Zağnos vadisi yılların ihmal sonucu afet riski taşıyan yapılarla dolmuş ve sağlıklı bir kentsel yaşam ortaya çıkmıştır. Zağnos vadisi kentsel Dönüşüm Projesi ile hem kent estetiğini hem de bölgede yaşayan insanların hayat kalitesini yükseltmek için afet riski taşıyan yapılar vadiyen tasfiye edilerek, kentin hava koridorları açılmış, rekreasyon alanlarıyla dinlenme ve park alanları oluşturulmuştur. Buradaki sağlıklı yapılarda oturan vatandaşlar için yeni konut alanları üretilerek vadiye tarihi yapılar restore edilmiş ve turizmin hizmetine sunulmuştur (Kara, 2013).

Projenin amacı;

- Kentlinin rekreasyon amaçlı kullanabileceği güvenli dinlenme yerleri oluşturmak,
- Kentin estetik açıdan daha güzel görünüme kavuşturmak.

Şekil 2.7. Trabzon Zağnos Vadisi Kentsel Dönüşüm Proje Alanı (Anonim 10,2019)

2.13.2.4. Zafer Meydanı Projesi (Bursa)

Bursa kent merkezinde, belediye ve şahıs mülkiyetinden oluşan bir alanda, projesi yarışma ile elde edilen alanda, alışveriş merkezi ve kent meydanı yapılması planlanmıştır. Ancak, piyasa koşullarında yapımı gerçekleştirilmesi düşünülen projenin, arsa sahiplerinin istekleri doğrultusunda anlaşma sağlanarak revize edilen proje ile gerçekleştirilmiştir (Kara, 2013).

Projenin amacı;

- Kent merkezinde stratejik konuma sahip olan alanın kente kazandırılmasıdır.

2.13.2.5. Kuştepe Kentsel Dönüşüm Projesi (İstanbul)

İstanbul'un en önemli merkezinin hemen bitişiğinde yer alan Kuştepe, parsel bazında yoğun ve çarpık yerleşme, yetersiz teknik ve sosyal altyapı ile baraka görünümündeki sağlıklı yapı ve yerleşme biçimindedir. Sürdürülebilir Mahalle Yenileşme Projesi kapsamında, birtakım yenilikçi yaklaşımlar uygulanacak ve deprem riskini de dikkate alarak, sağlıklı yapılar oluşturulacaktır (Kara, 2013).

Projenin amacı;

- Kuştepe'de, güvenli yapı ve sağlıklı çevreler yaratmak,
- Planlama yaklaşımını klasik imar planı dışında, proje geliştirme mantığı içinde ele almak.

2.14. Kaynak Özetleri

Çelem 1988; ‘Sorunlu Alanlarda Bitkilendirme Tekniği’ konulu kitabında bitkisel materyalin temel ilkelerini, eğimli alanlarda ve şevlerde, ulaşım yolları ile yerleşim alanlarında bitkisel örtülemeyi, eğimli alanlarda drenaj önlemlerini açıklık getirmiş ve bitkilendirme tekniğinin ve tür seçiminin peyzaj onarımında kullanılmasında yön göstermektedir.

Roberts ve Sykes 2000; ‘Urban Regeneration-A Handbook’ isimli çalışmasını kentsel dönüşüm kapsamında kentsel yenilemenin gelişim, tanım ve amaçlarını sosyal, fiziksel, ekonomik ve çevresel boyutları irdelemek amacıyla hazırlamıştır. Çalışmasında Avrupa deneyimlerinde örnekler vermiştir. Elde edilen sonuçlarla kentsel yenilemeyi yönlendirecek stratejiyi örneklerle karşılaştırmıştır.

Yavuzşefik 2000; ‘Peyzaj Onarım Tekniği’ isimli kitabında doğal ve yapay nedenlerle oluşan peyzaj sorunlarının bitkisel örtüleme yöntemleri ile önlenmesi/azaltılması ve yeni olanakların oluşturulmasında kullanılan yöntemler hakkında bilgi vermiştir.

Gül ve Küçük 2001; ‘Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi’ isimli makalelerinde Isparta kenti açık yeşil alanları nitelik ve nicelik bakımında incelemiştir. Bu amaçla kentsel açık ve yeşil alanların işlev ve standartlarını incelemek için üç bölüme ayırmışlardır; Özel Kullanıma Açık-Yeşil Alanlar, Yarı Özel Kullanılan Açık-Yeşil Alanlar; Kamusal Açık- Yeşil Alanlar. Yapılan üç bölümlük incelemeler sonucunda Isparta kentinin, aktif açık-yeşil alanlar (kent ve mahalle parkları, çocuk bahçesi ve oyun alanları) irdelendiğinde kişi başına ortalama 3 m² düşmektedir. Ancak düzenlenmesi yapılmamış olan potansiyel nitelikteki açık-yeşil alanlar dikkate alınırsa bu oranın kişi başına 9,5 m² den fazla olacağı sanılmaktadır sonucuna ulaşmışlardır. Mevcut ve potansiyel aktif yeşil alanlara ilaveten, yol-bulvar ve refüj, mezarlıklar, botanik parkı, üniversite kampüsü, kent ormanı ve korulukları, diğer doğal açık yeşil alanlar da ilave edildiğinde kişi başına ortalama 14,6 m² lik açık-yeşil alanı ortaya çıkabilecektir kanısına varmışlardır. Yapılan sayısal incelemeler sonucunda yeşil alanların nitelik ve niceliğini, bilimsel ve teknik kriterler dikkate alınarak planlamak, uygulamak ve sürekliliğini sağlamak ile mümkündür ve kent içindeki tüm açık-yeşil alanların sürdürülebilir olması bir bütün olarak planlanıp, tasarlanması Isparta kentini sağlıklı, modern ve yaşanabilir bir kent olabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Görcelioğlu 2002; 'Peyzaj Onarım Tekniği' isimli çalışmasında; peyzaj bozulmasını ve nedenlerini, peyzaj onarımı teknikleri, peyzaj onarımında teknik ve biyolojik önlemleri açıklamış; kitle hareketlerine, yüzeysel erozyona, yatak erozyonuna karşı önlemler üzerinde durmuş; çıplak yamaç ve şevlerin biyoteknik önlemlerle korunması, sel ve taşkın zararlarına karşı önlemler, kar ve çığ zararlarına karşı önlemler, rüzgar erozyonuna karşı önlemler, yüzeysel madencilik sonucu bozulmuş alanların iyileştirilmesi konularında bilgi vermiş, gürültünün azalması ve peyzaj da istenmeyen görüntülerin perdelenmesi konularına açıklama getirmiştir.

Demirsoy 2006; 'Kentsel Dönüşüm Projelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkisi (Lübnan-Beyrut-Solidere Kentsel Dönüşüm Projesi Örnek Alan İncelemesi)' isimli çalışmasını gelişim-değişim süreci içerisindeki örnek kentler üzerindeki etki-tepkiyi ve kentlerin yeni sisteme entegre olma aşamasındaki zorlukları ölçme amacıyla gerçekleştirmiştir. Çalışmasında yurt dışında yapılan örnek modellerle yapılan modellerin literatür taramasıyla karşılaştırmasını yapmıştır. Elde edilen sonuca göre kentsel kimliğin uzunca bir zaman dilimi içerisinde biçimlendiğini; yani sürece bağlı değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Dönüşümü ele alınan mekanların mekânın doğal karakteristiğine vurgu yapan, fiziksel, tarihsel, sosyo-kültürel ve ekonomik bütünlük çerçevesinde oluşturulmasının sürdürülebilirliği ve kentsel kimliğin korunmasının sağlanacağı sonucuna ulaşmıştır.

Doygun ve Ok 2006; 'Kahramanmaraş Kenti Açık-Yeşil Alanlarında Ağaçlandırma Çalışmalarının Değerlendirilmesi ve Öneriler' isimli çalışmalarında Kahramanmaraş kenti açık-yeşil alanlarında gerçekleştirilen ağaçlandırma çalışmalarında ağaç ve ağaççık taksonlarının seçimi, bitkisel tasarım, ağaçlandırma teknikleri yönünden değerlendirilmesini yapmışlardır. Kahramanmaraş kentinde bitkisel tasarım yönünden en önemli sorunlar tekdüze olması sonucuna varmışlardır. Ayrıca yapılan diğer bir yanlış da kaldırımlarda ağaç boğazları için bırakılan boşluğun ağacın gençlikte veya ileri yaşlardaki formları nedeniyle yapacağı büyümede kaldırımlar da bozulmalar meydana gelmesi ve ağaç gelişiminin kısıtlanması kaçınılmazdır ve yapılan bir diğer yanlış ise kent de kışın yapılan budama işlemidir bazı türlerde budama sonucunda boy, gövde kalınlığı ve taç çapı arasındaki oranlarını da kaybederek dekoratif görünümlerinden tamamen uzaklaşmaktadırlar sonucuna ulaşmışlardır. Doygun ve Ok bu çalışma sonucunda Kahramanmaraş'ta kentsel açık-yeşil alan ağaçlandırma çalışmalarının daha başarılı olabilmesi için yeni ağaçlandırma çalışmaları için bitki seçimi ve tasarım uygulama

teknikleri açısından önerilerde bulunmuşlardır. Çalışma amacıyla Kahramanmaraş özelinde kentsel açık-yeşil alan ağaçlandırma çalışmalarına yönelik eksikliklerin giderilmesinde ilk adım olan teorik yaklaşımın gerçekleştirilmesi amaçlamışlardır.

Özden 2006; ‘Türkiye’de Kentsel Dönüşümün Uygulanabilirliği Üzerine Düşünceler’ isimli çalışmasını kentsel dönüşüm olgusunu planlama, mevzuat ve yönetim tabanında bir yaklaşımla ele alarak, Türkiye’de kentsel dönüşümün uygulanabilirliğini irdelemek ve bu konuda öneriler oluşturmak amacıyla hazırlamıştır. Yapılan çalışmada yönetim, mevzuat ve planlamada düzenlemeler yapılmasına gerektiğini ortaya koymuştur.

Ceylan 2007; ‘Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Kentsel Yeşil Alanların Önemi ve Kentsel Dönüşüm ile İlişkilendirilmesi’ isimli tez çalışmasında kentsel dönüşümde kentsel yeşil alanların önemini vurgulamak ve Ayazma Kentsel Dönüşüm Projesine altlık oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmasında örnek kentsel dönüşüm projelerini incelemesi ve değerlendirilmesini yapmıştır. Yeşil alan değerlendirilmesi amacıyla İstanbul kenti yeşil alan varlığını Türkiye ve Dünya standartlarıyla kıyaslamıştır. Yeşil alan eksikliğinin insan yaşamı üzerinde olumsuz etki yaptığı sonucuna varmıştır. Ayrıca, çalışmanın son bölümünde, İBB, İlçe Belediyesi ve TOKİ tarafından ortaklaşa yürütülen kentsel tasarım aşaması tamamlanmıştır ancak uygulama henüz başlamamıştır. Dönüşümün sonucunda yaratılacak kentsel alanda, yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlaması gereken ekipman ve kentsel yeşil alanlar, standartlara, başarıya ve niteliklere uygunluk açısından ele alınmıştır. Özet olarak, bu çalışmada, yerleşim alanlarının kentsel dönüşümünde yaşam kalitesini arttırmak için bir sosyal güçlendirme unsuru olarak kentsel yeşil alanlar için belirlenen standartlar ve nitelikler; kentsel dönüşüm projelerinde bu standartların ve niteliklerin ne ölçüde karşılandığı ve başarılı olup olmadıkları. Sonuç olarak, Türkiye ve Avrupa’daki kentsel yeşil alanlardaki çeşitli standartlar ve yasal düzenlemelerle karşılaştırıldığında, Avrupa şehirlerindeki kentsel yeşil alan standartları ortalamanın oldukça altında görünmektedir. Barcelona Olimpiyat Köyü Kentsel Dönüşüm Projesi, Fil ve Kale Kentsel Dönüşüm Projesi, Portakal Çiçeği Kentsel Dönüşüm Projesi, Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi ve Zeytinburnu Kentsel Dönüşüm Projesi, belirlenen asıl amaç, mevcut sistemin bu şekilde değişimi ve dönüşümü, kentsel açık yeşil alanlar ve eğlence etkinlikleri. Bu özellikler açısından projeler başarılı bulundu. Ayazma ve diğer kentsel dönüşüm projelerinin neden olduğu nedenlerden dolayı yeşil alan hedeflerinin olmamasının, tasarım değiştirilerek revize edilmesi gerektiği sonucuna varıldı. İncelenen örneklerde Barselona, Fil Kalesi, Dikmen ve Zeytinburnu örnekleri kalitatif

olarak başarılı bulunsa da, yeşil alanların standartlar altında en önemlilerden biri olarak kullanıldığı, yaşam kalitesini iyileştirmeyi hedefleyen kentsel dönüşüm projeleri olduğu sonucuna varıldı.

Doygun ve İlter 2007; ‘Kahramanmaraş Kentinde Mevcut ve Öngörülen Aktif Yeşil Alan Yeterliliğinin İncelenmesi’ isimli çalışmalarında Kahramanmaraş kenti için kişi başına düşen aktif yeşil alan yeterliliği ve ulaşılabilirliği açılarından ele almışlardır. Kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarlarını belirlemek amacıyla belediyeden alınan veriler ışığında mevcut yeşil alanları metrekare cinsinden güncel nüfus değerine bölmüşlerdir. Aktif yeşil alanların sayıları ve genişliklerini belirlemişler ve yürüyerek ulaşılabilirlik ideal mesafesini sembolize eden tampon alanlar oluşturarak etki alanlarını belirlemişlerdir. Çalışma sonucunda kent mevcut durum analizi ve yapılaması imar planında öngörülen alanlarda yeşil alan eksikliğini saptamışlardır. İmar planına göre yapılan hesaplamada geleceğe yönelik kişi başına 7,1 m² yeşil alan planlanmakta olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Fakat mevcut durum analizlerinde mevcut aktif yeşil alan miktarı ve güncel nüfus oranlamasında yaptıkları hesaplamada 1,4 m² oranını bulmuşlardır. Her türlü hesaplamada kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı yetersiz bulunmuştur. Genişlik büyüklük açısından değerlendirmelerinde de sonuç değişmemiştir. Kahramanmaraş kenti aktif yeşil alanlarının az yüzölçümüne sahip olduğu ortaya koymaktadırlar. Sonuç olarak, Kahramanmaraş kentinde zengin işlevlere sahip aktif yeşil alanları dengeli bir dağılım sağlayacak şekilde yaygınlaştırmak öncelikli hedef olmalıdır kanısına varmışlardır. Ayrıca yapılan bu çalışma bu bakımdan incelenmemiş kentler için yapılacak araştırmalara ve yerel yönetimlerin imar planı çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Özdemir 2007; ‘Karkamış-Gaziantep Kentsel Gelişiminde Yeşil Alanlarının Değerlendirilmesi’ isimli çalışmasını Karkamış’ın kentsel gelişimine ve geçmişten günümüze kentin yapılaşmasına etki eden açık ve yeşil alanları incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmasında literatür taraması ve konu ile ilgili gerekli kuruluşlarda bilgi edinme yöntemlerinde yararlanılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda açık ve yeşil alanların standartlara göre çok eksik olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında açık ve yeşil alanların planlamadan yoksun veya plana uymayan tasarımlar olduğunu ortaya koymuştur. Öneri olarak yörenin mayınlardan temizlenerek açık hava müzesi olarak halka sunulmasının tarihsel süreklilik açısından uygun görülmüştür.

Bayulu 2009; ‘Kuzey Ankara Girişi (Protokol Yolu) Kentsel Dönüşüm Projesinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi’ isimli çalışmasını Ankara’nın en kapsamlı

kentsel dönüşüm projelerinden biri olan dönüşüm projesinin alan kullanım kararlarının peyzaj mimarlığı açısından irdelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmasında veri toplama, analiz, sentez yöntemini kullanarak diğer yapılan çalışmalarla değerlendirmeler elde etmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kentsel dönüşümde ekolojik planlama yaklaşımı ile “Kentsel dönüşüm” ve “Sürdürülebilir koruma” ilkeleri birlikte düşünülmesi gerektiği gibi öneriler geliştirilmiştir.

Bogenc 2009; ‘Trabzon Zağnos Vadisi Kentsel Dönüşüm Örneğinin Kentsel Peyzaj Planlama Açısından Değerlendirilmesi’ isimli çalışmasını kentsel peyzaj planlama açısından değerlendirmek amacıyla gerçekleştirmiştir. Çalışmasında literatür taraması, gözlem, yüz yüze görüşme metodu ile alanla ilgili veriler toplamıştır. Projenin derlenerek kente ve kentli için katkıları ortaya konmuştur. Yapılan bu tez sonucunda planlamada kentin fiziksel, sosyal, tarihi, sosyal yapı, ekonomik yapı açısında bütünlük oluşturmaları sonucuna ulaşmıştır.

Gencay 2009; ‘Kentsel Dönüşüm Planlarının Urla Yerleşimi Örneğinde Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi’ isimli çalışmasını kentsel gelişim sürecinin mevcut plan kararlarına ve dönüşüme olan etkisi irdelenmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmasında swot analizi yöntemini kullanarak Urla yerleşiminde zayıf-güçlü yönler fırsatlar ve tehditler elde edilmiştir. Sonuç ve öneri olarak da ekolojik amaçlı açık ve yeşil alan planlamalarında peyzaj mimarlarının da yer almasının önemi vurgulanmıştır.

Öz 2009; ‘Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi’ isimli çalışmasında araştırma alanı ile dünyadan iki kentsel dönüşüm projesini karşılaştırmıştır. İncelenen kentsel dönüşüm projelerinin daha yaşanabilir kentler oluşturma amacı ile peyzaj mimarlığı ve yeşil alanlar açısından olumlu ve olumsuz yönlerini belirlemeye çalışmıştır. Çalışmasında literatür taraması ve grafik, fotoğraf ve haritaların incelenmesi yoluyla yeşil alan miktarını İmar Kanunda belirtilen standartlara yaklaştığını belirlemiştir. Fakat diğer kullanım kararlarında ise standartların sağlanamadığını ortaya koymuştur. Sonuçta ülkemizde parçacı plan yaklaşımları yerine, bütüncül bir plan yaklaşımının benimsenmesini ve önce yapıyı değil doğayı gözetten projeler üretilmesi gerektiği önerisi geliştirilmiştir.

Arıkan 2010; ‘Sulukule Özelinde Kentsel Dönüşüm Projelerinin Hukuki Boyutu’ isimli çalışmasını Sulukule ’deki uygulamanın yasa ile uyumunu ortaya koymak ve kentsel dönüşümün yasal çerçevede tanımlamak amacıyla gerçekleştirmiştir. Çalışmasında

ülkemizde kentsel dönüşüm ile ilgili yasal düzenlemelerin neler olduğunu, yasaların amaçlarındaki kamu yararı ve mülkiyet hakkında bilgiler vermiştir. Çalışmasında literatür taramasıyla yasal dayanakları incelemiştir. Yapılan araştırma sonunda Sulukule 'de yapılan kentsel dönüşümün yasa ile uygun olmadığını ortaya koymuştur. Yasa uygulamalarında kamu yararı göz önünde bulundurularak yapılmasının mülkiyet sahiplerinin hak kaybına uğrattığı sonucuna ulaşmıştır.

Demircan 2010; 'Mevcut ve Öneri Kentsel Dönüşüm Projelerinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi, Erzurum Örneği' isimli çalışmasını hızlı kentleşme, çarpık yapılaşma ve gecekondulaşma gibi sorunlara çözüm olarak karşımıza çıkan kentsel dönüşüm sürecini kent, kentleşme, kent kimliği, kentsel dönüşüm, koruma, sürdürülebilirlik kavramları ile birlikte değerlendirilmiştir. Erzurum kentindeki mevcut ve olası dönüşüm alanlarının Peyzaj Mimarlığı açısından değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirmiştir. Çalışmasında konu ile ilgili literatür araştırması ile birlikte alanla ilgili harita, fotoğraf ve genel durum bilgileri toplanarak mevcut durum ve öneri kentsel dönüşüm projesinin karşılaştırılması yapılmıştır. Yapılan inceleme sonucu yeşil alan miktarlarının yetersiz olduğu ve standartlara uymadığı belirlenmiştir. Öneri olarak Erzurum kenti örnek alanı için peyzaj planlama kriterlerine uygun örnek proje sunulmuştur.

Karakoç 2011; 'Kent Mekanının Biçimlenmesinde İmar Mevzuatının Etkisi, Başbüyük Kentsel Dönüşüm Alanı Örneği' isimli çalışmasını imar mevzuatının kent mekanının biçimlenmesindeki yerini ve konumunu araştırmak ve imar mevzuatının kent mekanının biçimlenmesinde en önemli etmenlerden biri olduğunu ortaya koymak amacıyla gerçekleştirmiştir. Çalışmasında literatür taraması ve bu alanda hala uygulamada olan uzmanlardan görüşlerini almış, alanın Cumhuriyet öncesi ve sonrası imar mevzuatları kullanarak karşılaştırma yapmıştır. Elde edilen sonuca göre 'imar hukuku' ve 'imar kurumu' kavramlarının gereklilik olduğunu, yasal sınırlamaların zorunluluk olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut imar yasasında yetki karmaşası olduğu, yasalarının çağdaş planlama anlayışına uygun olarak düzenlenmesi önerisi getirmiştir.

Serdar Köknar 2012; 'Kentsel Dönüşüm Alanlarında Gerçekleştirilen Peyzaj Tasarımlarının Eleştirel Teori ile Bir Okunması' isimli çalışmasını sosyal ve fiziksel dönüşümlerin oluşturduğu olanakların anlaşılması amacıyla hazırlamıştır. Çalışmasında yüz yüze görüşmeler yaparak bu karşılıklı konuşmaları metin halinde sunmuştur.

Öztürk 2012; ‘Sorunlu Orman Alanlarının Peyzaj Onarım Tekniği Açısından İrdelenmesi; Edirne İli Örneği’ isimli çalışmasında Edirne ilinde bozuk orman alanlarının iyileştirmesi açısından peyzaj onarım tekniği yönünde irdelenmiştir. Çalışmasında orman alanlarında erozyonun önlenmesi için yöntem olarak teraslama ve drenaj yöntemi uygun bulunmuştur. Ayrıca kullanılacak bitki seçiminde öneride bulunmuştur.

Çavuş 2013; ‘Deprem Bölgelerindeki Açık-Yeşil Alan Sistemi İlke ve Standartlarının Bolu İli Örneğinde İrdelenmesi’ isimli çalışmasını Bolu kenti birinci derece deprem bölgesinde olmasından dolayı, seçilen üç mahalledeki araştırma adalarının açık ve yeşil alan ilke ve standartları açısından yeterliliğinin belirlemek rezerv (yedek) alan ve tahliye alanları için öneri planı oluşturmak diğer bölgelere de örnek olmak amacıyla gerçekleştirmiştir. Çalışmasında veri toplama analiz ve çözümleme metodu kullanmıştır. Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde konumlanan ve 1. derece deprem bölgesinde yer alan Bolu Kenti’ndeki mevcut kentleşme hatalarını irdelleyerek seçilen mahallelerde analiz tabloları oluşturmuştur. Bu tablolar ile yapı adalarındaki yoğunluk, açık-yeşil alan durumu, hektar başına düşen insan sayısı belirlenmiştir. Sonuçta yeşil alan standartların çok altında olduğu saptanmıştır. Öneri olarak “Japonya Tokyo’da Bir Deprem Sonrası Afet Önleyici Yeşil Koridorun Tasarımı Görüntüsü” örneğinden yararlanılarak her mahalle için analiz diyagramı oluşturmuştur.

Çetinkaya 2013; yıpranan kent dokusunun yenilenmesi, kentin silüetinin deforme olmadan onarılması ya da yenilenmesi ve kentteki yaşam kalitesinin artırılması halkın görüşlerine de yer verilerek, ihtiyaçlarına yönelik yapılacak kentsel dönüşümle yapılacağını ortaya koymak amacıyla bu tezi yazmıştır. Çalışmasında anket yöntemini kullanmıştır. Bu yöntemle alandan çalışma alanında kentsel dönüşümden yarar sağlayan insanların görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Anket sayısının belirlenmesi için “Sample Size Calculator” programı kullanmış. Ankete göre belirlenen kriterler sonucunda şu bilgilere ulaşılmıştır;

- Kentsel dönüşümün amacı olarak ankete katılanların %40.4’ü “yenilenme”, %34.8’i “iyileştirme”, %12.3’ü “yeninden canlandırma”, %11.4’ü “yenileme”, %1.1’i ise kentsel dönüşümün anlamının “koruma” olduğunu düşünmektedir.
- Ankete katılanların %42,5’i görüntü kirliliği, %36,1’i aşırı çarpık kentleşme, %8,3’ü bölge halkının şikayetleri, %6,7’si alt yapı sorunları, %3,9’u alt yapı

sorunları, %2.5'i kültürel mirasın tahribi nedeniyle kentsel dönüşüme ihtiyaç duyulduğunu düşünmekte olduğunu sonucuna ulaşmıştır.

- %62,5'i dönüşümle edindikleri konuttan memnun, %37,5'i memnun değildir.

Tüm bu sonuçlardan sonra insanların yaşam kalitesini artırmak için çevre kalitesinin durumuna yönelir. Kentsel açık yeşil alanlar ve bu alanların yeterliliği insanların yaşam standartlarının yükselmesinde etkili faktörlerden birisidir. Olduğunu belirlemiş ve öneri olarak Yıldırım Beyazıt Mahallesi öneri kentsel yeşil alanlar paftasını leke çalışması olarak sunmuştur.

Kara 2013; 'Kentsel Dönüşümlerde Kentsel Kimliğin Sürdürülebilirliği: Trabzon Zağnos Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi Örneği' isimli çalışmasını kentsel dönüşüm projeleriyle birlikte ortaya çıkan kentsel kimlik sorununa sürdürülebilir çözüm önerileri geliştirmek amacıyla hazırlamıştır. Çalışmasında literatür taramasının yanında anket uygulaması yapmış ve anket değerlendirilmesini bilgisayar ortamında SPSS istatistik programında Kikare, Çapraz Tablo analizi ve frekans tabloları yardımıyla irdelenmiştir. Yapılan anket sonucu sosyo-kültürel, Zağnos vadisi yakın çevre ve kullanımı, kentsel kimlik kavramı açısından eksiklikler bulunmuştur. Öneri olarak tarihi kentlerde tarihi değerlere önem verilmesi, kentlerde kentsel kimliklerine uygun yapılmasına ve kentsel dönüşüm projelerinde yerel yöneticilerin, halkın ve akademisyenlerin bütün olabileceği tasarımların yapılması uygun bulunmuştur.

Yazgı 2013; 'Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Planlarının Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İncelenmesi: Adana Örneği' isimli çalışmasını dönüşüm projelerinin kentin mevcut dokusuna ve açık-yeşil alanlar açısından incelenerek kente sağladığı katkıların değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmasında sörvey yapılarak analitik hiyerarşi yöntemi kullanılarak ölçüt ve alt ölçütler belirlenmiş ve puanlar elde edilmiştir. Kentsel dönüşüm projelerinin performansının değerlendirilmesi amacıyla 6 ekolojik ölçüt değerlendirmenin temelini oluşturmuştur. Yapılan araştırmada dönüşüm projesi öncesi ve sonrasında kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının yeterli olmadığı saptanmıştır. Elde edilen sonuçlar da veri eksikliklerinin ulaşılabilir ve yerel yönetimlerin gerekli alt yapıları sağlamaları, planlama-uygulama projelerinin denetlenmesi gerektiğinin sosyal yaşam açısından performansı yüksek projelerin üretilmesinde etkili olacağı konusunda öneriler geliştirmiştir.

Sarı 2014; ‘Afet Odaklı Kentsel Dönüşüm: Rize Timya Vadisi Örneği’ isimli çalışmasını projenin fiziksel ve mekânsal analizlerinin yanında detaylı bir çevresel analizi yapılmış dönüşüm stratejisi ve hak sahipleri ile uzlaşma yöntemleri ele almıştır. Yapılan bu çalışmada yapılan değerlendirmeler sonucunda afet riskli alanlar için üretilen planlama, kentsel dönüşüm ve çevre alanlarındaki önerilerin hem henüz devam etmekte olan bu proje hem de Rize’de uygulanacak diğer projeler için bir katkı sağlamasını hedeflemiştir. Bu proje 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile tarif edilen risklerin bertaraf edilmesi ve kentsel yaşam kalitesinin artırılması amacıyla uygulanmak amacıyla ortaya konmuştur. Gösterilen proje alanındaki en önemli afet riski sel ve heyelan olduğu ayrıca bu proje Rize’de gerçekleştirilecek ilk kentsel dönüşüm projesi olması bakımından önemi daha da artmıştır. Yapılan analizler neticesinde afet riskinin en yoğun olduğu bölgelerden biri olan Hamamderesi ve Hayrat Mahallesi seçilmiştir. Bu nedenle projenin örnek bir uygulama sergilemesi ve halkın kentsel dönüşüm uygulamalarına bakış açısını ve dönüşümün kazanımlarını anlayabilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle de projenin her aşamasında hak sahipleri ve kamuoyu bilgilendirilmeye çalışılmıştır.

Proje öncesi ve sonrası arazi kullanımlarına bakıldığında en genel anlamda kentsel dönüşüm projesinin konut alanlarının azaltarak yeşil alan, ticaret ve yol kullanımlarını artırdığını söylenebilir. Sonuç olarak kentsel dönüşümün önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Yapılan örnek çalışma değerlendirilmesi planlama açısından bakıldığında olumsuz etkileri daha fazladır ama kentin dönüşümü açısından bakıldığında da eksik yanları bulunmaktadır fakat avantaj bakımından daha ön plandadır. Dolayısıyla, projenin yaşanabilirlik, etkili analiz, stratejik planlama, koruma-kullanma dengesi ve katılım-iş birliği ilkelerine büyük oranda riayet edildiği, bütüncül yaklaşım ve sürdürülebilirlik ilkelerinin ise yeterince uygulamaya yansıtılamadığı düşünülmektedir. Sonuç olarak, projenin genel olarak kazanımları ve kısıtları karşılaştırıldığında, kazanımlarının fazla olduğu değerlendirilmektedir. Bu kazanımlarının en önemlisi ildeki ve bölgedeki dere yataklarını kapatılması yönündeki genel eğilime karşın bu projede derelerin halkın kullanımına açılması ve yapı yoğunluğunun düşürülmesidir. Bunun karşısında, proje tam bir çevresel sürdürülebilirlik örneği oluşturmamakta, yüksek katlı ve yöre mimarisine uygun olmayan yapılar tercih edilmekte ve eğimli arazi yapısından dolayı proje alanının kullanışlı olmamaktadır. Sürdürülebilir ve yaşanabilir bir kent olması açısından önerilerde bulunulmuştur.

Yılmaz 2015; ‘İstanbul’da Yerinde Kentsel Dönüşüm Uygulamaları ve Kentsel Yaşam Kalitesi “6306 Sayılı Kanun’a Göre” isimli tez çalışmasını İstanbul’da yapılan kentsel dönüşümün kentsel yaşam kalitesine olan etkilerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmasında öncelikle 6306 kanuna göre riskli yapıların gösterimini yapmıştır. İnceleme alanlarında fotoğraflarla gösterilen kalite eksiklikleri belirlenmiştir. Gerek bina olarak gerekse sokak bazında dönüşümün yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyeceği ortaya konmuştur. Öneri olarak kentsel dönüşümün depreme dayanıklı yapılarla yaşam kalitesini artırıcı yönde kanunlaştırmayı, kentsel dönüşüm uygulamalarında müteahhidin yanında peyzaj mimarlarının, sosyologların, psikologların, akademisyenlerin, meslek odalarının, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer bilimsel bakış açısına sahip kuruluşların yer almasını sağlamak, imar planlarıyla kentin yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan planlamalar yapılması gibi öneriler ortaya konmuştur.

3. MATERYAL ve METOT

3.1. Materyal

Araştırmanın ana materyali araştırma alanı oluşturmaktadır. Araştırma alanı Kahramanmaraş il sınırları içerisinde Onikişubat ilçesinde yer alan Hacı Bayram Veli, Gayberli ve Malik Ejder mahalleleridir. Bu mahallelerin seçilmesinde 6306 yasa kapsamında riskli alan ilan edilmesi ve kentsel dönüşüm kapsamında değerlendirilmesi etken olmuştur.

Araştırmada ayrıca kavramsal çerçevenin oluşturulması için ilgili literatürlerden, tezlerden, makalelerden,

Açık yeşil alan varlığının belirlenmesi için 1/5000 ölçekli uygulama imar planı ve nazım imar planından,

Mevcut durumun belirlenmesi için Google Earth uydu görüntülerinden,

Nüfus verileri için Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) adrese dayalı nüfus verilerinden,

İklim verileri için Meteoroloji Kahramanmaraş Bölge Müdürlüğü Kahramanmaraş verilerinden,

Alanla ilgili veriler için Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi basın yayın ve halkla ilişkiler şube müdürlüğünden verilerinden,

Yerleşime uygunluk ve eğim durumu için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından yapılan Mikrobölgeleme Etüt Çalışması verilerinden,

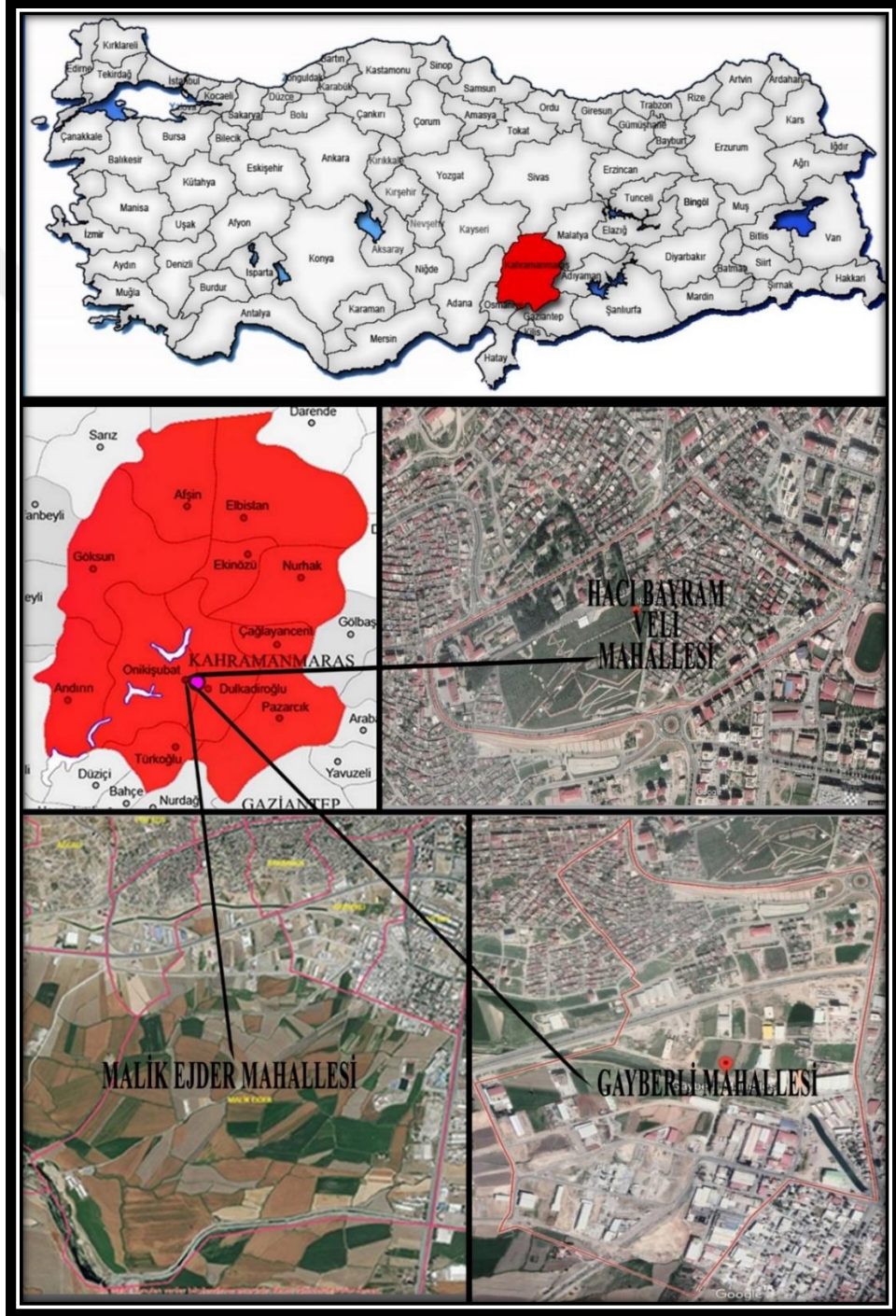
Tez yazımı için Microsoft Office programından, yeşil alanların tespiti ve haritaların ve görsellerin oluşturulması için Autocad, Netcad, Adobe Photoshop CS6 programlarından yardımcı materyal olarak yararlanılmıştır.

3.2. Araştırma Alanı

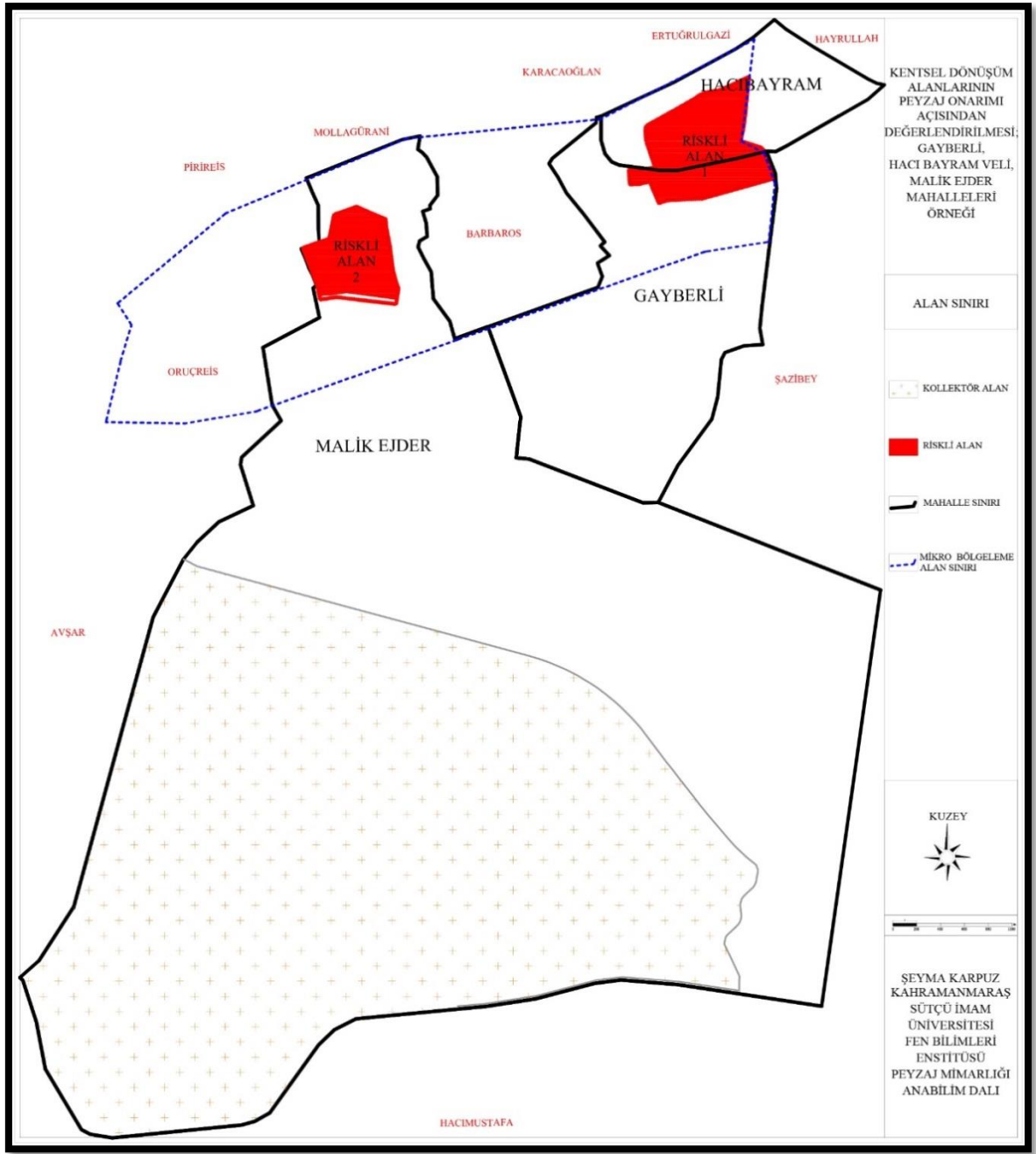
Araştırma alanı Kahramanmaraş kenti Onikişubat ilçe sınırları içerisinde yer alan Hacı Bayram Veli, Gayberli ve Malik Ejder Mahallelerinden oluşmaktadır.

Kahramanmaraş kent merkezinin batısında kuzeyden Sait Zarifoğlu ve Av. Mehmet Ali Kısakürek Bulvarları, güneyden Batı Çevre Yolu (Kahramanmaraş-Kayseri Karayolu),

doğudan İslam Kerimov Bulvarı ve Afşin Bey Caddesi, batıdan ise Hayati Vasfi Taşyürek Caddesi ile sınırlanmaktadır. Araştırma alanı 9.542.970,8 m²'dir. Toplam alanın 298.817,2 m²'lik kısmını riskli ilan edilen alan oluşturmaktadır. Toplam alanın %3,13'ü 6306 yasa kapsamında riskli ilan edilen alandan oluşmaktadır. Kuzeyde Mollagürani, Barbaros, Karacaoğlan, Ertuğrul Gazi; Kuzey Doğuda Hayrullah; Doğuda Şazibey; Güneyde Hacı Mustafa; Batıda Avşar, Oruç Reis; Kuzey Batıda Piri Reis Mahalleleri Bulunmaktadır.

Şekil 3.1. Araştırma Alanları Konumu

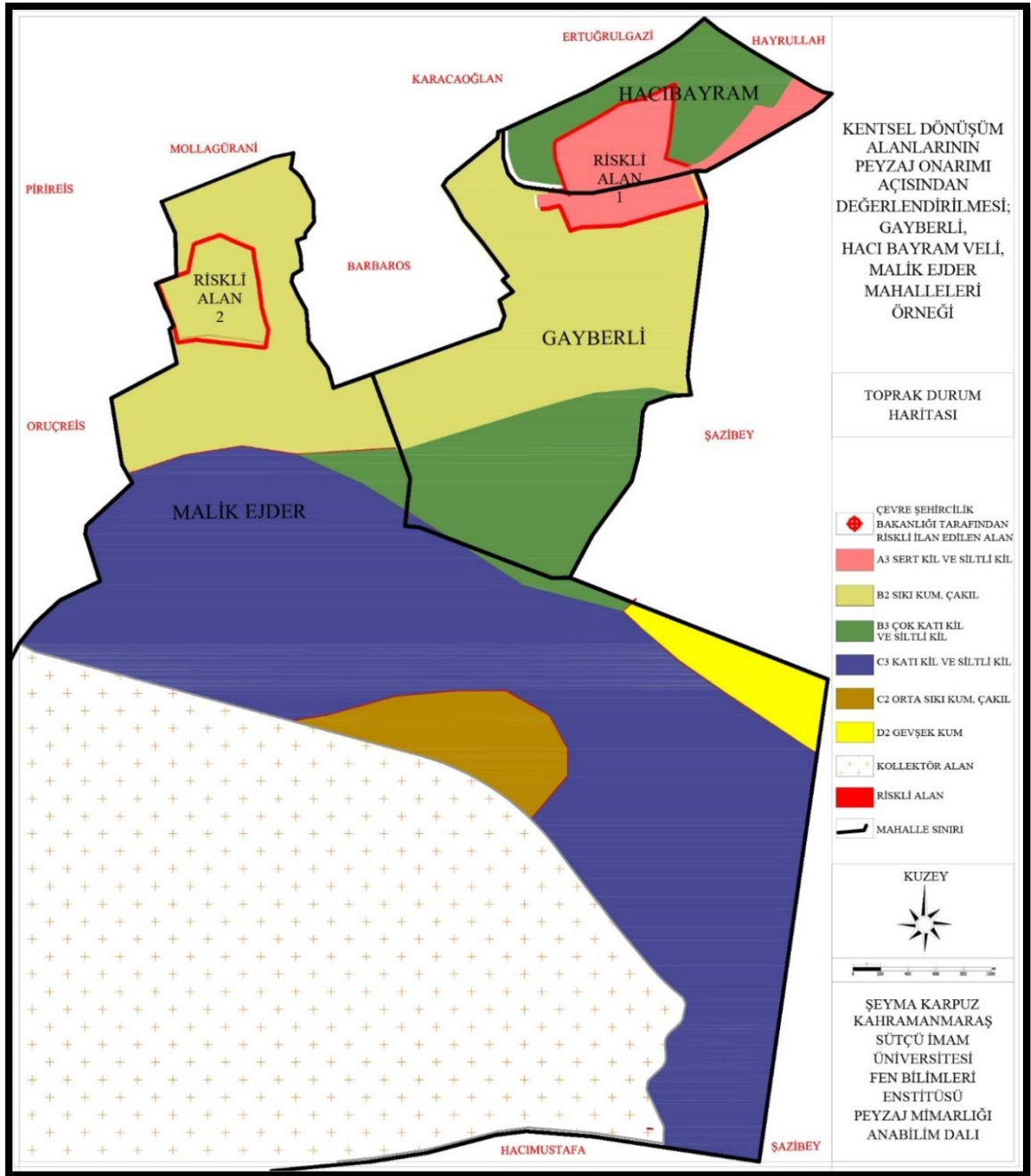

Şekil 3.2. Araştırma Alan Sınırları

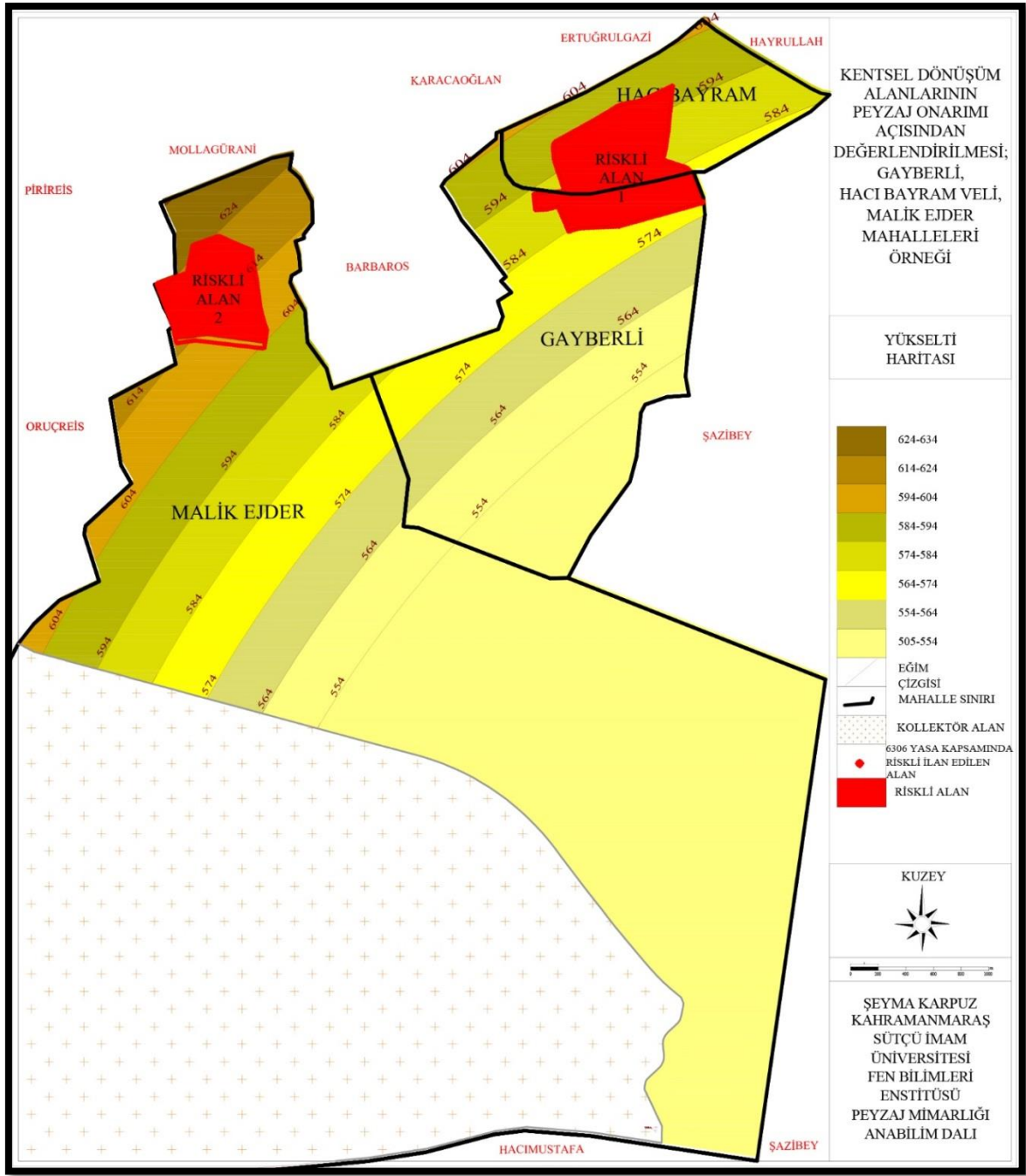
Gayberli mahallesinin jeolojik yapısını güneyinde B3 denilen çok katı kil ve siltli kil toprağı, mahallenin doğu-batı doğrultusunda orta kısımları ile kuzey kısımda B2 diye adlandırılan sıkı kum ve çakıl içerikli topraktan oluşmaktadır. Gayberli sınırları içinde bulunan riskli alan ise A3 yani sert kil ve siltli kil toprağından oluşmaktadır (Şekil 3.3).

Hacı Bayram Veli mahallesinin jeolojik yapısını güneyde A3 denilen sert kil ve siltli kil toprağı, kuzey kısımlar ise B3 diye adlandırılan çok katı kil ve siltli kil içerikli toprak oluşturmaktadır. Mahalle sınırları içindeki riskli alan ise A3 yani sert kil ve siltli kil topraklarından oluşmaktadır (Şekil 3.3).

Malik Ejder mahallesi jeolojik yapısı ise güneyden başlayıp orta kesimlere ve doğu batı doğrultusunda uzanan C3 denilen çok katı kil ve siltli kil topraktan oluşmaktadır. Kuzey kısımlarda B2 diye adlandırılan sıkı kum ve çakıldan, doğu kısmında küçük bir alan ise D2 diye adlandırılan gevşek kumdan oluşmaktadır. Mahallenin orta kısmında Gayberli Mahallesi komşu tarafında küçük bir alanda B3 diye adlandırılan çok katı kil ve siltli kil, kollektör alanın kuzeyinde bulunan küçük bir alanda ise C2 diye adlandırılan orta sıkı kum, çakıl içerikli topraklardan oluşmaktadır. Mahalle sınırları içindeki riskli alan ise B2 yani sıkı kum ve çakıl toprağından oluşmaktadır (Şekil 3.3).

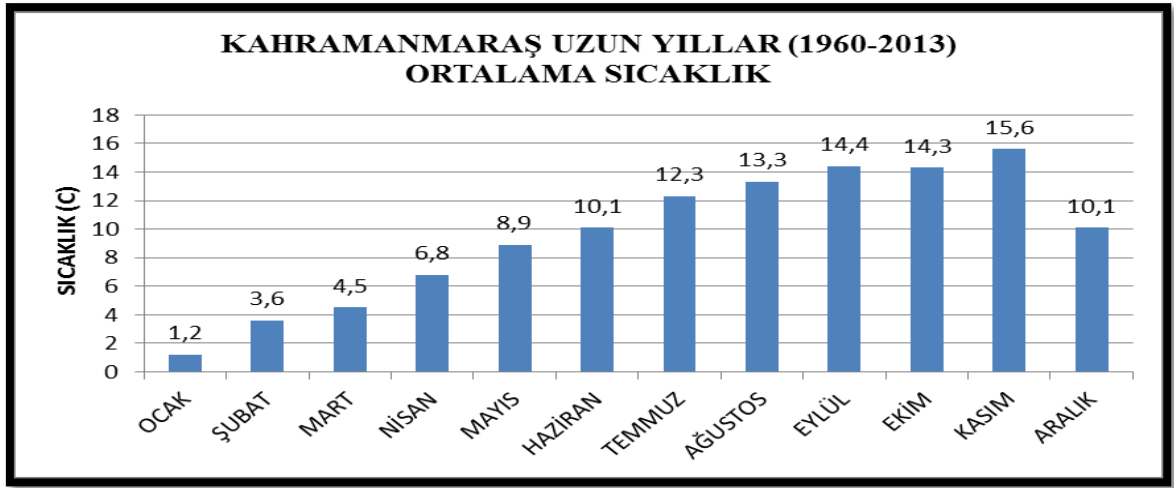
Şekil 3.3. Toprak Haritası

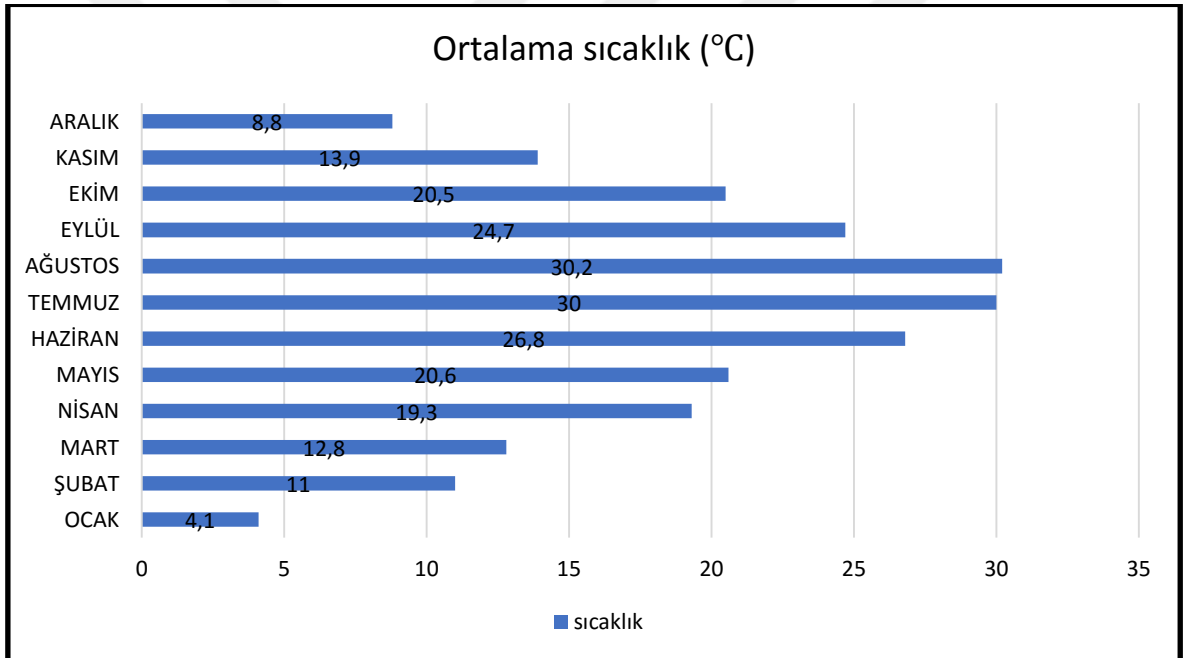
Şekil 3.4. Eğim-Yükselti Haritası

Kahramanmaraş kentinde Akdeniz İklimi görülmektedir. Akdeniz İklimi; yazlar sıcak kışlar soğuk ve yağışlıdır. Kahramanmaraş merkezde görülen iklimin aksine kuzeye doğru gidildikçe yükseltiye bağlı olarak tamamen karasal iklim özellikleri görülmektedir.

Kahramanmaraş ili uzun yıllara ait meteorolojik verilere göre ortalama yıllık toplam yağış: 719,2 mm olduğu görülmektedir. Ortalama yıllık en düşük sıcaklık Ocak ayında 4,1 °C iken ortalama en yüksek sıcaklık Ağustos ayında 30,2 °C olarak gerçekleşmiştir (Şekil 3.6).

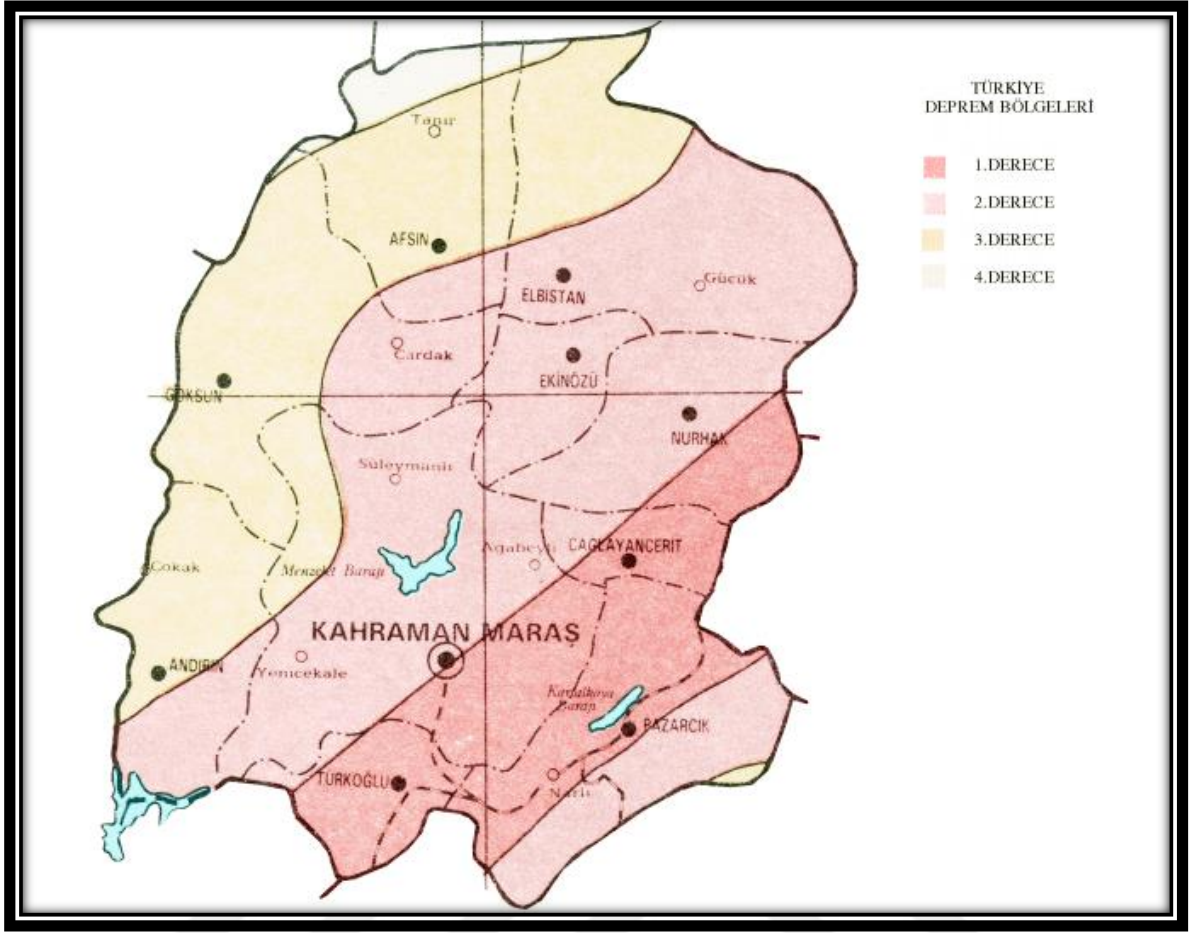
Şekil 3.5. Kahramanmaraş İli Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (Anonim 11, 2014)

Şekil 3.6. Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri (Anonim 11, 2014)

Kahramanmaraş ili uzun yıllar verilerine göre Hâkim Rüzgâr Yönü WNW (Batı-Kuzey-Batı) istikametinde esmektedir.

Kahramanmaraş'ın büyük bir kısmı 2. ve 3. derece, geri kalan kısmı 1. derece deprem bölgesidir. Araştırma alanı ise 1. Derecede deprem bölgesinde yer almaktadır (Şekil 3.7).

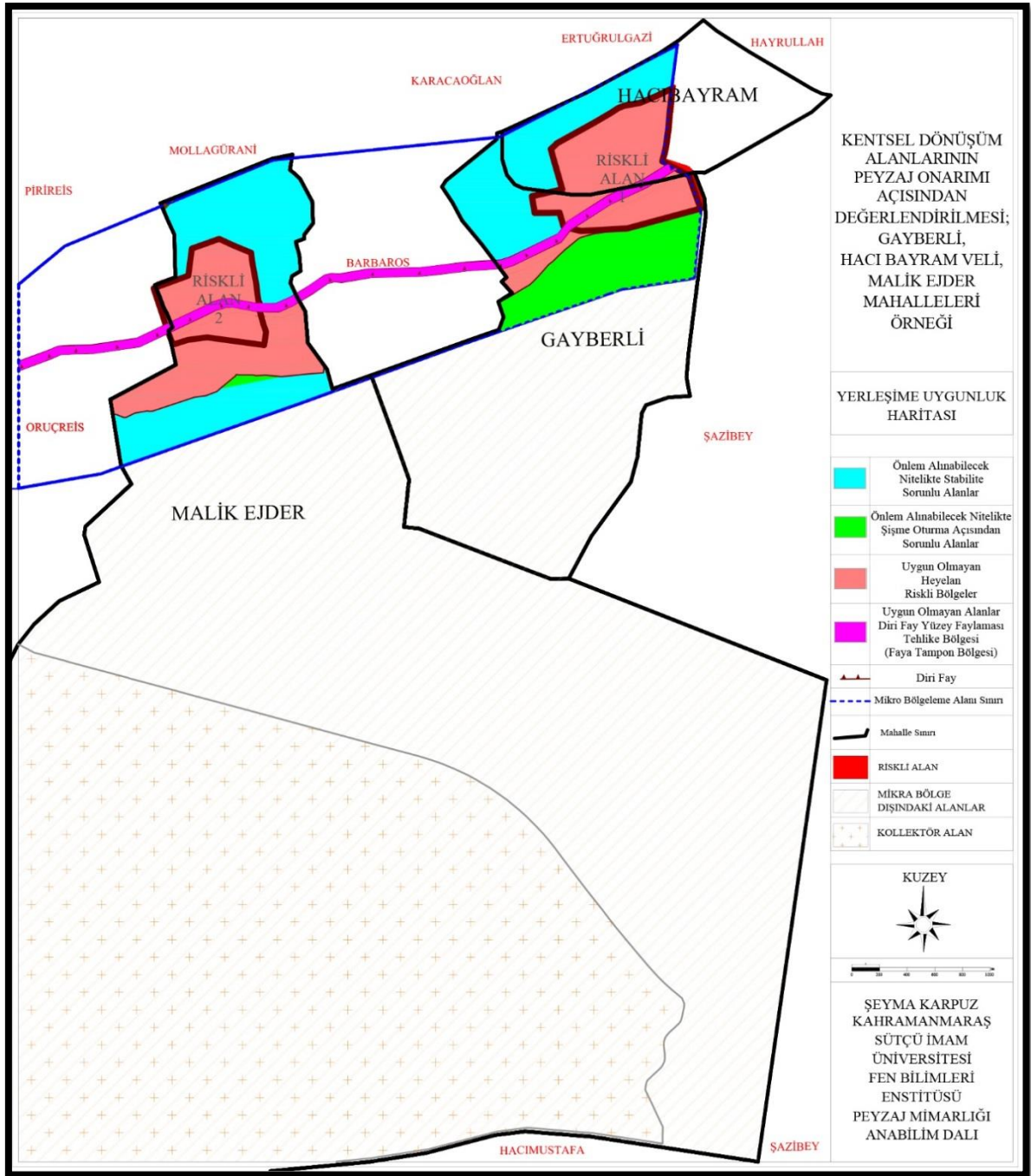

Şekil 3.7. Kahramanmaraş İli Deprem Haritası (Anonim 12, 2016).

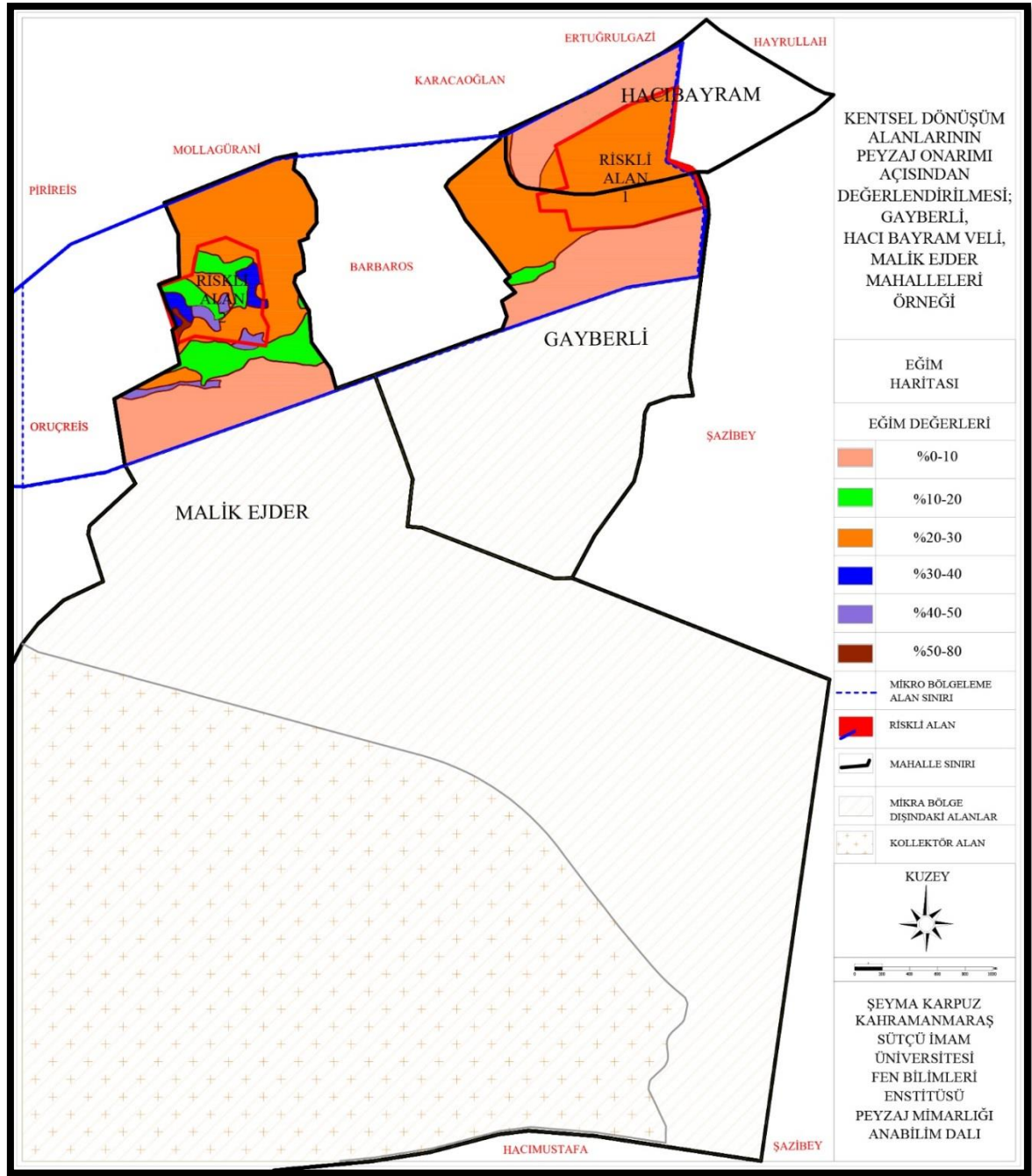
Bu alanlar 6306 sayılı yasa kapsamından heyelan nedeniyle (Riskli Alan-1 ve Riskli Alan-2) (Şekil 3.8) ve diri fay hattı nedeni ile diri fay hattının güneyinde kalan (Fay 2) ‘Riskli Alan’ ilan edilmiş alanlardır. Bu kesimlerde, muhtemel heyelan ve aktif heyelanlar tespit edilmiştir (Anonim 13, 2013) (Şekil 3.9).

Bu alanlar topoğrafik eğimin %20 – 80 arasında değiştiği, yeraltı suyunun 4.50 – 12.00 metreler arasında olduğu, kalınlığı 0.50 – 6.00 m. olan dolgu birim altında Döngel Formasyonunun gözlendiği alanlardır. Araştırma alanı eğimi altı eğim grubunda toplanmıştır. Riskli Alan 1 bölgesi %20-30 eğim değerleri arasında iken Riskli Alan 2 de ise hâkim olarak %10-20 ve %20-30 eğim bulunmakla beraber %30-40, %40-50 eğimlerinin de bulunduğu kısımlar görülmektedir (Şekil 3.9).

Alan eğim haritası ve risk analiz değerlendirmesinde görüldüğü üzere aktif fay ve eğimle beraber heyelan riskli bulunan alanların peyzaj onarımı kapsamında kentsel dönüşümü yapılan alanlarının mevcut durum değiştirilerek reklamasyon yapılan alanda doğal öğeler kullanılarak alanın işlevselliği artırma çalışmaları yapılmıştır.

Şekil 3.8. Riskli Alan 1 ve Riskli Alan 2 Bölgesi ve Çevresi Yerleşime Uygunluk Haritası

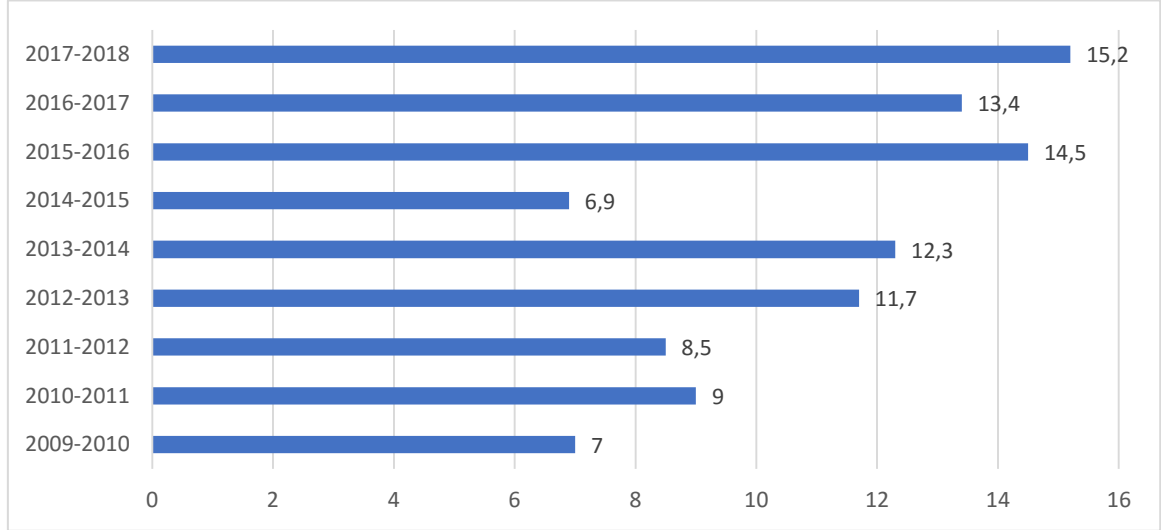

Şekil 3.9. Riskli Alan 1 ve Riskli Alan 2 Bölgesi ve Çevresi Eğim Haritası

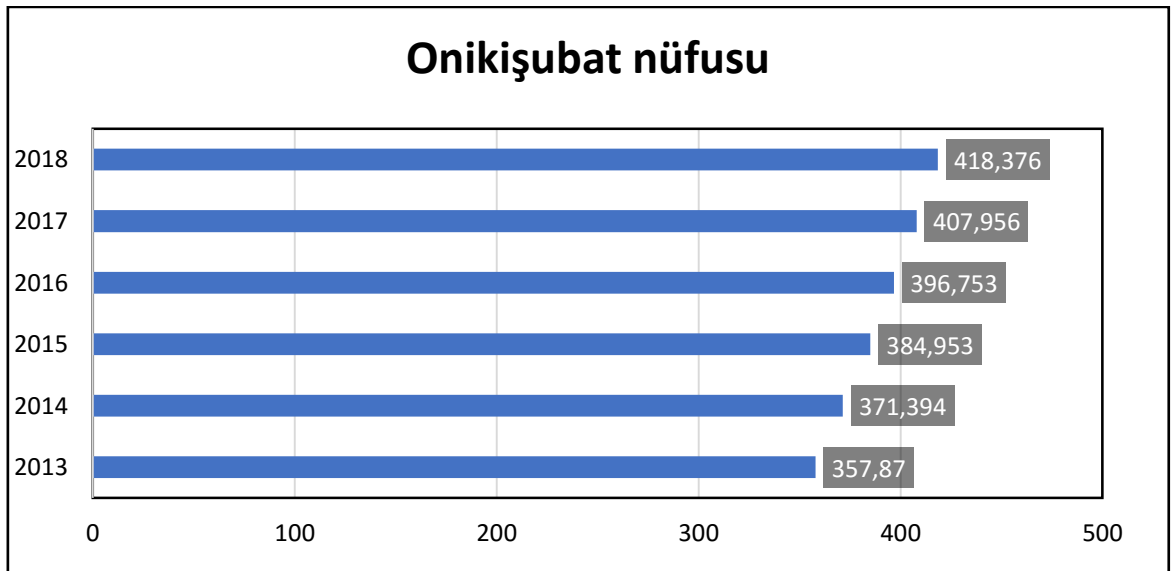
Yüzölçümü 14.525 km² olan Kahramanmaraş ilinde kilometrekareye 79 insan düşmektedir. Kahramanmaraş nüfusu 2018 yılı TÜİK verilerine göre 1.144.851'dir. Kahramanmaraş nüfusunun 580.410 (%50,70) erkek ve 564.441 (%49,30) kadından oluşmaktadır. Kahramanmaraş nüfus yoğunluğu 79/km²'dir. Onikişubat ilçe nüfusu ise 2018 yılı TÜİK verilerine göre 418.379 kişi olup 209.407 (%50,05) erkek ve 208.972 (%49,95) kadından oluşmaktadır.

Kahramanmaraş ili yıllık nüfus ortalama artış hızı %15,2 olarak hesaplanmıştır. (Anonim 14, 2018). Kahramanmaraş nüfus artış hızı 2015 yılından sonra %13 üzerinden gerçekleşmiş nüfus artış hızı önceki yıllara oranla artış göstermektedir (Şekil 3.10).

Kahramanmaraş ili Onikişubat İlçesi son 5 yıllık zaman dilimi içerisinde nüfus verileri Şekil 3.11’de görülmektedir. Onikişubat İlçe nüfusunda düzenli bir artış görülmektedir.

Şekil 3.10. Kahramanmaraş İli Yıllara Göre Yıllık Nüfus Artış Hızı

Şekil 3.11. Onikişubat Nüfusu 2013-2018 Yılları Arası Nüfus Verileri

Araştırma alanında yer alan Gayberli, Hacı Bayram Veli ve Malik Ejder Mahallelerinin 2013-2018 yılları nüfus verileri çizelge 3.1’de görülmektedir. Her üç mahallenin de nüfuslarının giderek azaldığı dikkat çekmektedir.

Çizelge 3.1. Araştırma Alanında Yer Alan Mahallelerin 2013-2018 Yılları Arası Nüfus Verileri (Anonim 14, 2018)

Yıl	Gayberli	Hacı Bayram Veli	Malik Ejder
2013	4431	6149	3691
2014	3882	4837	3615
2015	3363	4367	3180
2016	3153	4268	2847
2017	3009	4109	2734
2018	2969	3994	2714

3.3. Metot

Araştırmada izlenen yöntemin ilk aşaması literatür taramasıdır. Daha sonraki aşamada veri toplama, analiz, değerlendirme aşamaları olmak üzere dört aşamada gerçekleştirilmiştir.

Çalışma ilk bölümde kavramsal çerçeveyi oluşturmak amacı ile literatür taraması yapılmıştır. Kentsel dönüşüm kavramı, peyzaj onarımı riskli alanlar ve açık yeşil alanlar ayrıntılı olarak ele alınarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

İkinci bölümde araştırma alanında yer alan açık yeşil alan durumu ortaya koymak amacı ile araştırma alanına ilişkin veri toplanmıştır. Araştırma alanına ilişkin her türlü veri alanı değerlendirmek üzere kullanılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirilmek üzere öncelikle 1/1000 ölçekli İmar Planından yararlanılarak Autocad ortamında sayısallaştırılmış ve alanın sınırları oluşturulmuştur. Daha sonra bu sınır üzerine toprak, jeoloji, eğim verileri ile çakıştırılarak işlenmiştir. Araştırma alanının iklim ve nüfus verilerinin çizelge ve grafikleri değerlendirilmek üzere oluşturulmuştur.

Üçüncü aşamada elde edilen veriler peyzaj onarımı açısından değerlendirilmiştir. Peyzaj onarımı, yeşil alan yeterliliği, onarım teknikleri, planlama ve bitki seçimi açısından değerlendirilmiştir.

Peyzaj onarımı için heyelan ve deprem riski nedeni ile kentsel dönüşüm alanı ilan edilen mahallelerde kişi başına düşen açık yeşil alan yeterliliği önemlidir. Bu nedenle mahallelerin kişi başına açık yeşil alan varlığı belirlenmiştir. Bunun için 1/1000 Uygulama İmar Planı ve Google Earth uydu görüntülerinden yararlanılarak açık yeşil alan varlığı

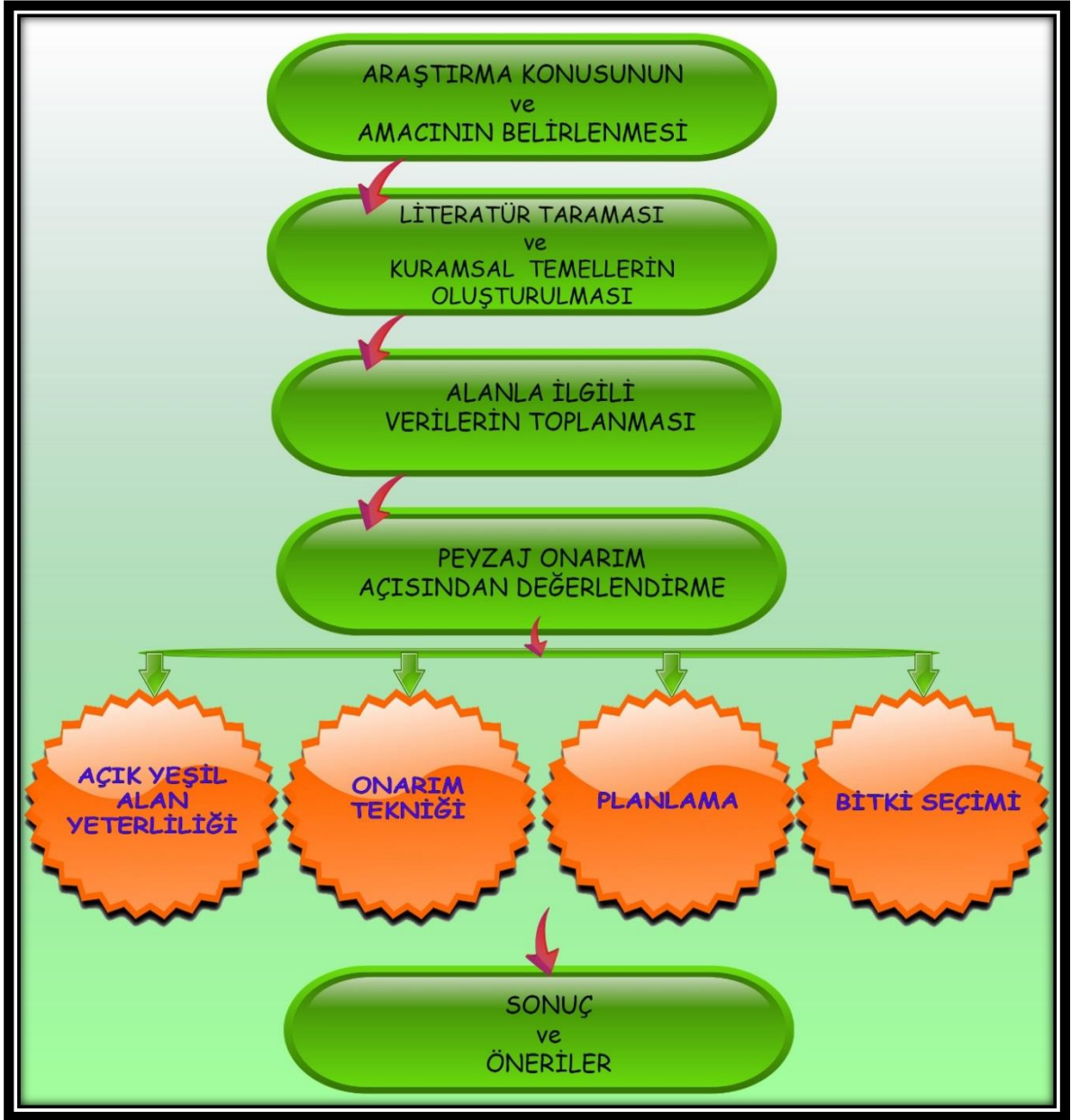
tespit edilmiş ve mahalle nüfus verilerine oranlanarak kişi başına düşen açık yeşil alan miktarı belirlenmiştir.

Peyzaj onarım için doğru onarım tekniklerinin kullanılması önemlidir. Bu noktadan hareketle heyelan ve deprem riskinde uygulanan onarım tekniklerine uygunlukları değerlendirilmiştir. Araştırma alanı onarım tekniklerinden açısından Çetinkaya (2005)'den yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Heyelan riski taşıyan bölgelerde teraslama ve drenaj açısından değerlendirilmiştir.

Araştırma alanının deprem riski taşıyan bölgelerde peyzaj onarımı planlama açısından değerlendirilmiştir. Araştırma alanında risk taşıyan bölgelerde yürütülen Mikrobölgeleme çalışma sonucu ortaya konan yerleşime uygunluk haritası ile karşılaştırılarak planlama açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca deprem bölgelerinde uyulması gereken planlama ve tasarım ilkelere uygunlukları Fischer (2013)'den yararlanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırma alanının peyzaj onarımı bitki seçimi açısından değerlendirilmiştir. Bitki seçiminin değerlendirilmesi Çelem (1988)'den yararlanılarak yapılmıştır.

Elde edilen veriler değerlendirilerek risk taşıyan kentsel dönüşüm alanlarında peyzaj onarım için öneriler geliştirilmiş ve bu öneriler doğrultusunda öneri leke proje hazırlanmıştır.

Şekil 3.12. Yöntem Akış Şeması

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Taşıdığı risk nedeni ile kentsel dönüşüm alanı ilan edilen alanların peyzaj onarımı açısından değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada elde edilen bulgular araştırma alanı olarak seçilen Gayberli, Hacı Bayram Veli ve Malik Ejder Mahalleleri olmak üzere üç başlıkta derlenmiştir.

4.1. Kentsel Dönüşüm Alanlarının Peyzaj Onarımı Açısından Değerlendirilmesi

Kentsel dönüşüm alanlarının peyzaj onarımı açısından yeterlilik, onarım teknikleri, planlama tasarım ve bitki seçimi açısından değerlendirilmiştir.

Gayberli Mahallesi

Gayberli mahallesi Kahramanmaraş ilinin güney batısında yer almaktadır. Gayberli Mahallesi kuzeyinde Hacı Bayram Veli mahallesi batısında Barbaros mahallesi doğusunda Şazibey mahallesi, güneyinde ise Malik Ejder mahallesi yer almaktadır. Gayberli mahallesi 1129916 m² alan üzerine yerleşmiştir. Gayberli mahallesi 2013-2018 yılları arasında nüfus verileri çizelge 4.1 de görülmektedir. Bu verilere göre Gayberli mahallesinin nüfusu son yıllarda oldukça azalmıştır. 2013 yılında 4431 kişi olan nüfusu 2018 yılında 2969 kişi olmuştur. Bu durum mahalleden bir göç olduğunun göstergesi olarak yorumlanabilir ancak mahallede daha önce yaşayan insanların kentin başka mahallelerine taşındığı ve Suriyeli göçmenlere evlerini kiraya verdikleri belirlenmiştir. Burada yaşayan Suriyeli göçmenler nüfusa kayıtlı olmadığı için nüfusu azalmış gibi görünmekte ancak gayri resmi olarak nüfusunu korumaktadır.

Çizelge 4.1. Gayberli Mahallesi 2013-2018 Yılları Arasında Nüfus Durumu

Yıl	Gayberli Mahallesi Nüfusu (Kişi)
2013	4431
2014	3882
2015	3363
2016	3153
2017	3009
2018	2969

Gayberli mahallesi uygulama imar planında 27 parsel açık yeşil alan planlanmış ancak bunlardan 14 parsel uygulanmıştır (Şekil 4.1). Gayberli Mahallesiinde açık ve yeşil alan 670271 m² iken kentsel kullanımları 802209,36 m², refüjler 7872,02 m² ve Gayberli Mahallesiinin ortası ve güneyinde bulunan dere (Sulama Kanalı) ise 45542,98 m² dir.

Yüz ölçümü 1129916,87 m² olan Gayberli Mahallesi adrese dayalı nüfus sayımı 2019 şubat ayı TÜİK verilerine göre 2969 kişilik nüfusuyla kişi başına düşen yeşil alan miktarı (Açık yeşil alan m²/kişi (ev bahçeleri hariç)) 2,26 m² dir.

Gayberli Mahallesiinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 2,26 m² olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.2).

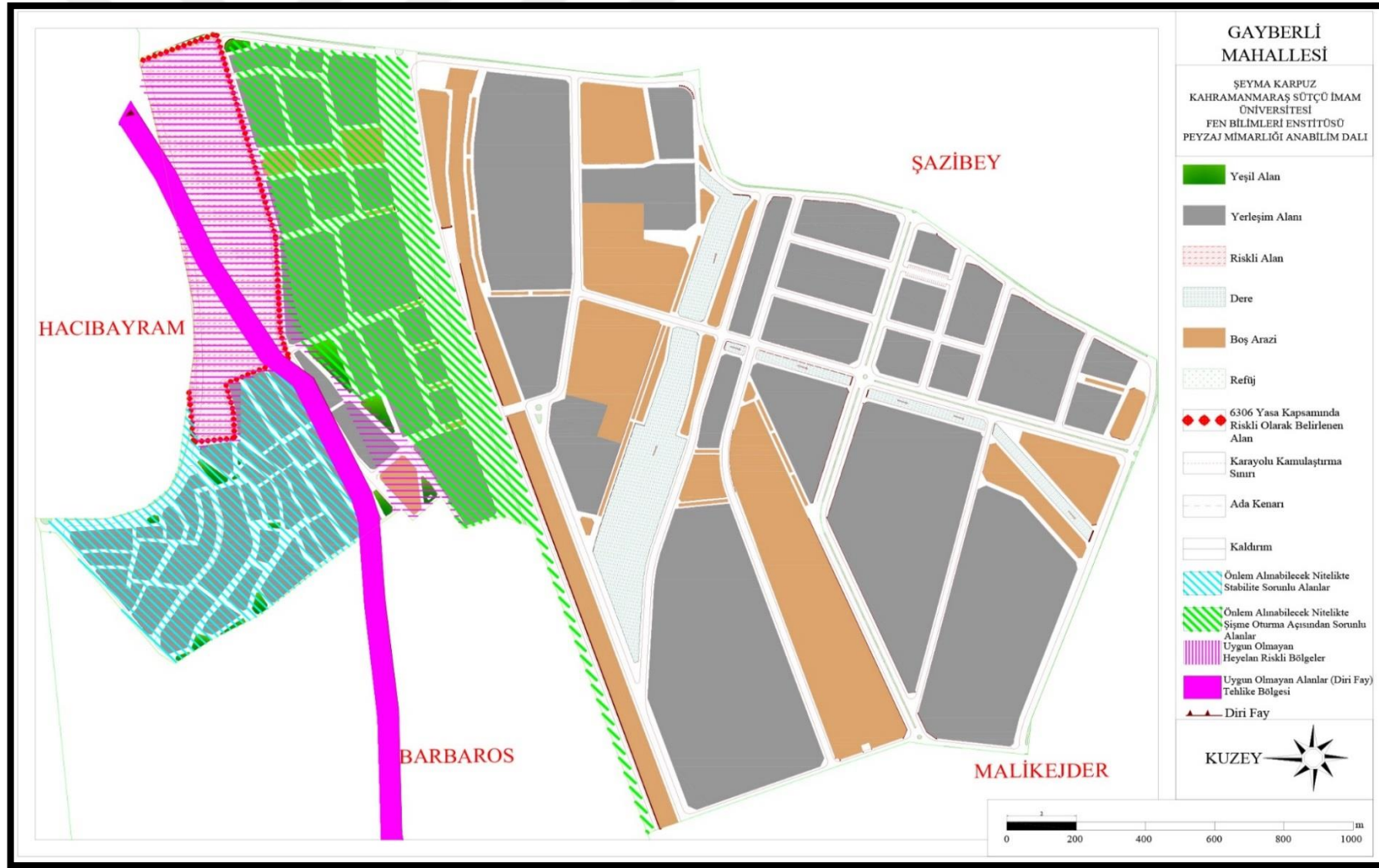

Şekil 4.1. Gayberli Mahallesi Açık Yeşil Alan Varlığı

Çizelge 4.2. Gayberli Mahallesi Kişi Başına Düşen Açık Yeşil Alan Miktarı

Toplam Yüzölçümü (m ²)	Nüfus	Açık Yeşil Alan (m ²)	Kişi Başına (m ²)
1129916	2969	6702,71	2,26

Gayberli mahallesi 6306 yasa kapsamında kentsel dönüşüm alanı ilan edilmeden önce yerleşim alanı (konut) olarak kullanılmaktaydı. Yapılan incelemeler sonucunda alanda deprem ve heyelan riski nedeni ile yerleşime uygun görülmemiş ve kentsel dönüşüm kararı kapsamında açık yeşil alan ilan edilmiştir. Gayberli Mahallesinde yapılan kentsel dönüşüm çalışması kapsamında farklı bir işlev kazandırılarak açık yeşil alan olarak değerlendirilmiştir. Açık yeşil alanlar rekreasyon, spor ve otopark olarak tasarlanmış alanlardan oluşmaktadır. Şekil 4.2 açık yeşil alan varlığı haritasının yerleşime uygunluk durumu haritası ile karşılaştırılması sonucu elde edilmiştir. Riskli ilan edilen alan açık yeşil alan olarak hizmet vermektedir. Gayberli Mahallesi Mevcut Nazım İmar Planında altı parselin yerleşim yeri, bir parselin ibadet yeri ve iki parselin de açık yeşil alan olarak kullanıldığı görülmektedir. Fay hattının güneyinde bulunan altı parsel riskli bölge olmasına karşın konut yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.2.). Kuzeyde fay hattının yukarısında önlem alınması gerekmektedir. Fay hattı güneyinde ise sorunlu alanlar bulunmaktadır. Bu sorunlu alanlarda hala konut yerleşimleri bulunmaktadır (Şekil 4.6, Şekil 4.7).

Şekil 4.2. Gayberli Mahallesi Alan Kullanımlarının Yerleşime Uygunluk Durumu Haritası

Gayberli Mahallesi heyelan riski nedeni ile açık yeşil alan olarak planlanan alan rekreasyon alanları, spor ve otopark olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.3, Şekil 4.4).

Şekil 4.3. Yıkımı Tamamlanan Rekreasyon, Otopark ve Spor Alanlarının Yapım Aşaması

Şekil 4.4. Yapımı Tamamlanan Otopark ve Spor Alanı

Gayberli Mahallesinin kuzeyinde konut alanları bulunmaktadır. Uygulaması yapılan açık yeşil alanlar konut aralarında bulunan küçük parklardan oluşmaktadır (Şekil 4.5). Gayberli Mahallesinin güneyinde büyük m²lere sahip ticaret alanları bulunmakta fakat hiç yeşil alan bulunmamaktadır (Şekil 4.6).

Şekil 4.5. Gayberli Mahallesi Mevcut Açık ve Yeşil Alanlardan Görünüm

Şekil 4.6. Gayberli Mahallesinde Yerleşime Uygun Olmayan Alanda Bulunan Bazı Mevcut Yapılardan Görünüm

Şekil 4.7. Gayberli Mahallesi Yerleşime Uygun Olmayan Alanlarda Bulunan Bazı Ev Bahçelerinden Görünüm

Mevcut tüm yeşil alanlar Gayberli Mahallesi kuzey-batı tarafında yoğunlaşmaktadır. Kuzey doğu tarafında küçük bir açık yeşil alan bulunmaktadır. Gayberli Mahallesi güneyinde yoğun olarak ticaret veya konut dışı yerleşimler bulunmaktadır. Güney kısımda doğu- batı ve kuzey-güney istikametinde açık dere bulunmaktadır. Dere kenarları taşkın ihtimaline karşı açık yeşil alan olarak planlanmış uygulaması yapılmamıştır. 55.00 m'lik olan devlet karayolu Gayberli Mahallesini kuzey-güney doğrultusunda ikiye ayıran ana akstır. Bu ana aks ile güneyinde yer alan konut dışı kentsel çalışma alanı açık yeşil alan ve park planlaması yapılarak ayrılmış fakat uygulaması henüz yapılmamıştır. Gayberli Mahallesi ana aks ile konut ve ticari yerleşimleri ikiye ayırmaktadır.

Hacı Bayram Veli Mahallesi

Hacı Bayram Veli Mahallesi Kahramanmaraş İlinin güney batısında yer almaktadır. Hacı Bayram Veli Mahallesi kuzeyinde Ertuğrul Gazi ve Dumlupınar, doğusunda Hayrullah ve Şazibey, güneyinde Şazibey ve Gayberli, batısında Gayberli ve Karacaoğlan mahalleleri yer almaktadır. Hacı Bayram Veli Mahallesini kuzeyde Sait Zarifoğlu Bulvarı güneyde Ali Sezal Bulvarı ve doğuda Kuddusi Baba Bulvarının çevrelemektedir. Mahalle; etrafı 30.00 m'lik yollarla çevrili bulvarlar arasında kalmıştır. Hacı Bayram Veli Mahallesi 399844,4 m² alan üzerine yerleşmiştir ve güneyinde 114444,75 m² si riskli olarak ilan edilen alan yer almaktadır. Hacı Bayram Veli Mahallesi 2013-2018 yılları arasındaki nüfus verileri çizelge 4.4 de görülmektedir. 2013 yılında 6149 kişi olan nüfusu 2018 yılında 3994 kişi olmuştur. Mahalle sakinleri kentin başka mahallelerine taşınmış ve evlerini nüfusu verilerine ulaşılamayan Suriyeli göçmenlere kiraya vermişlerdir. Burada yaşayan Suriyeli göçmenler nüfusa kayıtlı olmadığı için nüfusu azalmış gibi görünmekte ancak mahalle gayri resmi olarak nüfusunu korumaktadır.

Çizelge 4.3. Hacı Bayram Veli Mahallesi 2013-2019 Yılları Arasında Nüfus Durumu

Yıl	Hacı Bayram Veli Mahallesi Nüfusu (Kişi)
2013	6149
2014	4837
2015	4367
2016	4268
2017	4109
2018	3994

Yüz ölçümü 399844,4 m² olan Hacı Bayram Veli Mahallesi adrese dayalı nüfus sayımı 2018 TÜİK verilerine göre 3994 kişilik nüfusuyla kişi başına düşen yeşil alan miktarı (Açık yeşil alan m²/kişi (ev bahçeleri hariç)) 2,23 m² dir (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4. Hacı Bayram Veli Mahallesi Kişi Başına Düşen Açık Yeşil Alan Miktarı

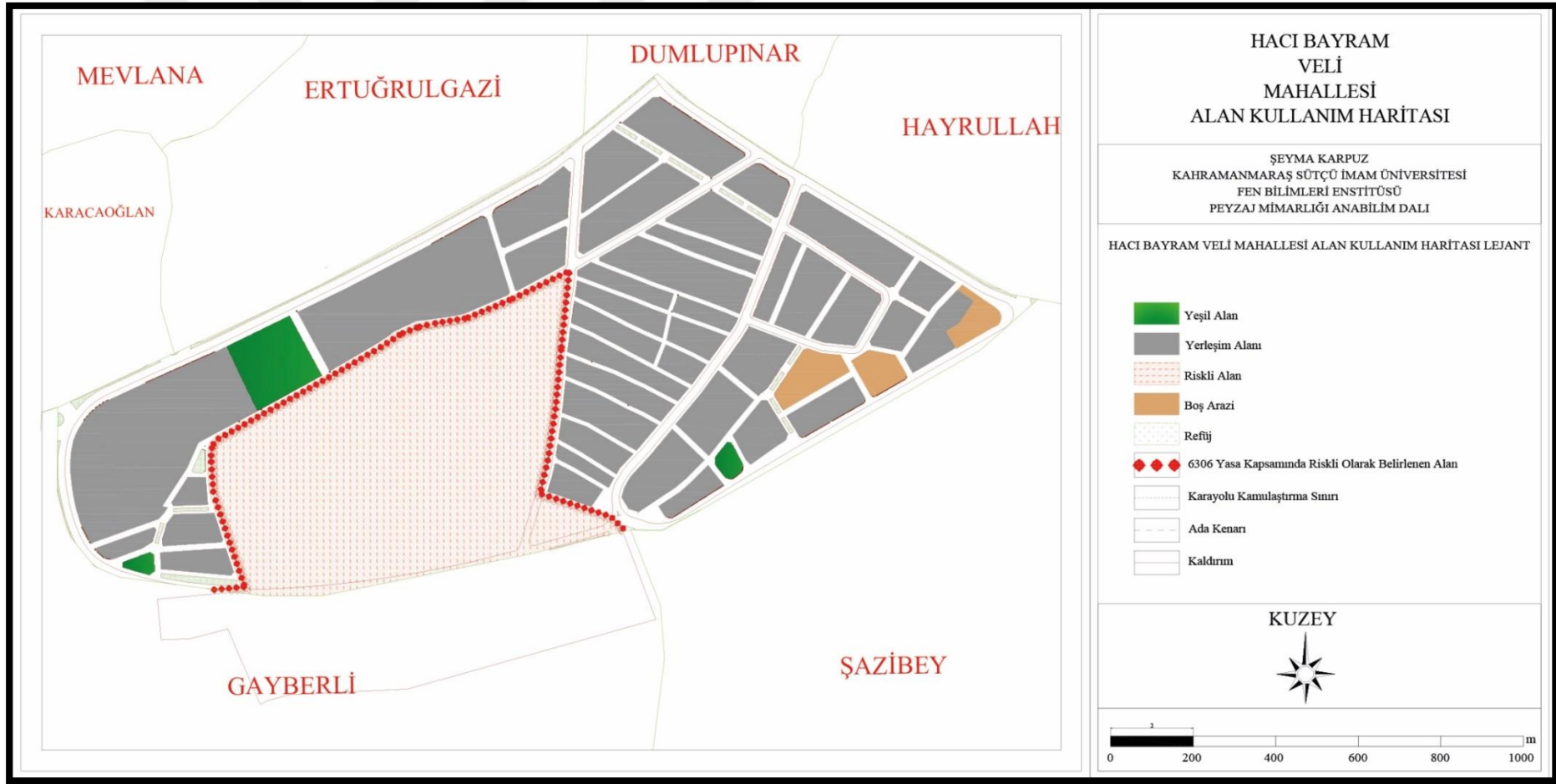
Toplam Yüzölçümü (m ²)	Nüfus	Açık Yeşil Alan (m ²)	Kişi Başına (m ²)
399844,4	3994	8906,72	2,23

Hacı Bayram Veli Mahallesinde açık ve yeşil alan 8906,72 m² iken kentsel kullanımları 185630,46 m² ve refüjler 4941,3 m² alana sahiptir (Şekil 4.9).

Hacı Bayram Veli Mahallesi uygulama imar planında 2 parsel açık yeşil alan olarak planlanmış her ikisinin uygulaması yapılmış 1 tanesi bakımsız bırakılmıştır (Şekil 4.8). Hacı Bayram Veli Mahallesinin güneyinde mevcut yeşil alan varlığı konut aralarında ve yol kenarında bulunan küçük iki parktan oluşmaktadır. Kuzeyinde ise resmi kurum bahçesi yer almaktadır. Uygulama imar planına göre Hacı Bayram Veli Mahallesinin neredeyse tamamı konut yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.9).

Şekil 4.8. Hacı Bayram Veli Mahallesinde Mevcut Açık ve Yeşil Alanlardan Görünüm

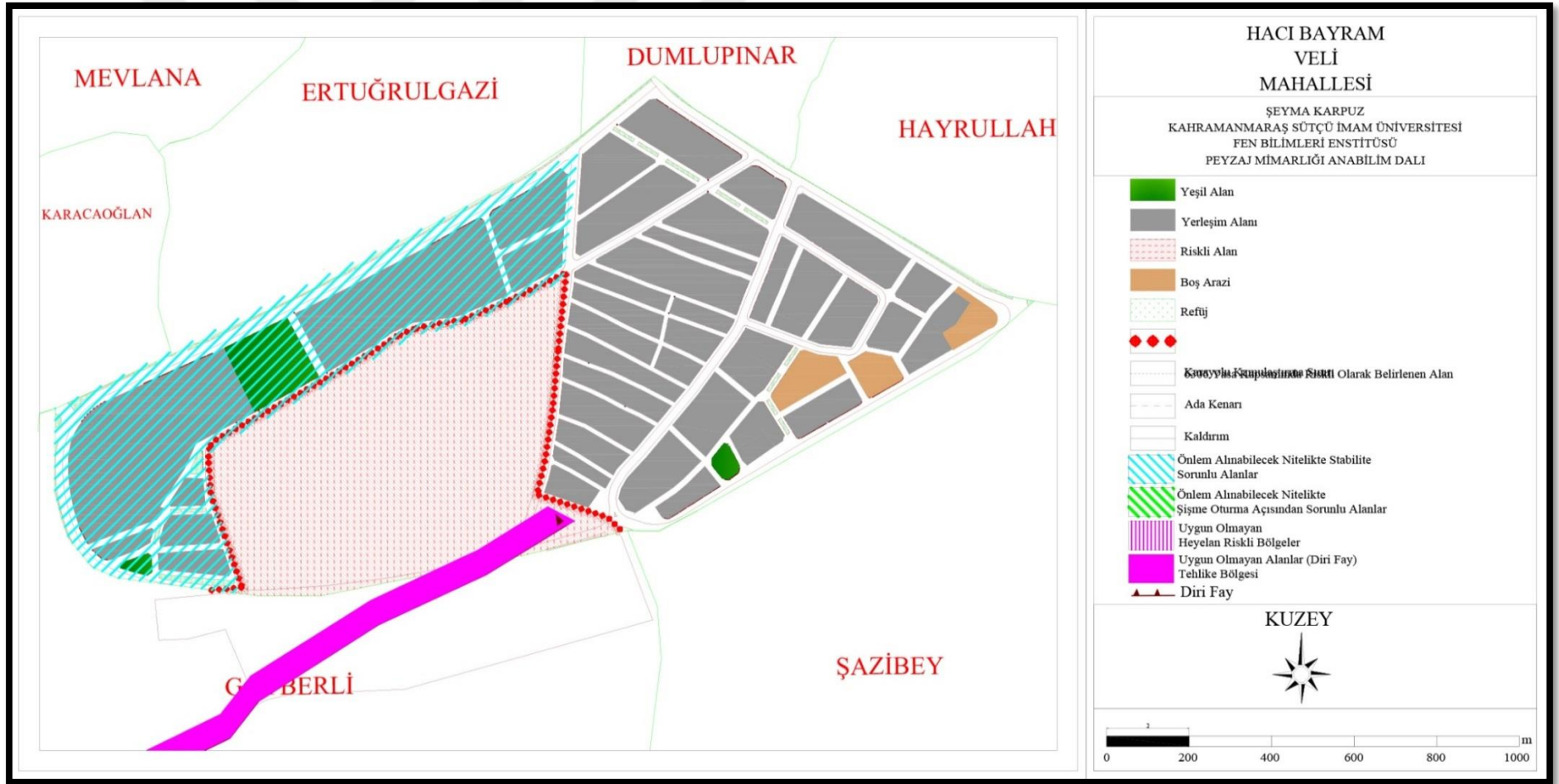

Şekil 4.9. Hacı Bayram Veli Mahallesi Açık Yeşil Alan Varlığı

Hacı Bayram Veli Mahallesi 6306 yasa kapsamında riskli alan olarak ilan edilen bölgenin kentsel dönüşüm alanı ilan edilmeden öncesinde tamamı yerleşim alanı (konut) olarak kullanılmaktaydı. Yapılan incelemeler sonucunda alanda deprem ve heyelan riski nedeni ile yerleşime uygun görülmemiş ve kentsel dönüşüm kararı kapsamında açık yeşil alan olarak ilan edilmiştir. Hacı Bayram Veli Mahallesi'nde yapılan kentsel dönüşüm çalışması ile farklı bir işlev kazandırılmıştır. Riskli alan eskiden konut alanı iken kullanılması sakıncalı olduğu için kentsel dönüşüm kapsamına alınmış ve açık yeşil alan olarak değerlendirilmiştir. 15 Temmuz Millet Bahçesi adıyla düzenlenen sınırları içerisinde çocuk oyun alanları, şelale, biyolojik gölet, kafeterya, ahşap oturma birimleri, yürüyüş yolları ve fiziksel aktivite alanlar yer almaktadır. Şekil 4.10 açık yeşil alan varlığı haritasının yerleşime uygunluk haritası durumu ile karşılaştırılması sonucu elde edilmiştir. 15 Temmuz Millet Bahçesi açık yeşil alan olarak rekreasyonel faaliyetler amacına hizmet vermektedir.

15 Temmuz Millet Bahçesi deprem ve heyelan riski nedeni ile çok doğru ve yerinde bir karar olmuştur ancak peyzaj onarımı açısından incelediğimizde arazinin doğal formunun kullanılması heyelan riskinin göz ardı edildiğini göstermektedir. Heyelan riski taşıyan alanlarda teraslama tekniği önerilen bir onarım tekniğidir. Ayrıca heyelan alanlarında kullanımı önerilen kuvvetli kök yapısına sahip ve yer örtücü özelliğe sahip bitkilerin 15 Temmuz Millet Bahçesinde yeterince kullanılmadığı belirlenmiştir.

15 Temmuz Millet Bahçesinde kullanılan bitkiler genel olarak çok yıllık ağaç türleridir ve heyelan riskini önleyici özelliklere sahip değildir. Yer örtücü ve kök yapısı kuvvetli bitkiler kullanılmalıdır. Alanda tespit edilen bazı ağaç ve çalı türleri Çizelge 4.5'de yer almaktadır. Alanda gölet ve çevresinde tespit edilen sulak alan bitkileri Çizelge 4.6 'da yer almaktadır.

Şekil 4.10. Hacı Bayram Veli Mahallesi Alan Kullanımlarının Yerleşime Uygunluk Durumu Haritası

Çizelge 4.5. 15 Temmuz Millet Bahçesinde Bulunan Ağaç ve Çalı Türleri

Latince Ad	Türkçe Ad	Latince Ad	Türkçe Ad
<i>Abelia grandifolia</i>	Büyük Çiçekli Güzellik Çalısı	<i>Acer saccharum</i>	Şeker Akçaağacı
<i>Acer platanoides</i> 'crimson king'	Kırmızı Çınar Yapraklı Akçaağaç	<i>Albizia julibrissin</i>	Gülibrişim
<i>Alyssum saxatile</i>	Kuduz Otu - Çok Yıllık		
<i>Berberis thunbergii</i> "Atropurpurea"	Kırmızı Yapraklı Kadın Tuzluğu	<i>Buxus sempervirens</i>	Şimşir
<i>Carex comans</i> "Frosted Curls"	Ters Kareks	<i>Carex oshimensis</i> "Ever gold"	Altuni Yapraklı Kareks
<i>Carpinus betulus</i> 'Fastigiata'	Kara Gürgen	<i>Cedrus deodora</i> "Golden Horizon"	Yayılıcı Altuni Himalaya Sediri
<i>Cedrus deodora</i> "Feelin Blue"	Yayılıcı Himalaya Sediri	<i>Chaenomeles japonica</i>	Japon Ayvası
<i>Cordyline australis</i> "Red Star"	Kırmızı Kordilin	<i>Cedrus atlantica</i>	Atlas Sediri
<i>Cedrus deodara</i>	Himalaya Sediri	<i>Cedrus libani</i>	Toros Sediri
<i>Celtis australis</i>	Adi Çitlembik	<i>Cercis siliquastrum</i>	Erguvan
<i>Chamaerops excelsa</i>	Palmiye	<i>Cupressocyparis leylandii</i>	Leylandi-Hibrit Servi
<i>Cortaderia selloana</i>	Pampas Otu	<i>Cotoneaster dammeri</i>	Herdem Yeşil Dağ Muşmulası
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Yayılıcı Dağ Muşmulası		
<i>Eleagnus ebbingei</i>	Süs İğdesi	<i>Erica manipuliflora</i>	Funda Çalısı
<i>Euonymus japonica</i>	Yeşil Taflan	<i>Euonymus japonica</i> "Aurea"	Altuni Taflan
<i>Euonymus japonicus</i> "Microphyllus Pulchellus"	Bodur Yeşil Taflan	<i>Euonymus japonicus</i> "Microphyllus Pulchellus Aureus"	Bodur Sarı Alacalı Taflan
<i>Ficus carica</i>	İncir Ağacı	<i>Fraxinus excelsior</i>	Adi Dişbudak
<i>Forsythia intermedia</i>	Altın Çanak		
<i>Ginkgo biloba</i>	Mabet Ağacı	<i>Grevillea juniperina</i>	Gravilla Çalısı - Çiçekli Ardiç
<i>Juniperus horizontalis</i>	Yeşil Yayılıcı Ardiç	<i>Juniperus squamata</i> "Blue Carpet"	Mavi Yayılıcı Ardiç

<i>Laurus nobilis pyramidalis</i>	Piramit Defne	<i>Ligustrum ovalifolium</i>	Kurtbağrı
<i>Liriodendron tulipifera</i>	Lale Ağacı	<i>Liquidambar orientalis</i>	Sığla Ağacı
<i>Magnolia grandiflora</i>	Manolya	<i>Magnolia soulangeana</i>	Mor Çiçekli Manolya
<i>Olea europaea</i>	Zeytin		
<i>Picea pungens</i>	Mavi Ladin	<i>Pinus pinea</i>	Fıstık Çamı
<i>Pittosporum tobira</i>	Pitosporum	<i>Phoenix Canariensis</i>	Yalancı Hurma
<i>Photinia X fraseri "Little Red Robin"</i>	Bodur Alev Çalısı	<i>Platanus acerifolia</i>	Londra Çınarı
<i>Prunus cerasifera 'Pissardii nigra'</i>	Süs Eriği	<i>Prunus serrulata 'kanzan'</i>	Japon Süs Kirazı
<i>Pyrus calleryana</i>	Süs Armudu	<i>Pyracantha coccinea</i>	Ateş Dikeni
<i>Rosa ssp</i>	Gül		
<i>Salix babylonica</i>	Salkım Söğüt	<i>Sophora japonica</i>	Sofora
<i>Spirea bumalda</i>	Pembe Çiçekli Keçi Sakalı	<i>Spirea vanhoutteii</i>	Beyaz Çiçekli Keçi Sakalı
<i>Syringa vulgaris</i>	Leylak		
<i>Tilia tomentosa</i>	Gümüşi İhlamur		
<i>Ulmus 'columella'</i>	Karaağaç	<i>Ulmus glabra 'Pendula'</i>	
<i>Quercus robur</i>	Meşe Ağacı	<i>Quercus ilex</i>	Pırnal Meşe

15 Temmuz Millet Bahçesinin bitkilendirilmesi alandaki toprak hareketine engel olamamıştır. Şekil 4.11’de görüldüğü üzere alanda bitki seçimi ve dikimindeki hatalarla heyelan önlenememiştir. Şahin (2011)’e göre drenajın sağlanması peyzaj onarımı açısından önemli etkiye sahiptir. Ancak alanda drenaj kanalları olmadığı saptanmış ve alanın drene edilememesi alandaki toprak hareketine katkı sağlamakta olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Millet Bahçesinde Toprak Kayması

Çizelge 4.6. 15 Temmuz Millet Bahçesinde Şelale ve Gölet Çevresinde Yer Alan Bitkiler

Latince Ad	Türkçe Ad	Latince Ad	Türkçe Ad
<i>Abelia grandiflora</i>	Büyük Çiçekli Kelebek Çalısı	<i>Acarus calamus 'Variegatus'</i>	Alacalı Eğir Otu
<i>Abelia grandiflora 'Edward Goucher'</i>	Pembe Çiçekli Kelebek Çalısı	<i>Acarus gramineus</i>	Eğir Otu
<i>Abelia grandiflora 'Confetti'</i>	Sarı Alacalı Yapraklı Kelebek Çalısı	<i>Agapanthus africanus 'Umbellatus Ovatus'</i>	Mavi Çiçekli Afrika Zambağı
<i>Canna sp.</i>	Kana Çiçeği	<i>Carex testacea 'Gold'</i>	Kırmızı Kareks
<i>Carpet rosa (pembe)</i>	Pembe Peyzaj Gülü	<i>Carpet rosa (kırmızı)</i>	Kırmızı Peyzaj Gülü
<i>Carpet rosa (şeftali)</i>	Şeftali Peyzaj Gülü	<i>Cortaderia selloana</i>	Pampas Otu
<i>Cotoneaster dammeri</i>	Herdem Yeşil Dağ Muşmulası	<i>Cyperus sp.</i>	Siperus
<i>Gaura lindheimeri</i>	Gavura Çalısı	<i>Imperata cylindrica 'Red Baron'</i>	Kırmızı Kandıra Otu
<i>Iris sp.</i>	Bataklık Süseni	<i>Isolepis sp.</i>	-
<i>Juniperus sabina</i>	Sabin Ardıcı	<i>Lavandula angustifolia</i>	Lavanta

<i>Liriope muscari</i>	Çim Zambağı	<i>Lobelia speciosa</i> 'Fan Blue'	Mavi Çiçekli Lobelya
<i>Lobelia speciosa</i> 'Fan Burgundy'	Kırmızı Çiçekli Lobelya	<i>Lonicera pileata</i>	Çalı Hanımeli
<i>Miscanthus sinensis</i>	Çin Kılıçotu	<i>Miscanthus sinensis</i> 'Variegatus'	Alacalı Yapraklı Çin Kılıçotu
<i>Miscanthus sinensis</i> 'Zebrinus'	Zebra Çin Kılıçotu	<i>Nandina domestica</i>	Cennet Bambusu
<i>Nerium oleander</i> 'Nana'	Bodur Zakkum	<i>Pennisetum rubrum</i>	Kırmızı Penisetum
<i>Pennisetum villosum</i>	Penisetum	<i>Perovskia</i> <i>atriplicifolia</i>	Rus Adaçayı
<i>Stipa tenuissima</i>	Sorguç Otu	<i>Salvia nemerosa</i>	Adaçayı
<i>Teucrium fruticans</i>	Zeytin Çalısı	<i>Tradescantia sp.</i>	Telgraf Çiçeği
<i>Verbena bonundrase</i>	Kelebek Verbenası	<i>Viola sp.</i>	Menekşe

Şekil 4.12. Hacı Bayram Veli Mahallesi 15 Temmuz Millet Bahçesi

Hacı Bayram Veli Mahallesiinde doğu ve batı tarafında mevcut bulunan ev bahçeleri bulunmaktadır. Genel olarak iki katlı betonarme yapı düzeni ortalama 1-2 m² ev bahçesi barındırmaktadır. Nadir olarak bazı evlerde ev bahçesi ortalama 7-10 m² büyüklüğe sahiptir. Ev bahçeleri genel olarak meyve ağacı yetiştirmek amacıyla kullanılmaktadır. Yeni yapılan yerleşimlerde bahçe bulunmamaktadır. Yapıların artması ve kişilerin sosyal yaşamlarının değişimi konutlarda bahçe yerine parke taşı kullanılmıştır (Şekil 4.13).

Şekil 4.13. Hacı Bayram Veli Mahallesi Sorunlu Yerleşim Yerinde Bulunan Konutlardan Görünüm

Malik Ejder Mahallesi

Malik Ejder Mahallesi Kahramanmaraş İlının güney batısında yer almaktadır. Malik Ejder Mahallesi kuzeyinde kesimlerinde Mollagürani, Gayberli ve Şazibey, kuzey batısında Barbaros ve Gayberli, doğusunda İstasyon, güneyinde Hacı Mustafa, batısında Oruç Reis ve Avşar ve mahalleleri yer almaktadır. Oldukça büyük yüzeyel alan büyüklüğü nedeniyle birçok mahalleye komşuluğu bulunmaktadır. Malik Ejder Mahallesi 8013210,4 m² alan üzerine yerleşmiştir. Malik Ejder Mahallesi 2013-2018 yılları arasında nüfus verilerine göre Malik Ejder Mahallesi'nin nüfusu son yıllarda oldukça azalmıştır. 2013 yılında 3691 kişi olan nüfusu 2018 yılında 2714 kişi olmuştur (Çizelge 4.5). Bu durum diğer mahallelerde de yaşandığı gibi mahalle sakinlerinin kentin başka mahallelerine taşınması ve evlerini nüfusa kayıtlı olmayan Suriyeli göçmenlere kiraya vermelerinin neden olduğu belirlenmiştir. Gayri resmi nüfus korunmaktadır.

Çizelge 4.7. Malik Ejder Mahallesi 2013-2018 Yılları Arasında Nüfus Durumu

Yıl	Malik Ejder Mahallesi Nüfusu (Kişi)
2013	3691
2014	3615
2015	3180
2016	2847
2017	2734
2018	2714

Malik Ejder Mahallesi uygulama imar planında 40 parsel açık yeşil alan planlanmış ancak bunlardan 2 parsel uygulanmıştır. Ayrıca mevcutta çocuk bahçesi olarak tanımlanan 849,5 m² lik alan ve açık yeşil alan olarak planlaması yapılmamış kentsel servis parseli içinde 4300 m² lik bir alan açık yeşil alan olarak değerlendirilmiştir. Google Earth de tespiti yapılan bu alan kişi başına düşen açık yeşil miktarı hesabına dahil edilmiştir (Şekil 4.14).

Malik Ejder Mahallesi kuzey batısında yer alan 101438,18 m² alan 6306 yasa kapsamında riskli alan ilan edilmiştir. Malik Ejder Mahallesi 6306 yasa kapsamında kentsel dönüşüm alanı ilan edilmeden önce yerleşim alanı (konut) olarak kullanılmaktaydı. Mahalle deprem ve heyelan riski nedeni ile yerleşime uygun görülmemiş ve kentsel dönüşüm kararı kapsamında açık yeşil alan olarak ilan edilmiştir. Malik Ejder Mahallesinde yapılacak olan kentsel dönüşüm çalışması farklı işlev kazandırılmıştır. Riskli alan olarak ilan edilen alanın rekreasyonel faaliyetler amacıyla kullanıcıya sunulacağı yapılan sözlü görüşmelerden bilinmektedir. Mahallede yapılan yerinde gözlemler sonucunda planlı yerleşmeden çok gecekondü tipi plansız yapılaşmalardır. Plansız yapılan konutlarda zamanla aşınımına uğramış ve onarım yapılmamıştır. İlk olarak alanda bulunan yapılar kamulaştırılmış ve boşaltımı ve yıkım çalışmaları tamamlanmamıştır.

Şekil 4.14. Malik Ejder Mahallesi Açık Yeşil Alan Varlığı

Şekil 4.16 açık yeşil alan varlığı haritasının yerleşime uygunluk haritası durumu ile karşılaştırılması sonucu elde edilmiştir. Riskli ilan edilen alan açık yeşil alan olarak rekreasyonel faaliyetler amacıyla hizmet vermesi amaçlanmıştır. Malik Ejder Mahallesi Mevcut Nazım İmar Planında uygulaması yapılmış mahalle sınırları kuzeyinde konumlanan iki parsel açık yeşil alan vardır. Ortasında bulunan kentsel alan kullanımları mevcutta boş arazidir. Doğusunda bulunan konut dışı yerleşimlerde ise hiç yeşil alan bulunmamaktadır (Şekil 4.16).

Malik Ejder Mahallesi Mevcut Nazım İmar Planında altı parselin tamamı yerleşim yeri için uygun olmamasına rağmen iki parsel yerleşim yeri olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.15. Malik Ejder Mahallesi Mevcut Açık ve Yeşil Alanlardan Görünüm

Malik Ejder Mahallesinde açık ve yeşil alan 7930 m² iken kentsel kullanımları 596096,8 m², refüjler 20937 m² ve Malik Ejder Mahallesinin ortasında bulunan dere ise 70329,5 m² dir.

Yüz ölçümü 8013210,4m² olan Malik Ejder Mahallesi adrese dayalı nüfus sayımı 2019 şubat ayı TÜİK verilerine göre 2714 kişilik nüfusuyla kişi başına düşen yeşil alan miktarı (Açık yeşil alan m²/kişi (ev bahçeleri hariç)) 2,9 m² dir (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.8. Malik Ejder Mahallesi Kişi Başına Düşen Açık Yeşil Alan Miktarı

Toplam Yüzölçümü (m ²)	Nüfus	Açık Yeşil Alan (m ²)	Kişi Başına (m ²)
8013210,4	2714	7930	2,9

Şekil 4.16. Malık Ejder Mahallesi Alan Kullanımlarının Yerleşime Uygunluk Durumu Haritası

Uygulama imar planına göre Malik Ejder Mahallesi'nin kuzeyinde konut yerleşim alanları bulunmaktadır. Mevcut tüm yeşil alanlar ise Malik Ejder Mahallesi kuzeyinde bulunmaktadır. Güneyinde yer alan 4482136,86 m²'lik kollektör alan gerektiğinde imara açılacak ancak şu anda tarla olarak kullanılmaktadır. Ayrıca uygulama imar planı 2019 Google Earth uydu görüntüsü ile karşılaştırıldığında planlaması yapılmış fakat uygulaması yapılmamış 45732,62 m² refüj, 1642257,8770291 m² yerleşim alanı ve 107132,75 m² açık ve yeşil alan bulunmakta olduğu belirlenmiştir.

Malik Ejder Mahallesi kuzey kısmında doğu-batı istikametinde açık dere bulunmaktadır. Dere taşkın ihtimali karşılık kuzey ve güneyden 5 m'lik alanlar açık yeşil alan olarak planlaması yapılmış ancak uygulaması yapılmamıştır. 55 m'lik devlet kara yolu bulunan Malik Ejder Mahallesi yerleşimleri bu yolun kuzeyinde konumlanmıştır. Bu yolun güneyinde konut dışı kentsel çalışma alanları bulunan parseller genel olarak boş arazidir.

Malik Ejder Mahallesi kuzey batısında riskli ilan edilen alan bulunmaktadır. Doğu ve kuzey de konutlarla güneyde açık dereyle ve batıda Oruç Reis Mahallesiyle çevrili olan alanda konumlanmıştır. Risk faktörü onaylanmadan önce yerleşim yeri olarak kullanılan ve alanın ilanından sonra boşaltılan alan şu anda boş arazidir. Kentsel dönüşüm çerçevesinde riskli alanların 2. etabı olan kısım Malik Ejder Mahallesinde kentsel dönüşüm yapılacak alandır.

Malik Ejder Mahallesinde mevcut bulunan ev bahçeleri vardır. Genel olarak iki veya üç katlı betonarme evlerden oluşan yapı düzeni ortalama 2-4 m² ev bahçeleri barındırmaktadır. Nadir olarak bazı evlerde ev bahçesi 20-30 m² dir. Ev bahçeleri genel olarak sebze ve/veya meyve ağacı yetiştirmek amacıyla kullanılmaktadırlar. Yeni yapılan yerleşimlerde bahçe bulunmamaktadır. Yeni yerleşimlerde bahçe alanları parke taşı döşenmiştir (Şekil 4.17).

Malik Ejder Mahallesi bina yerleşim ve yapı nizamı açısından bazı parsellerde ev bahçesi mümkün değildir. Ayrıca refüj olarak planlanan uygulamada sadece ağaç dikilen ve ağaç gövde kısmı hariç beton blok (parke taşı) ile kaplanan alanlarda açık ve yeşil alan açısından ne kadar eksik olduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 4.18).

Şekil 4.17. Malik Ejder Mahallesi Sorunlu Alanlarda Bulunan Ev Bahçelerinden Görünüm

Şekil 4.18. Malik Ejder Mahallesinde Riskli ve Yerleşime Uygun Olmayan Bölgede Mevcut Yapılardan Görünüm

Malik Ejder Mahallesinde riskli ilan edilen alan kentsel dönüşümü ilan edilmiş olmasına rağmen halen yerleşim alanı (konut) olarak kullanılmaktadır. Deprem ve heyelan riski nedeniyle yerleşim uygun görülmemiş ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından kentsel dönüşüm kararı ile açık yeşil alana dönüştürülmesi kararı alınmıştır. Malik Ejder Mahallesi kentsel dönüşüm kapsamında peyzaj onarımı kategorisi reklamasyon ile yeni bir işlev kazandırılması planlanmıştır. 2. Etap olarak değerlendirilen

alanın en kısa zamanda boşaltılması beklenmektedir. Malik Ejder Mahallesi heyelan riski olan alanda riski artıracak kot farkı bulunmamaktadır. Bu alan %10-30 eğim bulunması sebebiyle arazinin doğal formunun korunması uygundur.

Malik Ejder Mahallesi alan kullanım haritası ve yerleşime uygunluk durumu haritası karşılaştırılmasında görülmektedir ki bazı yerleşime uygun olmayan parsellerin Nazım İmar Planında yerleşime açıldığı görülmektedir. Mor renkli olup aktif diri fay hattının da olduğu kısım yerleşime açılması uygun değildir. Ayrıca sorun teşkil eden kısımların yerleşime açık olduğu görülmektedir (Şekil 4.19).

Şekil 4.19. Malik Ejder Mahallesindeki Riskli ve Yerleşime Uygun Olmayan Bölgede Bulunan Mevcut Yerleşimler

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Kentlerde yaşanmışlık ve doğal afetlerin verdiği zararlara çözüm bulmak amacıyla kentsel dönüşüm uygulanmaktadır. Kentsel dönüşüm sorunlara çözüm bulmak ve dokuların yenilenmesiyle işlevsel özellik kazandırılmasıyla kentlerde yaşam kalitesini artırmayı amaçlamaktadır. Gayberli Hacı Bayram Veli ve Malik Ejder mahalleleri kentsel dönüşüm alanlarının peyzaj onarımı açısından değerlendirmek amacı ile gerçekleştirilen bu çalışma kentsel dönüşüm kapsamında peyzaj onarımı açısından değerlendiren ilk çalışmadır. Peyzaj onarımı ve kentsel dönüşüm alanlarında yapılmamış çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak çalışma alanı özelliklerine yakın konuda yapılmış çalışmalardan Öztürk 2012 ile benzerlikler bulunmaktadır.

Öztürk (2012)'de Edirne ilinde sorunlu orman alanlarının peyzaj onarım tekniği açısından irdelemiştir. Çalışmasında orman alanlarında erozyonun önlenmesi için teraslama ve drenaj yöntemi önermiş ve kullanılacak bitkilere önerilerde bulunmuştur. Bu çalışma sonucunda heyelan riski taşıyan bölge için teraslama ve bitkilendirme için öneriler geliştirilmesi Öztürk (2012) ile benzerlikler göstermektedir. Ancak çalışma alanlarının farklı ekosistemler olması yönü ile Öztürk (2012)'den ayrılmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında araştırılan alan heyelan riski nedeni ile 6306 yasa kapsamına alınan alanda yürütülmüştür. Çavuş (2013)'e deprem riski nedeni ile 6306 yasa kapsamına alınan bir alanda deprem riski olan bölgelerin açık yeşil alan olarak değerlendirilmesi ilke ve standartları üzerinde durmuştur. Her iki çalışmanın kent ekosisteminde gerçekleştirilmesi ve risk faktörü nedeni ile aynı yasa kapsamına alınan bir alanda yürütülmesi noktasında benzerlikler bulunmaktadır. Ayrıca Çavuş 2013 ile bu çalışma arasında ortaya konan ilkeler ve deprem riski olan bölgelerin açık yeşil alan sistemleri açısından benzerlikler bulunmaktadır.

Bu çalışma kapsamında kentsel dönüşüm alanlarında peyzaj onarımı bitki seçimi açısından değerlendirilmiştir. Çetinkaya 2005'de eğimli alanlarda peyzaj onarım çalışmalarını belirlemiş ve onarımda kullanılacak bitki materyallerini belirlemiştir. bu çalışma ile peyzaj onarımda kullanılan bitki materyalinin değerlendirilmesi yönü ile benzerlik bulunmaktadır. Çetinkaya 2005 bu çalışmadan eğimli alanlarda erozyon için peyzaj onarımını ele alması yönü ile farklılık göstermektedir.

Peyzaj onarım konusunda birçok tez incelenmiş ancak kentsel dönüşüm alanlarında peyzaj onarımını değerlendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönü çalışmanın özgün

yününü ortaya koymaktadır. Bugüne kadar peyzaj onarımı ile ilgili çalışmalar genel olarak erozyon, maden ocakları, şev vb. gibi nedenlerle bozulmuş alanların onarımı üzerinde durulmuştur.

Bu çalışma sürdürülebilir kaliteli yaşam şartları için kentsel dönüşüm alanlarının peyzaj onarımı yönünü ortaya koyması açısından önemli bir çalışmadır. Bu çalışmada izlenen yöntem peyzaj onarımını yeşil alan varlığı, onarım tekniği, planlama ve bitki materyali seçimi açısından değerlendirmesi yönü ile özgün bir çalışmadır. Çalışmada yeşil alan yeterliliğini peyzaj onarımı olarak değerlendirilmesi çalışmanı diğer bir özgün yanını ortaya koyarken, peyzajların onarımında yeşil alan varlığının önemini ortaya koyması açısından da doğru bir yaklaşım olmuştur.

Halk arasında kentsel dönüşüm yasası olarak bilinen afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi hakkında kanunun amacı yapı yenilemek değil kentsel yaşam kalitesini iyileştirmektir.

6306 yasa kapsamında riskli alan olması nedeni ile Gayberli, Malik Ejder ve Hacı Bayram Veli Mahalleleri kentsel dönüşüm alanlarını peyzaj onarımı açısından değerlendirmek amacı ile yürütülen bu çalışmada, mahallelerin öncelikle kişi başına düşen yeşil alan varlığı belirlenmiş, kentsel dönüşüm kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların peyzaj onarımı açısından değerlendirmeleri yapılmıştır. Çalışma sonucunda;

Üç mahallenin de yeşil alan varlığı sıkıntısı olduğu yapılan araştırmalar sonucunda saptanmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlardan açık yeşil alan kişi başına düşen miktarı Çizelge 5.1 de verilmiştir. Kişi başına düşen açık yeşil alan miktarının ortalamama 2.46 m² olduğu, bu miktarın ise açık yeşil alan standartları altında kaldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda risk taşıyan alanların kentsel dönüşüm kapsamında açık yeşil alana dönüştürülmesi doğru bir karar olarak değerlendirilmiştir. Gayberli, Hacı Bayram Veli ve Malik Ejder Mahallelerinin açık yeşil alan varlığının yetersiz kaldığı saptanmıştır.

Çizelge 5.1. Mahalle Bazında Kişi Başına Düşen Açık Yeşil Alan Miktarı

Mahalle	Gayberli	Hacı Bayram Veli	Malik Ejder
Kişi Başına Düşen Açık Yeşil Alan	2,26 m ²	2,23 m ²	2,9 m ²

Çalışma sonucunda 15 Temmuz Millet Bahçesinde yer alan kafeteryanın heyelan riski nedeni ile sakıncalı olduğu belirlenmiştir. 15 Temmuz Millet Bahçesi tasarımında arazinin doğal formunun korunmuş olması heyelan riskini artırıcı bir faktör olduğu ve heyelan riski olan bölgelerde arazinin doğal formu yerine teraslama ve kök yapısı kuvvetli bitkisel düzenleme ile çözümlenmesi daha uygun olduğu ancak bitki seçiminin peyzaj onarımı açısından yetersiz kaldığı saptanmıştır. Ayrıca araştırma alanında yerleşime uygun olmadığı halde konut olarak kullanılan alanların bulunduğu belirlenmiştir. Araştırma alanında kentsel dönüşüm alanında yaşam kalitesini iyileştirmek için öneriler geliştirilmiştir.

5.1. Öneriler

Heyelan riski olan bölgelerde arazinin doğal formu yerine teraslama ve kök yapısı kuvvetli bitkisel düzenleme ile çözümlenmesi daha uygundur.

Ayrıca heyelan açısından alanda biriken suyun drene edilmesi için drenaj kanalları açılmalı ve toprağın heyelana karşı korunması için iyi drene edilerek toprağın hareketi korunmalıdır.

Yapılan tez çalışması kapsamında kentsel dönüşüm alanlarının onarımı kapsamında afet (deprem, heyelan) riski taşıyan alanların afetten korumak amaçlı öneri açık yeşil aks zonları oluşturulmalıdır. Yeşil aks zonları aktif fay hattı boyunca 50.00 m'lik bir mesafede yer almalıdır.

Araştırma alanında risk teşkil eden yerleşime uygun olmayan alanlar ve çevresinde de 25.00 m'lik zon olmalıdır. Bu zonlar açık yeşil alan olarak kullanılmalı, aynı zamanda afet anında tahliye ve toplanma alanı olarak kullanılmalıdır.

- Yolların genişletilerek acil durumlarda kullanılabilirlik açısından uygun hale getirilmeli,
- Açık yeşil alanlar yapılaşmaya uygun olmayan arazilerde oluşturulmalı,
- Açık yeşil alanların toplanma afet sonrası kullanıma uygun teçhizat ve donanımına sahip olmalı,
- Açık alanlar bütünlük ve süreklilik gösterecek biçimde tasarlanmalı,
- Açık yeşil alanların nüfus yoğunluğuna göre düzenlenmeli artırılmalı,
- Belediyelerin planlamada deprem parklarına yer vermesi zorunlu hale getirilmelidir.

Bu çalışma sonucunda elde edilen veriler ve sonuçlardan hareketle araştırma alanında Riskli Alan 1 ve riskli alan 2 için öneri peyzaj leke projesi hazırlanmıştır. ayrıca araştırma alanı çevresinde yer alan mahallelerde de deprem riski dikkate alınarak öneri peyzaj leke projesi (Şekil 5.3) hazırlanmıştır.

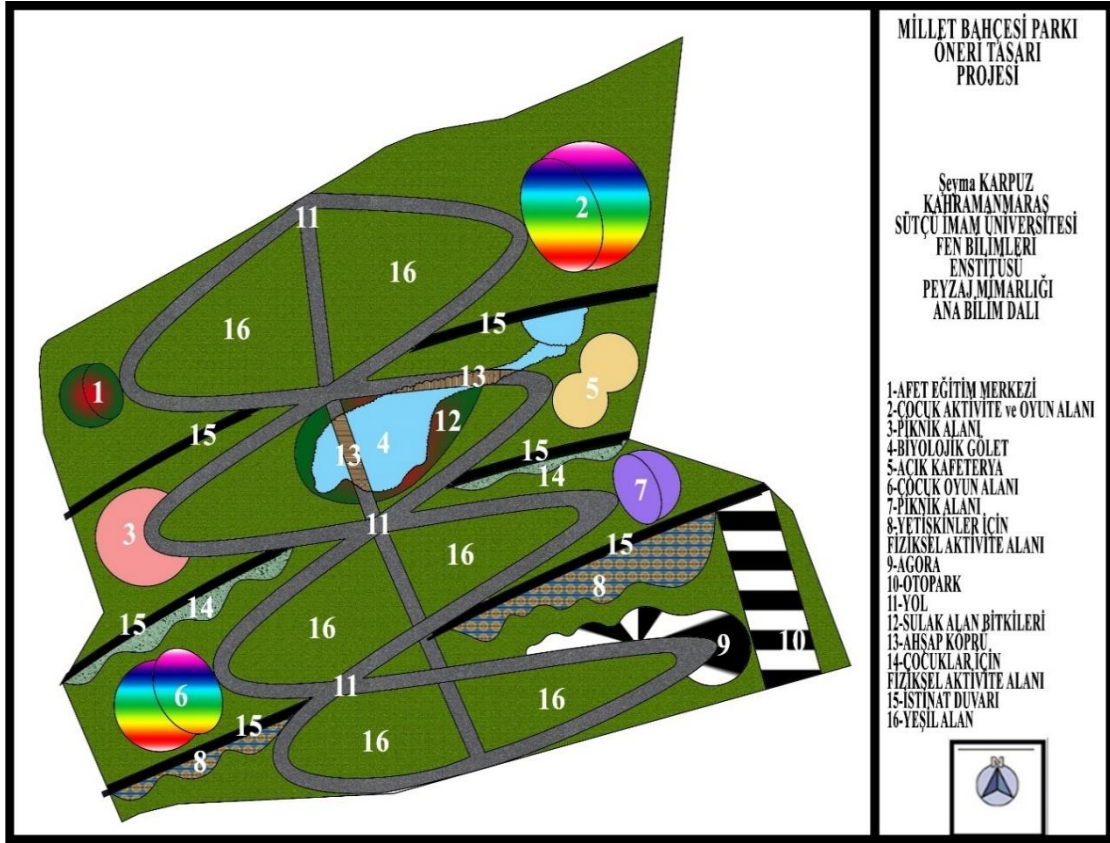
Riskli alan 1 için öneri leke planda 15 Temmuz Millet Bahçesi için risk faktörlerine bağlı olarak özel alanlar oluşturulmuştur. Heyelan riski nedeni ile kuzeyden güneye doğru dört bölüme ayıran teraslama sistemi önerilmiştir (Şekil 5.1). Riskli alan 1 ve riskli alan 2 öneri peyzaj leke projede yer alan kullanımları sırasıyla şunlardır;

1. Afet eğitim merkezi: Deprem riskine karşılık alanda her bireyin faydalanabileceği afet eğitim merkezi alanın kuzeyinde konumlandırılmış tek katlı ahşap yapıdan oluşmaktadır. Bu merkez olası doğal afetlerde nasıl davranılması gerektiği hususunda her yaştan bireyin bilgilendirmesi amacı ile önerilmiştir. Ayrıca merkezde çocuklar için kısa film sunum alanı ve uygulama alanının bulunması önerilmiştir.
2. Helikopter Pisti: alandaki deprem risk faktörü nedeniyle bir toplanma merkezi ve gerekli durumda helikopter inmesi için uygun bir alan önerilmiştir (Şekil 5.2).
3. Çocuk aktivite ve oyun alanı: 0-6, 6-12 ve 12-18 yaş aralıklarına uygun, iki alan hem kuzeyden hem de güneyden erişebilirlik kriteri dikkate alan bir tasarım önerilmiştir.
4. Kontrol Merkezi: Olası doğal afet (Deprem, Sel vs.) zamanlarında toplanma alanı olarak kullanılacak, birimlerin kontrol ve yönetimi için kullanılabilecek bir alan önerilmiştir (Şekil 5.2).
5. Piknik alanı: Kentlinin rekreasyonel faaliyetleri için önerilmiştir.
6. Biyolojik gölet ve şelale: alan içerisinde istinat duvarı önünde şelale ve suyun devir daim yaptığı ve birikmesi için kullanılabilecek bir gölet görsel etki yaratmak için tek kat teraslama alanında önerilmiştir.
7. Açık kafeterya: doğal ahşap malzemeden yapılması ve su ögesi kenarında konumlanması önerilmiştir.
8. Çocuk oyun alanı
9. Piknik alanı

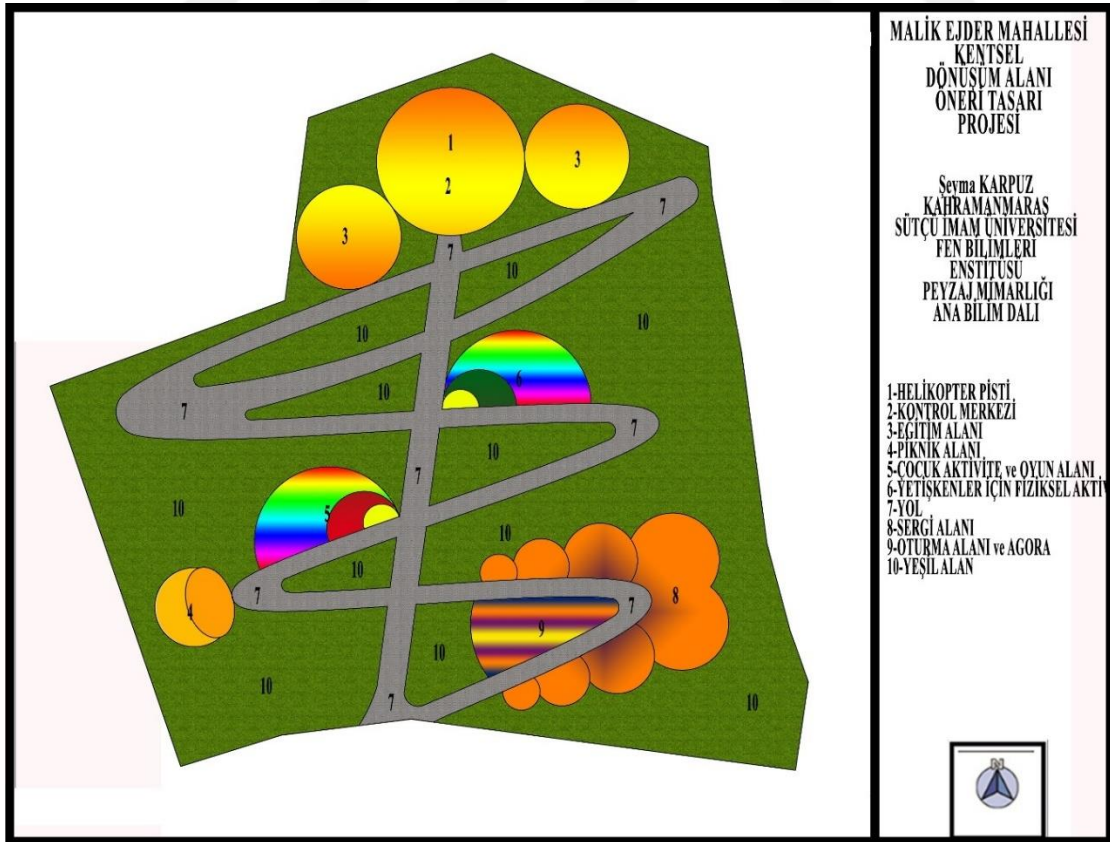
10. Yetişkinler için fiziksel aktivite alanı: Teraslama için oluşturulan istinat duvarlarının fiziksel aktivite alanı (boyama ve skate park) olarak kullanımı önerilmiştir.
11. Agora: alanın güneyinde erişebilirlik mesafesinde kente özgü veya sergi amacı ile kullanılabilecek yöresel el sanatları ve ürünlerin sergilendiği bir alan önerilmiştir.
12. Otopark
13. Yol: her türlü bireyin ulaşabilmesi için ana aks, teraslama için merdiven ve yan akslarda eğimlerin kullanılması önerilmiştir.
14. Sulak alan bitkileri alanı
15. Ahşap köprü
16. Çocuklar için fiziksel aktivite alanı: suyun fiskeler ile işlevsel ve estetik kullanımlara açılması önerilmiştir.
17. İstinat duvarı
18. Yeşil alan

Alanda önerilen tüm sosyal yapıların tek bir aks üzerinde birleştirilmesi hedeflenmiştir. Böylece tüm kullanıcılara erişim imkânı sağlamak amaçlanmıştır (Şekil 5.1).

Malik Ejder Mahallesi deprem ve heyelan riskinden taşıyan riskli alan 2 için öneri leke projede Eğim faktörü etkili olmadığı için teraslama önerilmemiştir. Öneri projede eğim tesviye çalışmasıyla alan içerisinde çözümlenebilmektedir (Şekil 5.2).

Şekil 5.1. 15 Temmuz Millet Bahçesi Alanı için Öneri Peyzaj Leke Projesi

Şekil 5.2. Malik Ejder Mahallesi için Öneri Peyzaj Leke Projesi

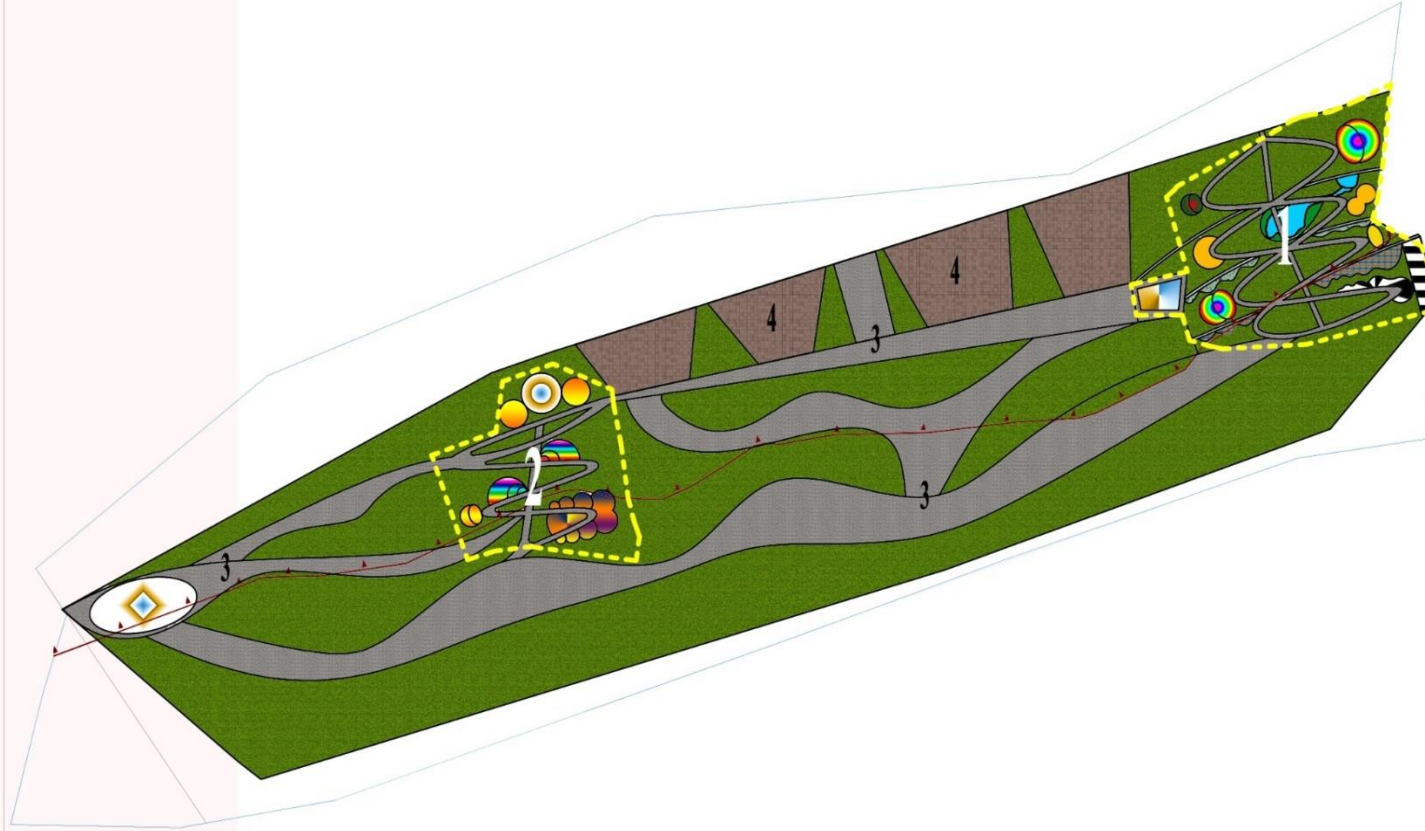
Burada risk faktörleri göz önüne alınarak yapılan ve olası doğal afetlerde kullanılması amaçlanan bir kent parkı önerilmiş ve bu kent parkında özellikle deprem konusunda hassasiyet göz önünde bulundurulmuş buna bağlı özel alanlar önerilmiştir. Öneri peyzaj leke projede kentlinin gereken ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, ihtiyaç durumunda toplanma merkezi olabilecek, mahallelerin her birinde açık yeşil alan önerilmiştir. Öneri peyzaj leke projesinde alan kullanımları hem ihtiyacın giderilmesinde hem de günümüz sorunu olan olası bir deprem doğal afetinde kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Riskli Alanda peyzaj onarım açısından şevlerde stabilizasyonu sağlamak amacıyla Kahramanmaraş yöresinde yetişebilen kök yapısı toprağı tutan yer örtücü bitkiler kullanılmalıdır. Özellikle şevlerde stabilizasyonu sağlamak amacıyla *Juniperus horizontalis* yayvan ve yörede yaygın olarak gelişim göstermesi nedeni ile önerilen türlerin başında gelmektedir.

Ayrıca alanların sert kil-siltli kil, sıkı kum-çakıl toprak yapısında olması da bitki seçimini etkileyen diğer bir faktör olup alanda kil yapısı için derin kök yapan veya sürünücü, alçak boylanan türler seçilmelidir. Kumlu toprak yapısında derin kök yapan çayır bitkileri, ağaç ve çalı türleri seçilmelidir. Kuvvetli kök gelişimi bitki türleri;

Acer negundo, *Acer campestre*, *Aesculus hippocastanum*, *Alnus incana*, *Berberis vulgaris*, *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Cornus mas*, *Cornus sanguinea*, *Cotoneaster acutifolius*, *Fraxinus ornus*, *Fraxinus excelsior*, *Ligustrum vulgare*, *Lonicera caprifolium*, *Lonicera xylosteum*, *Spirea vanhouettei*, *Salix caprea*, *Salix viminalis*, *Symphoricarpos albus*, *Populus nigra*, *Populus tremula*, *Viburnum lantana* kullanılmalıdır (Çelem 1988).

KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARININ PEYZAJ ONARIMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ;
GAYBERLİ, HACI BAYRAM VELİ, MALİK EJDER MAHALLELERİ ÖRNEĞİ

GAYBERLİ
HACI BAYRAM VELİ
MALİK EJDER
MAHALLELERİ
SORUN TEŞKİL EDEN
ALANLAR İÇİN ÖNERİ LEKE
PAFTASI

ŞEYMA KARPUZ
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

1-MİLLET BAHÇESİ ÖNERİ PROJESİ
2-MALİK EJDER MAHALLESİ KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI
ÖNERİ PROJESİ
3-ANA YOL
4-TOPLANMA MERKEZİ ve OLASI DEPREMDE ÇADIR YERİ

--- 6306 Yasa Kapsamında Dönüşüm Alanları

▲ Diri Fay Hattı

0 200 400 600 800 1000 m

Şekil 5.3. Risk Teşkil Eden Alanlarda Öneri Peyzaj Leke Projesi

KAYNAKLAR

- Akpınar N., Çelem H., 2000. Peyzaj Mimarlığı Kongresi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, Ankara.
- Alp, İ., 2005. “Kentsel Dönüşüm- Kentsel Mekânın Yeniden Üretilmesi Sürecinde Yönetişim ve Uygulama Araçları”, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. 2005, s. 27.
- Altınçekiç S. Ç., Altınçekiç H., 1999. Karayolları Peyzaj Düzenleme Çalışmalarında Bitkilendirme Esasları. İstanbul Üniversitesi. Orman Fakültesi Dergisi B Cilt Sayı 49 1-2-3-4.
- Anonim 1, 2004.(Mülga) Bayındırlık ve İskân Bakanlığı. Deprem Şurası Mevzuat Komisyon Raporu Ankara.
- Anonim 2, 2016. https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/cb5590ed725b536_ek.pdf
- Anonim 3, 2012.URL <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140725-7.htm>
- Anonim 4, 2014. URL <http://www.csb.gov.tr/db/altyapi/editordosya/5%20Coskun%20SAGIR.pdf>, 16.12.2014.)
- Anonim 5, 2014. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, “Riskli Yapı Süreci”, URL http://www.csb.gov.tr/gm/altyapi/riskli_yapi_sureci.html, 18.12.2014
- Anonim 6, 2018. URL <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121106.pdf>. Resmi gazete EK, (28445/3839)
- Anonim 7, 2018. Hiroşima kenti atom bombası atıldıktan bir gün sonraki ve günümüzdeki görüntüleri. URL.<http://haberciniz.biz/foto-galeri-atom-bombasi-atildiktan-bir-gun-sonra-1052-p6.htm>
- Anonim 8, 2019. <https://slideplayer.biz.tr/slide/2859600/10/images/36/PORTAKAL+%C3%87%C4%B0%C3%87E%C4%9E%C4%B0+VAD%C4%B0S%C4%B0+PROJES%C4%B0+%28ANKARA%29.jpg>
- Anonim 9, 2019. <https://slideplayer.biz.tr/slide/2859600/10/images/38/D%C4%B0KMEN+VAD%C4%B0S%C4%B0.jpg>
- Anonim 10, 2019. <https://slideplayer.biz.tr/slide/2859600/10/images/47/ZA%C4%9ENOS+%28TRA BZON%29.jpg>
- Anonim 11, 2014-2019. Kahramanmaraş temiz hava eylem planı. Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü 09.09.2013 Tarihli ve 2013/37 Sayılı Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Genelgesi Kapsamında Temiz Hava Eylem Planı.

- Anonim 12, 2016. Kahramanmaraş İli Deprem Haritası. URL <http://www.e-sehir.com/turkiye-haritasi/illere-gore-deprem-risk-dereceleri.php>.
- Anonim 13, 2013. Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 6306 sayılı yasa gereğince “RİSKLİ ALAN” ilan edilen Alanlar. Çevre ve şehircilik il müdürlüğü.
- Anonim 14, 2018. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>.
- Arkun A. K., Ergen M., Çakır F., 2014. Bitki Kökleriyle Şev Stabilizasyonun Sonlu Elemanlar Yöntemiyle İncelenmesi. SDÜ Orman Fakültesi Dergisi SDU Faculty of Forestry Journal 2014, Sayı 15: 77-83.
- Briavel, H.H., Beauregard, R.A., 1981. Revitalizing Cities. Washington: American Association of Geographers.
- Ceylan, A., 2007. Yaşam Kalitesinin Arttırılmasında Kentsel Yeşil Alanların Önemi ve Kentsel Dönüşüm ile İlişkilendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Çavuş, G., 2013, Deprem Bölgelerindeki Açık-Yeşil Alan Sistemi İlke ve Standartlarının Bolu İli Örneğinde İrdelenmesi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Çelem, H., 1988. Sorunlu Alanlarda Bitkilendirme Tekniği. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Ders Kitabı, Ankara.
- Çetinkaya, F.B., 2005. Eğimli Alanlarda Peyzaj Onarım Tekniğinin Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Çinçinoğlu, A., 2001. Antakya Kenti Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Saptanması ve Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Antakya.
- Daşkiran, F., Ak, D., 2015. "6306 Sayılı Kanun Kapsamında Kentsel Dönüşüm". Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi. Cilt:13. Sayı:3. s. 273-276.
- Davis, M., 2006. “Planet of Slums”, pp. 95–120, ISBN 978-1-84467-160-1.
- Değirmencioğlu, A. 1998. 1923’den Günümüze Ankara İmar Planlarının Açık ve Yeşil Alanlar Açısından İrdelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Demircan, N., 2010. Mevcut ve Öneri Kentsel Dönüşüm Projelerinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi, Erzurum Örneği, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.
- Demirsoy, M.S., 2006. Kentsel Dönüşüm Projelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkisi, (Lübnan-Beyrut-Solidere Kentsel Dönüşüm Projesi Örnek Alan İncelemesi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Emür, S. H. Ve Onsekiz, D., 2007. Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi – Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Kayseri, Türkiye. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 22 Yıl: 2007/1 (367-396 S.).
- Ercan A., 2011. Yapılaşma Jeofiziği, JFMO Eğitim Yayınları, Ankara.
- Erden Erbey, D. 2004, Kentsel Koruma ve Yenileşmede Dönüşüm Projeleri- Eyüp Rehabilitasyon Projeleri, Planlama Dergisi, Sayı 30, s.79-89.
- Erduran, F.1992. Ankara Altındağ İlçelerinde Açık Yeşil Alan İlişkileri ve Alınması Gerekli Önlemler. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Eres, Z., 2004. Savaş Sonrası Beyrut Tarihi Kent Merkezinin Yenilenmesi, Yaşanılır Kentler / Yaşanılır İstanbul, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, İstanbul.
- Ersoy, M., 1994. Kentsel Alan Kullanım Normları. ODTÜ Mimarlık Fak. Yayınları, Ankara.
- Fischer, J., 2013, Anticipating The Big Oneexploring The Role Of Landscape Architecture In Preparing Wellington's Cbd For A Major Earthquake, *Master Thesis, Victoria University of Wellington*, Kelburn, New Zealand,
- Gold, S. M., 1980. Recreation Planning and desing. Mc. Graw-Hill Book Comp., New York.
- Görcelioğlu, E., 2002. Peyzaj Onarım Tekniği, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 4351, Orman Fak. Yayın No: 470, İstanbul.
- Gül, A. 2001. Orman Peyzajı ve Rekreasyon Ders Notları, S.D.Ü. Orman Fakültesi. Isparta.
- Gül, A. ve Küçük, V., 2001. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Isparta. S.D.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Isparta. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2001, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 27-48.
- Güney, A., 2002. Şev Stabilizasyon Yöntemleri. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Peyzaj Onarım Teknikleri Ders Notları, İzmir.
- Gürses, İ., 1968. Ankara Rekreasyon Planlama Esasları. İmar ve İskân Bakanlığı Planlama ve İmar Genel Müdürlüğü Bölge Planlama Dairesi Raporu, Ankara.
- Gürses, İ., 1970. Yeşil ve Serbest Alan Politikası, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı:1, Ankara.
- İslam, T., 2003. Galata'da Soylulaştırma: Soylulaştırıcıların Demografik ve Kültürel Özellikleri Üzerine Bir Çalışma TMMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, Y.T.Ü., İstanbul.

- Kalaycı, M., 2016. Maden Ocaklarında Peyzaj Onarımı ve Planlarının Hazırlanması: Kastamonu- Devrekani Örneği, Düzce Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Düzce.
- Kara, A., 2013. Kentsel Dönüşümlerde Kentsel Kimliğin Sürdürülebilirliği: Trabzon Zağnos Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi Örneği. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Karaarslan, Ş., 2000. Şanlıurfa Tarihi Kent Merkezinde Yenileme ve Canlandırma Sürecinde Yetkiler-Tasarım İlkeleri, Mimarlık Dekorasyon Dergisi, Sayı 57.
- Kayalar, J., 2006. Kent ve Meydan Olgusu, Yeniden Canlandırma Sürecinde Karşılaştırılmalı Bir İrdeleme, Trafalgar Meydanı ve Eminönü Meydanı, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.
- Kocabaş, A., 2006. Kentsel Dönüşüm (Yenileştirme), İstanbul.
- Kocamemi, G., 2006. Kentsel Dönüşüm Süreci Kazlıçeşme Örneği, Yüksek Lisans Tezi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Köseoğlu, M. B. Özkan, 1984. Peyzaj Onarım Tekniği. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü Ders Kitabı. Bornova, İzmir.
- Kutay, E. L., 2006. Miniatürk'ün Alan Kullanım Yönünden Değerlendirilmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Düzce.
- Küzeci, C., 2008. Açık ve Yeşil Alan Değişiminin Uzaktan Algılama Yöntemi Kullanılarak Belirlenmesi: Çanakkale Örneği. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı. Çanakkale.
- Lynch, K.1981. Good City Form. U.S.A.
- Manavoğlu, E. 2013. Antalya Kenti Yeşil Alanlarının Çok Ölçütlü Analizi ve Planlama Stratejilerinin Geliştirilmesi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, Antalya.
- Nelson, K. P., 1988. "Gentrification and Distressed Cities: An Assessment of Trends in Intrametropolitan Migration", Madison: The University of Wisconsin Press. 82.
- Önder, S., 1997, Konya Kenti Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özcan, K., 2006. Sürdürülebilir Kentsel Gelişmede Açık-Yeşil Alanların Rolü "Kırıkkale, Türkiye Örneği", Ekoloji Dergisi, sayı 15, syf: 37-45.
- Özdemir Sönmez, N., 2006. Düzensiz Konut Alanlarında Kentsel Dönüşüm Modelleri Üzerine Bir Değerlendirme, TMMOB Şehir Plancılar Odası Yayını, Ankara.
- Özden, P., 2004. Sağlıksız Yapı Stoğunun İyileştirilmesi Sürecinde Kentsel Tasarım: Malzeme, Estetik, Görsellik Öğelerinin Kullanımı, SPO Mart Bülteni.

- Öztan, Y., 1968. Ankara Şehri ve Çevresi Yeşil Saha Sisteminin Peyzaj Mimarisi Prensipleri Yönünden Etüd ve Tayini, A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları: 344, Ankara.
- Öztan, Y., 1999. İleri Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Basılmamış Ders Notları. Ankara.
- Öztürk, A. G., 2012. Sorunlu Orman Alanlarının Peyzaj Onarım Tekniği Açısından İrdelenmesi; Edirne İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Fen Bilimleri Enstitüsü, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.
- Pamay, B., 1978. Kentsel Peyzaj Planlaması, İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Yayınları, Çağlayan Basım Evi, İstanbul, s.76.
- Richter, G. 1981. Handbook Stadtgrün. Landschaftsarchitektur Im Städtischen Freiraum. BLU Verlagsgesellschaft, München.
- Roberts, P. ve H. Sykes, 2000. Urban Regeneration: A HandBook, SAGE Publications Ltd., ThousandOaks ve London.
- Sayan, M.S., Çavdar, Ü. 2003. Tarihi Kent Dokularında Dönüşüm ve Süreklilik: Antalya Kaleiçi Örneği, Uluslararası 14.Kentsel tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, MSÜ, İstanbul.
- Scheuer, J.H., Goldston, E., Sogg, W.S., 1962. "Disposition of Urban Renewal Land-A Fundamental Problem in the Rebuilding of Our Cities", Columbia Law Review, Vol. 62, No. 6, pp. 959-991 Published by: Columbia Law Review Association, Inc.
- Sheoran, V., Sheoran, A.S. ve Poonia, P., 2010. Soil Reclamation of Abandoned Mine Land by Revegetation: A Review, International Journal of Soil, Sediment and Water, 3, 2, 1-21.
- Simonds, J.O., 1961, Landscape Architecture, F.W. Dorge Corporation, Newyork.
- Şahin, Ş., Perçin, H., Kurum, E. ve Memlük, Y., 2014. Akarsu Koridorlarında Peyzaj Onarımı ve Doğaya Yeniden Kazandırma Teknik Kılavuzu, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü adına BEL-DA Belde Proje ve Dan. Tic. Ltd. Şti., 154 sayfa, Ankara.
- Şişman, A. Ve Kibaroglu, D., 2009. Dünyada ve Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı.11-15 Mayıs. Ankara.
- Tadmori, K. 2004. Lübnan-Trablus Kentsel Sit Alanının Koruma Sorunsalı ve Koruma Planlaması İçin Yönlendirici Kavramsal Çerçeve, Doktora Tezi, MSÜ, İstanbul.
- Thomas, S., 2003, A Glossary of Regeneration and Local Economic Development, Manchester: Local Economic Strategy Center.
- Turok, I. 2004. Urban Regeneration: What Can Be Done and What Should Be Avoided. İstanbul 2004 International Urban Regeneration Symposium: Workshop of Küçükçekmece District, Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı, 59-61s., İstanbul.

- Turok, I., 2007. Kentsel Dönüşümde Yeni Eğilimler ve Yönetişim. Uluslararası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı, ed. P. Özden vd., TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayınları, YTÜ Basım-Yayın Merkezi, İstanbul, s.23-53.
- Uzun, O. 2014. Peyzaj onarım süreci: Kuramsal temeller ve bazı biyoteknik yöntemler, Ulusal Mermer ve Taş Ocakları Onarım Teknikleri Sempozyumu, Isparta.
- Ürgenç, S.İ., 1998. Ağaçlandırma Tekniği, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Yayın No: 3994, Orman Fakültesi Yayın No: 441, Emek Matbaacılık, İstanbul.
- Yaman, M. 2012. “Türkiye’de Kentsel Dönüş(tür)me Uygulamaları: Sosyo-politik Bir Yaklaşım”, Bursa: MKM Yayıncılık.
- Yavuzşefik Y. ve Uzun O., 2005. Peyzaj Onarım Tekniği. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Düzce Orman Fakültesi Yayını, Düzce.
- Yavuzşefik Y., 2000. Peyzaj Onarım Tekniği Kitabı. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Düzce Orman Fakültesi Yayını, Düzce.
- Yazgan, M., E., 1999. Çevre Sorunları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Basılmamış Ders Notları. Ankara.
- Yazgı, D. 2013. Kentsel Dönüşüm ve Yenileme Planlarının Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İncelenmesi: Adana Örneği. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Yerli, Ö., 2007. Kentsel Koridorların Estetik ve İşlevsel Yönden İrdelenmesi: Düzce Örneği, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Bolu.
- Yıkılmaz, E., 2018. Kayseri Sahabiye Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi. KSÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Yılmaz. O., 2015. İstanbul’da Yerinde Kentsel Dönüşüm Uygulamaları ve Kentsel Yaşam Kalitesi “6306 Sayılı Kanun’a Göre” İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Şeyma KARPUZ
Uyruğu: T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri: 22.05.1991 / Merkez- Kahramanmaraş
Medeni Durum: Bekar
Cep No: +90 533 792 60 65
E-Posta: seyma-karpuz@hotmail.com

Eğitim

Yüksek lisans	KSÜ Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı	2019
Lisans	MKÜ/Peyzaj Mimarlığı Bölümü	2013
Lise	İbrahim Çalık Anadolu Lisesi	2009

İş Denevimi

Yıl	Yer	Görev
2012 yılı yaz dönemi	Sukune İnşaat-Peyzaj-Mimarlık Ofisi	Stajyer
2016-2018	DartıF Mimarlık Ofisi	Mimari Tasarımcı
2019-..	ŞK Tasarım Ofisi	Yönetici/Peyzaj Mimarı

Yabancı Dil Bilgisi

İngilizce.

Yayınlar

Poster Olarak Sunulan ve Özeti Yayınlananlar

Üçgül, R; Karpuz, Ş, 2014. Başkonuş Yaylası'nın Doğa Koruma Çalışmaları Yönünden İncelenmesi. II. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Hobiler

Yüzme, Fotoğraf çekme, Kitap okuma, Doğa gezileri.